

พิพิธภัณฑ์พระตำหนักดารากิรมย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในวโรกาสวันพระราชสมภพเจ้าดารารัศมี

๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

พิพิธภัณฑทร์พระตำหนักตาราภิรมย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในวโรกาสวันพระราชชายาเจ้าดารารัศมี

๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

พิพิธภัณฑพระตำหนักคาราภิรมย์

จัดพิมพ์เนื่องในวโรกาสวันพระราชชยาเจ้าดารารัศมี ๙ ธันวาคม ๒๕๔๘

ISBN 974-9942-36-1

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๘

จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โทร. ๐-๒๒๑๕-๑๙๙๑-๒ ต่อ ๑๑-๑๔, ๐-๒๒๑๘-๓๕๕๗, ๐-๒๒๑๘-๓๕๖๓

คำนำ

ในวโรกาสถวายสักการะพระราชชายาเจ้าดารารัศมี วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๘ อันเป็นวันสิ้นพระชนม์ครบรอบ ๗๒ ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำริให้จัดพิมพ์เอกสารสำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของที่ดินและพระตำหนักดารารัศมี นับตั้งแต่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดซื้อและถือกรรมสิทธิ์ตั้งแต่ปี ๒๔๙๒ จนถึงระยะดำเนินการโครงการดารารัศมีในปัจจุบัน คณะกรรมการบริหารกองทุนพระตำหนักดารารัศมีในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ได้เห็นพ้องกันว่า “บันทึกจดหมายเหตุ โครงการดารารัศมี” ของ ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์ ตามที่บันทึกไว้เมื่อสิงหาคม ๒๕๔๓ ภายหลังจากครบวาระการดำรงตำแหน่งอธิการบดีแล้วนั้น มีความครบถ้วนสมบูรณ์และให้รายละเอียดที่เป็นปฐมหลังสำคัญๆ หลายประเด็น เป็นเอกสารที่ให้ข้อมูลถูกต้องและใกล้ชิดเหตุการณ์โดยเฉพาะในโครงการดารารัศมีได้มากที่สุด

“บันทึกจดหมายเหตุ โครงการดารารัศมี” เป็นเอกสารส่วนบุคคล ตามที่ปรากฏในคำนำของเอกสารว่า “...การเขียนบันทึกนี้ไม่มีเจตนาจะเผยแพร่ ไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ แต่ก็อยากเปิดโอกาสให้ผู้สนใจอยากรู้ข้อเท็จจริงในภายภาคหน้าจะสามารถค้นหาได้ จึงจะเสนอให้รวบรวมไว้ที่หอประวัติเพียง ๑ ชุด...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ขอและได้รับอนุญาตจาก ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์ ให้จัดพิมพ์เผยแพร่ได้ โดย ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์ ได้ปรับความบางตอนให้เหมาะสมขึ้น โดยยังเน้นสาระที่เป็นบันทึกจดหมายเหตุซึ่งมีส่วนกล่าวถึงและอ้างอิงบุคคลและนิติบุคคลจำนวนมาก ตำแหน่ง ยศ นาม และอื่นๆ ของบุคคลต่างๆ เป็นไปตามที่เป็นอยู่ในขณะนั้น การกล่าวถึงและอ้างอิงทั้งหมดไม่มีเจตนาจะล่วงเกินหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดทั้งสิ้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงขอขอบคุณ ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์ ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ศาสตราจารย์ คุณหญิง สุขาดา กีระนันทน์

อธิการบดี

๙ ธันวาคม ๒๕๔๘

บันทึกจดหมายเหตุ

โครงการดารารัถิรมย์

การทำสำเนาด้วยวิธีใดๆ หรือการคัดลอก หรือการนำไปอ้างอิง ส่วนใดส่วนหนึ่ง
หรือทั้งหมดของบันทึกจดหมายเหตุอันเป็นเอกสารส่วนบุคคลฉบับนี้
ต้องได้รับคำอนุญาตจากผู้เขียนก่อน

อารัมภบท

บันทึกเรื่อง “โครงการดารากิริมย์” ฉบับจดหมายเหตุนี้เจตนาารมย์ให้เป็นเอกสารส่วนบุคคล เพื่อบันทึกเรื่องราวที่ควรแก่การจดจำ และอาจไม่ปรากฏในเอกสารอื่นใดอีกเลย เพื่อสำหรับระลึกถึงอดีต ในช่วงเวลาที่ตั้งใจทุ่มเททำงานให้มหาวิทยาลัยอย่างเต็มที่ร่วมกับเพื่อนๆ อีกจำนวนมาก การเขียนบันทึกนี้ ไม่มีเจตนาจะเผยแพร่ไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ แต่ก็อยากเปิดโอกาสให้ผู้สนใจอยากรู้ข้อเท็จจริงในภายภาคหน้า จะสามารถค้นหาได้ จึงจะเสนอให้รวบรวมไว้ที่หอประวัติเพียง ๑ ชุด ตามคำขอของท่านอาจารย์สวัสดิ์ จงกล

ณ วันที่สิ้นวาระการรับผิดชอบบริหารมหาวิทยาลัย โครงการดารากิริมย์เพียงผ่านระยะที่ ๑ ของโครงการ ยังคงมีระยะที่ ๒ และระยะต่อๆ ไปเพื่อบูรณะ “สวนเจ้าสบาย” และการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อการศึกษา การวิจัย และการให้บริการทางวิชาการ จึงขอฝากกล่าวถึงถึงผู้ที่เข้ารับหน้าที่ต่อจากนี้ ด้วย และเมื่อสิ้นปีการเงิน ๒๕๔๒ (วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๓) นั้นมหาวิทยาลัยมีเงินเหลือจ่ายอยู่ จำนวนหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องจัดเป็นเงินทุนคงยอดเงินต้นในกองทุนใดกองทุนหนึ่งก่อนวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๓ ซึ่งเริ่มปีการเงินใหม่ จึงได้ตัดสินใจจัดเงินจำนวนนี้สืบสานบาทเป็นเงินทุนคงยอดเงินต้นของ กองทุนบูรณะพระตำหนักดารากิริมย์ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ สำหรับรองรับค่าใช้จ่ายในการดูแลและบำรุงรักษาพระตำหนักและบริเวณ โดยไม่ต้องใช้งบประมาณรายปีจากกระแสเงินสดของมหาวิทยาลัยอีก

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกๆ คนอีกครั้งหนึ่งด้วยใจจริง ในอุดมการณ์ตรงกันคือทำงานให้จุฬาฯ ด้วยใจจุฬาฯ หลายคนบ่นว่าเหนื่อยแต่ทุกคนมีกำลังใจและไม่เคยท้อถอยเลย และขอมอบความปรารถนาดีแก่ชาวจุฬาฯ ทั้งมวลด้วย

เทียนฉาย กิระนันท์

สิงหาคม ๒๕๔๓

สารบัญ

	หน้า
๑. การได้มาซึ่งที่ดิน	๑
๒. ปฐมเหตุของการเข้าใช้ที่ดิน	๑๓
๒.๑ เหตุการณ์เบื้องต้น	๑๓
๒.๒ แนวคิดการบูรณะพระตำหนักดารารัถมัย	๑๗
๒.๓ พิธีถวายสักการะและบวงสรวงพระราชชายาเจ้าดารารัศมี	๒๑
๒.๔ การประชุมร่วมครั้งแรกกับ ดชด.	๒๔
๓. การบูรณะพระตำหนักดารารัถมัย	๓๒
๔. พิพิธภัณฑสถานและกองทุนพระตำหนักดารารัถมัย	๔๑
๔.๑ ต้นกำเนิดพิพิธภัณฑสถานและกองทุนฯ	๔๑
๔.๒ การเปิดแสดงซิมโฟนีออร์เคสตราที่เชียงใหม่	๔๔
๔.๓ การจัดตั้งกองทุนพระตำหนักดารารัถมัย	๔๗
๔.๔ กิจกรรมหารายได้สมทบกองทุนพระตำหนักดารารัถมัย	๕๓
๕. การจัดพิพิธภัณฑสถานและนิทรรศการ	๕๕
๕.๑ การค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับพระตำหนักดารารัถมัย	๕๕
๕.๒ สวนเจ้าสหายและกุหลาบจุฬาลงกรณ์	๕๗
๕.๓ การจัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชชายา	๖๐
๖. พิธีเปิดพิพิธภัณฑสถานพระตำหนักดารารัถมัย	๗๑

๑. การได้มาซึ่งที่ดิน

ประวัติการได้มาซึ่งที่ดินที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ได้ขอให้ทางเจ้าหน้าที่ค้นหาจากแหล่งต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย แต่ไม่ปรากฏว่าได้จัดเก็บไว้ที่ใดอย่างชัดเจน นอกจากนี้ที่ปรากฏความในรายงานการประชุมคณะกรรมการจัดการผลประโยชน์ ครั้งที่ ๓๙/๒๕๑๒ เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๑๓ ว่า “เลขานุการเสนอต่อที่ประชุมเพื่อทราบที่ดินของมหาวิทยาลัยที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๗๗ ไร่ ที่ซื้อตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๒ และเกิดปัญหาวัดป่าดาราภิรมย์เข้าครอบครองที่ดินบางส่วน จนเลขาธิการต้องขึ้นไปตกลงกับวัด และขอรังวัดสอยเขตที่ดินกันใหม่เพื่อออก นส.๓ และจะยกที่ดินส่วนที่วัดครอบครองถวายวัดนั้น บัดนี้ได้รับหลักฐาน นส.๓ แจ่งจำนวนเนื้อที่ดินที่เป็นของมหาวิทยาลัยแล้ว คงมีเนื้อที่ ๕๙ ไร่ ส่วนที่ดินของมหาวิทยาลัยที่วัดครอบครองซึ่งจะต้องรังวัดสอยเขตเพื่อออก นส.๓ และมหาวิทยาลัยจะถวายวัดภายหลัง ยังไม่ได้รับแจ่งเป็นหลักฐาน ...ที่ประชุมรับทราบ”

นอกจากนั้นก็มีเอกสารพิมพ์ตีกระทบหัวข้อว่า “สรุปปัญหาที่ดินของมหาวิทยาลัยที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสาระสำคัญในเอกสารแล้วประมาณว่าน่าจะทำขึ้นเพื่อสรุปเสนอที่ประชุมคณบดี หรือสภามหาวิทยาลัยในราวปี ๒๕๑๒ ทั้งนี้ถ้าจะพิจารณาจากบันทึกสรุปเรื่องของอาจารย์ไชยยศ (ที่จะอ้างถึงต่อไป) ก็คงจะเป็นเอกสารที่สรุปเตรียมเสนอที่ประชุมคณบดี ประมาณเดือนกันยายน ๒๕๑๒ อย่างไรก็ตามก็ตีจากเอกสารดังกล่าวนี้ทำให้พอประมวลความเป็นมาของที่ดินแปลงนี้ได้อย่างคร่าวๆ

สรุปปัญหาที่ดินของมหาวิทยาลัยที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

๑) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ ในขณะที่มหาวิทยาลัยยังเป็นส่วนราชการขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยซื้อที่ดินที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเตรียมขยายการศึกษา เนื้อที่ประมาณ ๗๖ ไร่ ในราคา ๓๕๐,๐๐๐ บาท ที่ดินแปลงนี้เป็นที่ดินที่ไม่มีโฉนดหรือเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ และในสัญญาซื้อขายก็ไม่ปรากฏแผนที่แสดงอาณาเขตที่ดินแน่นอน หลังจากการซื้อขายแล้ว กระทรวงศึกษาธิการรับหลักฐานการซื้อขายไปเพื่อจัดเตรียมโครงการตั้งมหาวิทยาลัยทางภาคเหนือซึ่งในที่สุดก็ได้ดำเนินการแต่อย่างใด

๒) ประมาณ พ.ศ. ๒๔๙๓ กรมตำรวจขอใช้ที่ดินแปลงนี้เป็นที่ตั้งของตำรวจชายแดนชื่อ "ค่ายดารารัศมี" หลักฐานการอนุญาตตลอดจนเขตบริเวณที่ดินที่ให้ทางการตำรวจใช้ประโยชน์ไม่มีปรากฏทางมหาวิทยาลัย ขณะนี้ที่ดินแปลงนี้ยังเป็นที่ตั้งของค่ายดารารัศมีอยู่

๓) พ.ศ. ๒๕๐๕ ทางการจังหวัดเชียงใหม่ได้มีหนังสือขอที่ดินของมหาวิทยาลัยแปลงนี้ด้านทิศเหนือซึ่งติดถนนไปน้ำตกแม่สา ลึก ๑ เมตรตลอดแนว เพื่อขยายถนนเตรียมรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมหาวิทยาลัยตอบไม่ขัดข้อง และในระยะต่อมากรมชลประทานได้ขุดคลองชลประทานผ่านเข้าไปในเนื้อที่ดินของมหาวิทยาลัยด้านทิศตะวันตก

๔) ที่ดินแปลงนี้เกิดเป็นปัญหาขึ้นประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๓ (เมื่อวัดป่าดาราภิรมย์ ซึ่งเป็นวัดตั้งอยู่ติดกับที่ดินแปลงนี้ และมีมาก่อนที่มหาวิทยาลัยจะซื้อที่ดินเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒) ได้อ้างสิทธิครอบครองที่ดินบางส่วนอันเป็นของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยได้เจรจากับทางเจ้าอาวาสและเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองด้วยสองครั้ง สรุปข้อตกลงขั้นสุดท้ายซึ่งได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากที่ประชุมคนบดีแล้ว มีดังนี้คือ

๔.๑ มหาวิทยาลัยยังคงยืนยันในกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงนี้ตามเนื้อที่ดินที่ได้ตกลงซื้อขายกับเจ้าของที่ดินเดิม

๔.๒ มหาวิทยาลัยได้ขอให้เจ้าหน้าที่อำเภอวังวัดตรวจสอบที่ดินของมหาวิทยาลัยทั้งหมดเพื่อออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส.๓) ที่ดินในส่วนที่เป็นที่ตั้งของค่ายดารารัศมีซึ่งปรากฏอาณาเขตแน่นอนชัดเจนแล้ว มหาวิทยาลัยจะครอบครองกรรมสิทธิ์ต่อไป ส่วนที่ดินที่มีปัญหาโต้แย้งเรื่องกรรมสิทธิ์ครอบครองกับวัดและมหาวิทยาลัยยังถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยนั้น เมื่อทางเจ้าหน้าที่อำเภอวังวัดเนื้อที่แน่นอนและออกหนังสือรับรองทำประโยชน์ (นส.๓) แล้ว มหาวิทยาลัยจะได้โอนกรรมสิทธิ์ถวายเป็นธรณีสงฆ์ต่อไป

๔.๓ เงินค่าตอบแทน จำนวน ๓๙,๓๖๖.๖๐ บาท ที่กรมชลประทานให้เนื่องจากขุดคลองส่งน้ำเข้าไปในที่ดินของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นบริเวณที่มีข้อถกเถียงกับทางวัดขอมถาววัดเพื่อบำรุงพุทธศาสนา

๕) ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่อำเภอได้รังวัดตรวจสอบที่ดินบริเวณที่ตั้งค่ายดารารัศมีแล้วและได้ออกหนังสือรับรองทำประโยชน์ (นส.๓) ให้มหาวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว ปรากฏมีเนื้อที่เหลืออยู่ประมาณ ๕๔ ไร่ ส่วนบริเวณที่ตั้งของวัดซึ่งมหาวิทยาลัยถือว่ามกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของ เจ้าหน้าที่อำเภอยังมิได้รังวัดและออกหนังสือรับรองทำประโยชน์ (นส.๓) ให้เป็นที่เรียบร้อยจึงยังมิได้ดำเนินการโอนให้เป็นธรณีสงฆ์

๖) เนื่องจากที่ดินของมหาวิทยาลัยแปลงนี้มีจำนวนเนื้อที่ขาดหายไม่ครบ ๗๖ ไร่ ตามสัญญาซื้อขาย เพราะในการซื้อขายมิได้รังวัดสอบเขตให้เป็นที่แน่นอน ประกอบกับทางการเชียงใหม่ขอที่ดินบางส่วนขยายถนน และกรมชลประทานขุดคลองส่งน้ำผ่านที่ดินรวมทั้งข้อพิพาทกับวัดป่าดาราภิรมย์ อันไม่สามารถพิสูจน์เป็นข้อยุติได้ จึงขอประทานเสนอสภามหาวิทยาลัย คือ

๖.๑ สมควรยอมรับจำนวนเนื้อที่ดินของมหาวิทยาลัยเท่าจำนวนที่เจ้าหน้าที่อำเภอรังวัดตรวจสอบเพื่อออกหนังสือรับรองทำประโยชน์ (นส.๓)

๖.๒ ที่ดินที่เชื่อว่าเป็นของมหาวิทยาลัย และเป็นส่วนที่มีข้อพิพาทกับวัดป่าดาราภิรมย์เมื่อได้รับ นส.๓ แล้ว สมควรโอนให้เป็นธรณีสงฆ์

ความเป็นมาที่ละเอียดมากกว่าที่ปรากฏในบันทึกสรุปเรื่องข้างต้น ปรากฏอยู่ในบันทึก “เรื่องที่ดินของสภามหาวิทยาลัยที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่” บันทึกสรุปโดย อาจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ (ปัจจุบันเป็นศาสตราจารย์ ระดับ ๑๑ ในสาขาวิชานิติศาสตร์) บันทึกไว้เมื่อ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔ เพื่อนำเสนอสภามหาวิทยาลัย เข้าใจว่าในครั้งนั้นอาจารย์ไชยยศ มาช่วยราชการที่สำนักงานจัดการผลประโยชน์ ซึ่งมี อาจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน เป็นหัวหน้าสำนักงานจัดการผลประโยชน์ (ตามที่เรียกกันในครั้งนั้น) ความเป็นมาต่างๆ ของที่ดินแปลงดังกล่าวนี้ปรากฏในบันทึกของอาจารย์ไชยยศ โดยไม่ต้องสรุปความอีกเลยก็น่าจะได้ อย่างไรก็ตามในบันทึกนั้นแสดงให้เห็นทราบว่ามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการขอให้ออก นส.๓ ในพื้นที่ประมาณ ๕๔ ไร่ของมหาวิทยาลัยก่อน ส่วนที่เหลืออีกประมาณ ๑๗ ไร่ นั้น เป็นปัญหาขัดแย้งเรื่องกรรมสิทธิ์กับวัดป่าดาราภิรมย์ ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของที่ดิน

เรื่อง ที่ดินของมหาวิทยาลัยอำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่

๑. โครงการจัดซื้อที่ดิน

เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๐ กระทรวงศึกษาธิการมีโครงการจะขยายการศึกษาชั้นอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคและได้เลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่จะขยายการศึกษาสำหรับภาคเหนือ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับคำสั่งให้พิจารณาจัดหาที่ดินในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเตรียมการสร้างสถานที่ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ส่งให้ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. สลับ ลดาวัลย์ ซึ่งเป็นเลขาธิการมหาวิทยาลัยในขณะนั้นเป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัย ร่วมเดินทางไปกับหลวงปราโมทย์จรรยาวิภาธ อธิบดีกรมอาชีวศึกษาผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณาจัดซื้อที่ดินในจังหวัดเชียงใหม่ ในที่สุด คณะกรรมการฯ ได้ตกลงที่จะซื้อที่ดิน “สวนเจ้าสหาย” อำเภอแม่วิม ของเจ้าแก้วมงคล ณ เชียงใหม่ และนางแสงดาว ณ เชียงใหม่

๒. สัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน “สวนเจ้าสหาย”

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๒ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย ม.ร.ว. สลับ ลดาวัลย์ ผู้ซื้อ กับ เจ้าแก้วมงคล และนางแสงดาว ณ เชียงใหม่ ผู้ขาย จะซื้อจะขายที่ดิน สวนเจ้าสหาย เนื้อที่ไม่น้อยกว่า ๗๖ ไร่ ในราคา ๓๕๐,๐๐๐ บาท

หมายเหตุ ๑) ที่ดินแปลงนี้เป็นที่ดินมือเปล่า ไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่ประการใด จนกระทั่งวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้ขอแจ้งการครอบครองที่ดิน และทางราชการได้ออก ส.ค.๑ ให้ คือ ส.ค.๑ เลขที่ ๓๕๕

๒) เงิน ๓๕๐,๐๐๐.- บาท ค่าซื้อที่ดิน เป็นงบประมาณของกรมมหาวิทยาลัย

๓. สัญญาซื้อขายที่ดิน “สวนเจ้าสหาย”

ต่อมาได้มีการทำสัญญาฉบับนี้ขึ้นและได้จดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๔๙๒ ระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย นายเอียรโท อภิชาติบุตร (ตามใบมอบอำนาจลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๙๒) ผู้ซื้อ กับ เจ้าแก้วมงคล ณ เชียงใหม่ และนางแสงดาว ณ เชียงใหม่ ผู้ขาย

๔. เรื่องที่ดินและการตั้งมหาวิทยาลัยไม่มีอยู่ที่จุฬาฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓

จากบันทึกของ ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. สลับ ลดาวัลย์ แจ้งว่า ปลายปี ๒๔๙๓ ที่ประชุมอธิบดีลงมติให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นเจ้าของเรื่องจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาค โดยปลัดกระทรวงมอบเรื่องนี้ให้หลวงสุจิตการพิทยา ข้าราชการชั้นพิเศษประจำกระทรวงรับไปดำเนินการ มหาวิทยาลัยจึงมอบเรื่องให้ไปทั้งสิ้น (แสดงว่าเรื่องไม่มีอยู่ที่จุฬาฯ เลย มาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๓ แล้ว)

การล่องเลยมาจนมีมติ ค.ร.ม. เมื่อ ๓๑ ตุลาคม ๒๔๙๕ ให้เปลี่ยนการตั้งมหาวิทยาลัยภาคเป็นโรงเรียนเทคนิคและตั้งกรรมการจัดซื้อที่ดินที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. สลับ ลดาวัลย์ เป็นประธานกรรมการเพื่อจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิค

แต่ในที่สุด รัฐบาลก็ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัย หรือแม่วิมวิทยาลัยเทคนิค คงเพียงแต่ได้ซื้อที่ดินไว้เท่านั้น (จากหนังสือของนายพิรุณ อินทรารุส ล.ส.เชียงใหม่ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๔๙๗)

๕. กรมตำรวจขออิมที่ดินแปลงนี้ใช้ในราชการ

เนื่องจากที่ดินแปลงนี้ยังมีได้ใช้ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยตามโครงการที่วางไว้ ดังนั้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๓ อธิบดีกรมตำรวจได้ขออิมที่ดินดังกล่าวใช้ในราชการโดยเป็นที่ตั้งกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต ๕ ใช้ชื่อว่า ค่ายดารารัศมี และตั้งอยู่จนทุกวันนี้

หมายเหตุ เรื่องนี้อยู่ในบันทึกศาสตราจารย์ ม.ร.ว. สลับ ลดาวัลย์ แต่มิได้ปรากฏว่ามีหลักฐานเรื่องราวในการอิมที่ดินมหาวิทยาลัยไว้ใช้ในราชการกรมตำรวจแต่ประการใด

๖. ข้อพิพาทกับวัดป่าดาราภิรมย์

เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๐๒ เจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์ ได้ยื่นเรื่องราวขอหนังสือการทำประโยชน์ที่ดิน (นส.๓) ของวัดซึ่งอยู่ติดกับที่ของมหาวิทยาลัย ต่อนายอำเภอแม่ริม เจ้าหน้าที่จึงได้เริ่มทำการรังวัดตรวจสอบเพื่อออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส.๓) ให้แก่ทางวัด ปรากฏว่าทางวัดยื่นคำร้องขอ นส.๓ รุกล้ำที่ดินของมหาวิทยาลัย ผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต ๕ ในฐานะผู้ครอบครองที่ดินแทนมหาวิทยาลัย จึงได้ทำหนังสือคัดค้านขอให้ระงับการออกนส.๓ ไว้ก่อน และผู้กำกับได้ติดต่อขอหลักฐานและเรื่องราวเกี่ยวกับที่ดิน เพื่อตรวจสอบเขตที่ดินให้แน่ชัด จึงปรากฏว่าหลักฐานต่างๆ ทางมหาวิทยาลัยสูญหายไปหมด และเรื่องดังกล่าวค้างมาจนถึงเดือนเมษายน ๒๕๐๔ นายอำเภอแม่ริมได้นัดให้มหาวิทยาลัยตั้งตัวแทนไประงับชี้แนวเขตที่ดิน ในฐานะที่เป็นเจ้าของที่ดินข้างเคียงด้านตะวันออก เนื่องจากวัดป่าดาราภิรมย์ขอให้อำเภอดำเนินการออก นส.๓ ให้ในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๐๔ มหาวิทยาลัยได้ทำหนังสือมอบอำนาจให้ พ.ต.ต. ไพโรจน์ ปุศยนาวิน ผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตัวแทนทำการระงับแนวเขตที่ดิน เมื่อได้ทำการรังวัดสอบเขตที่ดินดังกล่าว ปรากฏว่าเนื้อที่และความกว้างยาวของเขตที่ดินจุฬาฯ ไม่ตรงกับสัญญาซื้อขาย คือน้อยลงกว่าเดิมมาก เนื้อที่เดิมในสัญญาประมาณ ๗๗ ไร่ รังวัดใหม่ได้เพียง ๕๙ ไร่เศษ หากจะถือตามหนังสือสัญญาซื้อขายที่ดินเดิม ที่ดินของมหาวิทยาลัยจะล้ำเข้าไปในเขตที่ดินของวัดป่าดาราภิรมย์ และที่ดินของราษฎรทางด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ มหาวิทยาลัยจึงได้แจ้งให้อำเภอระงับการออกหนังสือสำคัญแก่วัดป่าดาราภิรมย์ และขอระงับการทำนิติกรรมใดๆ เกี่ยวกับที่ดินของ เจ้าแก้วมงคล ณ เชียงใหม่

๗. การสอบสวนเปรียบเทียบคดีพิพาท

มหาวิทยาลัยได้มอบอำนาจให้ พ.ต.ต. ไพโรจน์ฯ เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยในการให้ถ้อยคำการสอบสวนเปรียบเทียบตามที่นายอำเภอแม่ริมนัดในวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๐๔ แต่เนื่องจากทางอำเภอต้องการให้ตัวแทนจุฬาฯ แสดงหลักฐานกรรมสิทธิ์ที่ดิน รวมทั้งแผนที่แสดงแนวเขตที่ดินเพื่อทำแผนที่พิพาท แต่หลักฐานมิได้มีอยู่ที่ผู้กำกับ จึงได้ขอให้เลื่อนการให้ถ้อยคำเพื่อตรวจสอบหลักฐานต่างๆ ก่อน

เรื่องนี้ได้ยืดเยื้อเรื่อยมา เพราะยังหาหลักฐานเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินและแนวเขตที่ดินไม่ได้ จนกระทั่งในเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๐ ทางวัดได้ขอลงคำขอรับรองการทำประโยชน์ (นส.๓) คืนจากทางอำเภอ เพื่อส่งเรื่องให้กรมการศาสนาเป็นผู้ดำเนินการต่อไป

วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๑๐ ศาสตราจารย์เกษม อุทยานิน คณบดีคณะรัฐศาสตร์ ในขณะนั้น ได้เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัย เดินทางไปเชียงใหม่เพื่อดำเนินการเรื่องที่ดินของมหาวิทยาลัย โดยได้พบกับ พ.ต.ต. ไพโรจน์ นายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดและเจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์ และได้ตกลงในหลักการว่า ที่ดินมหาวิทยาลัยส่วนที่ขาดไป ๑๗ ไร่ นั้น (ความจริงเหลือเพียง ๗ ไร่ เพราะกรมชลประทานทำคลองส่งน้ำตัดผ่าน) มหาวิทยาลัยจะโอนให้แก่กรมศาสนา และเงินอีก ๓ หมื่นกว่าบาทที่มหาวิทยาลัยจะได้รับเป็นค่าชดเชยจากกรมชลประทานก็นำถวายวัด

๘. มติที่ประชุมคณบดี วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๑๐

ศาสตราจารย์ศุภชัย มีบันทึกลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๑๐ ให้ ศาสตราจารย์เกษม อุทยานิน แจ้งมติที่ประชุมคณบดี วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๑๐ ให้ฝ่ายตำรวจชายแดน และจังหวัดเชียงใหม่ทราบ มติดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

๑) จุฬาฯ จะขออนุญาต นส.๓ แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินตามจำนวนเดิม ๗๗ ไร่ ๒ วา แต่จะขอไว้เพียง ๕๙ ไร่ ตามเขตที่ให้กองกำกับตำรวจชายแดน เขต ๕ ยืมไว้ใช้ในราชการกรมตำรวจ

๒) ส่วนที่เหลือ จุฬาฯ จะมอบให้แก่วัดป่าดาราภิรมย์

๓) เงินค่าทดแทนที่จะได้จากกรมชลประทาน จุฬาฯ จะมอบให้แก่วัดป่าดาราภิรมย์

หลังจากนั้น มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการขอหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินของจุฬาฯ ตามสัญญาซื้อขาย ฉบับที่ ๓/๒๗๕ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๒

๙. กรณีพิพาทในการออก นส.๓

วัดป่าดาราภิรมย์และกรมการศาสนาขอให้จุฬาฯ ถอนคำคัดค้านการรับ นส.๓ เพื่อวัดจะได้ดำเนินการเรื่องขอ นส.๓ เฉพาะที่ดินในสวนที่เป็นของวัดให้เสร็จสิ้นไปก่อน เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของจุฬาฯ ที่จะให้สอยเขตที่ดินของวัดร่วมกับของจุฬาฯ เพื่อให้ได้ นส.๓ เนื้อที่ของจุฬาฯ ครบ ๗๗ ไร่ก่อน แล้วจุฬาฯ จะแบ่งถวายวัดภายหลัง

นอกจากนั้น นายอำเภอแมริ่มก็ได้เสนอแนะว่า จุฬาฯ ควรถอนการคัดค้านที่ดินของวัดแล้วดำเนินการขอรังวัดรับหนังสือสำคัญตามเนื้อที่ใน ส.ค.๑ ส่วนทางวัดก็ขอรังวัดรับ นส.๓ ตาม ส.ค.๑ ของวัด

ต่อมา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ออกคำสั่งที่ ๑๙๗/๒๕๑๒ ลงวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๑๒ ให้ ศาสตราจารย์ ดร. สุขุม ศรีธีรรัตน์ (เลขาธิการ) รองศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล (เลขานุการบริหาร) และผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญวัฒน์ วิสกุล (หัวหน้าสำนักงานจัดการผลประโยชน์) ไปราชการ ณ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อดำเนินการเรื่องเกี่ยวกับที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหาทางแก้ไขข้อพิพาท

๑๐. ข้อตกลงระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับวัดป่าดาราภิรมย์ ๑ เมษายน ๒๕๑๒

ข้อตกลงนี้ทำขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๑๒ ระหว่าง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย ศาสตราจารย์ ดร. สุขุม ศรีธีรรัตน์ กับ วัดป่าดาราภิรมย์ โดย พระครูสังฆรักษ์ โดยได้ตกลงดังต่อไปนี้

๑) มหาวิทยาลัยจะขอให้ทำการรังวัดที่ดินเพื่อออก นส.๓ ตามหลักฐานการซื้อขายระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ เจ้าแก้วมงคล และนางแสงดาว ณ เชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๙๒

๒) ในการรังวัด หากเนื้อที่ดินตามสัญญาซื้อขายครอบคลุมถึงที่วัดครอบครองอยู่ในปัจจุบัน ที่ดินส่วนเกินนั้นมหาวิทยาลัยจะดำเนินการให้ราชการออก นส.๓ ระบุงกรรมสิทธิ์เป็นของวัด

๓) เงินค่าทดแทนที่กรมชลประทานจะให้เนื่องจากทำคลองส่งน้ำผ่านบริเวณที่ดินตามข้อ ๑ มหาวิทยาลัยยินดีถวายวัดหมด

๔) มหาวิทยาลัยยอมถอนคำคัดค้านการออก นส.๓ ของวัด

๕) ค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการให้เป็นไปตามข้อตกลงนั้นมหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกทั้งสิ้น

หมายเหตุ ไม่ปรากฏในเรื่องเดิมว่าข้อตกลงนี้กระทำไปตามคำสั่งหรือมติของที่ประชุมใดของมหาวิทยาลัย

๑๑. มหาวิทยาลัยได้รับ นส.๓

มหาวิทยาลัยได้รับ นส.๓ ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๒ แต่ นส.๓ ที่อำเภอแวมริมออกให้มหาวิทยาลัยเป็นเฉพาะส่วนที่เป็นของมหาวิทยาลัยอยู่แล้วในขณะนี้ (๕๙ ไร่) ยังไม่ทราบผลการรังวัดในเขตที่ดินของมหาวิทยาลัยที่วัดป่าตาราภิรมย์ครอบครองอยู่ เลขอาธิการจึงมีหนังสือที่ ลร.๒๐๐๑/๒๐๓๓ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๑๒ ถึง ผู้กำกับการตำรวจชายแดน เขต ๕ ให้ติดตามผลการรังวัดเฉพาะในเขตที่ดินมหาวิทยาลัยซึ่งวัดครอบครองอยู่ในปัจจุบัน เพื่อจะได้ให้ราชการออก นส.๓ และถวายวัดต่อไป

ไชยยศ เหมะรัชตะ

(นายไชยยศ เหมะรัชตะ)

ผู้บันทึก

๑๓ พ.ค. ๑๔

ประเด็นที่น่าจะจัดว่าสำคัญมากอีกประเด็นหนึ่งก็คือมีหลักฐานปรากฏว่าระหว่างปี ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๔ (ซึ่งอาจารย์ไชยยศ บันทึกความไว้นั้น) ดูเหมือนจะมีแนวคิดที่จะแลกเปลี่ยนที่ดินแปลงนี้กับที่ดินแปลงอื่นของกรมตำรวจ สันนิษฐานว่าคงจะเนื่องจากกรณีพิพาทกับวัดป่าตาราภิรมย์นั้นประการหนึ่งกับอีกประการหนึ่งคงจะวิเคราะห์กันว่ากรมตำรวจได้เข้าไปใช้พื้นที่และปลูกสร้างอาคารถาวร มีสนามบิน คลังอาวุธ และโรงพยาบาล เกือบเต็มพื้นที่ ทำให้หมดโอกาสที่จะเรียกร้องให้คืนที่ดินแก่จุฬาฯ และเป็นไปได้มากกว่าทางกรมตำรวจเองก็แสดงท่าทีขอโอนที่ดินแปลงนี้ไปเป็นของกรมตำรวจ ในการประชุมคณะกรรมการจัดการทรัพย์สิน ครั้งที่ ๕/๒๕๑๖ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีบันทึกรายงานการประชุมไว้ว่าหลังจากที่มีการเจรจากัน กรมตำรวจเองได้เสนอที่ดินแลกเปลี่ยนเมื่อ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๓ แต่ต่อมามหาวิทยาลัยได้เสนอขอแลกกับที่ดินกรมตำรวจที่บางละมุงเมื่อ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๓ ซึ่งขอคัดลอกรายงานการประชุมนั้นลงปุมบันทึกไว้ดังนี้

การประชุมคณะกรรมการจัดการทรัพย์สิน ครั้งที่ ๕/๒๕๑๖ เมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

๓.๒ เรื่องที่ดินอำเภอแม่ริม เลขานุการเสนอที่ประชุมเพื่อพิจารณาที่ดินอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๗๖ ไร่ พร้อมทั้งสิ่งปลูกสร้างที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ซื้อจากเจ้าแก้วมงคล ณ เชียงใหม่ และนางแสงดาว ณ เชียงใหม่ และที่ดินบริเวณนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้อนุญาตให้กรมตำรวจใช้เป็นพื้นที่ทำการกองกำกับการตำรวจภูธรชายแดน เขต ๕ และได้มีการเจรจาแลกเปลี่ยนที่ดินดังกล่าวกับกรมตำรวจ โดยในวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๓ กรมตำรวจเสนอที่ดินเพื่อแลกเปลี่ยนกับที่ดินอำเภอแม่ริม คือ

๓.๒.๑ ที่ดินอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ ๔,๖๒๕ ไร่

๓.๒.๒ ที่ดินตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เนื้อที่ ๗๖๕ ไร่ มีหลักฐานและโฉนดแล้ว ๑๗๗ ไร่

เรื่องนี้ได้ขาดหายไประยะหนึ่ง และในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๓ มหาวิทยาลัยได้มีหนังสือถึงกรมตำรวจแจ้งว่ามหาวิทยาลัยสนใจที่จะได้ที่ดินรวมทั้งอาคารส่วนหนึ่งของสถานพักพิงกรมตำรวจ ที่อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี คือพื้นที่ ๒ ไร่ ข้างถนนเข้าสถานพักพิงซึ่งยังไม่มีสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่ส่วนที่ติดกับทะเล รวมอาคารบ้านพักนายสิบ ๙ หลัง เพื่อแลกเปลี่ยนที่ดินอำเภอแม่ริม

ในวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๑๖ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนขอให้มหาวิทยาลัยมอบที่ดินอำเภอแม่ริม ให้กรมตำรวจ

สำนักงานจัดการทรัพย์สินได้นำเรื่องนี้ปรึกษาที่ปรึกษากฎหมาย และได้รับคำแนะนำว่าควรจะต้องตั้ง Working Group ซึ่งมีผู้แทนของมหาวิทยาลัยกับผู้แทนกรมตำรวจ เพื่อพิจารณาและตกลงในรายละเอียดก่อน

ที่ประชุมได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรปฏิบัติตามที่ที่ปรึกษากฎหมายแนะนำ และได้เสนอตั้ง Working Group ของมหาวิทยาลัยขึ้น ประกอบด้วย

๑. รองอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สิน
๒. รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
๓. เลขาธิการ
๔. หัวหน้าสำนักงานจัดการทรัพย์สิน

เรื่องการเจรจาเพื่อแลกเปลี่ยนที่ดินกันนี้ เข้าใจว่าได้ชะลอและระงับไปในที่สุด เนื่องจากในเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ นั้นเองที่เกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นภายในประเทศซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปทางการเมืองในที่สุด กรมตำรวจเองกลายเป็นเป้าหมายใหญ่ของปัญหาต่างๆ ของบ้านเมืองที่ต้องรับการแก้ไข โดยเฉพาะปัญหาจากการใช้กำลังเข้าปราบปรามนิสิตนักศึกษา และกรมตำรวจเองก็จำเป็นต้องทราบจุดอ่อนของตนในประเด็นนี้ สะท้อนได้จากที่ปรากฏในรายงานการประชุมคณะกรรมการจัดการทรัพย์สินต่อไปนี้

การประชุมคณะกรรมการจัดการทรัพย์สิน ครั้งที่ ๑๐/๒๕๑๖ เมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๑๖

๒.๖ เรื่องที่ดินอำเภอแมริม ตามที่มีมติให้มหาวิทยาลัยตั้ง Working Group ขึ้น เพื่อพิจารณาการแลกที่ดินอำเภอแมริมกับกรมตำรวจนั้น ได้ติดต่อไปยังกรมตำรวจแล้ว แต่ทางฝ่ายตำรวจขอระงับเรื่องการแลกที่ดินไว้พลางก่อน เพราะเกรงว่าการแลกที่ดินนี้จะไม่เป็นที่พอใจของนิสิตนักศึกษา ซึ่งที่ปรึกษากฎหมายมีความเห็นว่า หากฝ่ายตำรวจยังไม่พร้อมที่จะแลกมหาวิทยาลัยก็ควรจะได้พิจารณาว่าสมควรจะเก็บค่าเช่าที่ดินจากฝ่ายตำรวจหรือไม่ อย่างไร

ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การเจรจานั้นเป็นการเจรจาด้วยวาจา มหาวิทยาลัยควรจะมีหนังสือถึงกรมตำรวจว่ามหาวิทยาลัยพร้อมที่จะเจรจาทกลงในเรื่องที่อำเภอแมริม เพื่อที่กรมตำรวจจะได้ตอบมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร มหาวิทยาลัยจะได้นำมาพิจารณาในเรื่องอื่นๆ เมื่อได้รับคำตอบจากกรมตำรวจแล้ว

มหาวิทยาลัยได้รับ นส.๓ รับรองการทำประโยชน์ในเนื้อที่ประมาณ ๕๙ ไร่ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๒ เป็นหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ทะเบียนเล่ม ๓ หน้า ๔๗ เลขที่ ๓๕๕

จนมาถึงปี ๒๕๓๗ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการขออนุญาตที่ดินแปลงดังกล่าว โดยรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ปริดา ทศนประดิษฐ์ รองอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สิน ได้มีหนังสือ ที่ ทม ๐๓๔๑/๙๔๑ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๗ ถึง เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ สาขาแมริม ขอดำเนินการออกโฉนดที่ดินเพื่อประโยชน์แก่งานราชการของมหาวิทยาลัย โดยมอบหมายให้ นางพรทิพย์ ภูติโยธิน ผู้อำนวยการสำนักงานจัดการทรัพย์สินและคณะเป็นผู้ไปติดต่อประสานงาน และต่อมา ศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา อธิการบดี ได้มีหนังสือที่ ทม.๐๓๔๑/๑๒๐๙ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๓๗ ถึงอธิบดีกรมตำรวจ ขอความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการรังวัดเพื่อออกโฉนดที่ดิน ในหนังสือฉบับนี้ระบุด้วยว่า “...ซึ่งที่ดินบริเวณดังกล่าวมหาวิทยาลัยได้อนุญาตให้ใช้เป็นที่ตั้งค่ายตำรวจรมิ...” พร้อมกับสำเนาแจ้งถึงผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ และผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ๓๓

นายสวัสดิ์ ประมมมงคลกุล หัวหน้าแผนกธุรการ สำนักงานจัดการทรัพย์สิน ได้มีบันทึกลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๓๗ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานฯ รองอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สิน และถึงอธิการบดีในที่สุด ความว่า “...ในวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๓๗ ซึ่งจะต้องไปรับเจ้าหน้าที่ราชพัสดุจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อระวางชี้แนวเขตที่ดินที่ตั้งที่ว่าการอำเภอแมริม และสถานีตำรวจภูธรอำเภอแมริม และได้พบกับผู้ช่วยราชพัสดุจังหวัดเชียงใหม่ (คุณยุกุทธ) แจ้งว่าไม่ทราบมาก่อนว่าที่ดินนี้เป็นของมหาวิทยาลัยและยังมิได้มีการขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรนำมาขึ้นทะเบียนและให้ราชพัสดุจังหวัดเชียงใหม่เป็นผู้ออกโฉนด แต่ในกรณีที่ดินมหาวิทยาลัยยื่นคำขออนุญาตไปแล้วนี้ ก็ขอให้มหาวิทยาลัยมีหนังสือแจ้ง

ราชพัสดุจังหวัดเชียงใหม่เพื่อขอให้ราชพัสดุจังหวัดเชียงใหม่ทำคำขออนุญาตโอนที่ดินต่อสำนักงานที่ดินฯ สาขาแม่ริมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้คำขอเดิมของมหาวิทยาลัยมีผลตามกฎหมาย ส่วนอีกประเด็นหนึ่งที่จะต้องพิจารณาด้วย คือประเด็นว่าในกรณีที่ควรออกเป็นโฉนด (มหาวิทยาลัยนำไปหาประโยชน์ได้) หรือควรออกเป็น นส. (ใช้เป็นสถานที่ราชการเท่านั้น) ในประเด็นนี้ทั้งฝ่ายราชพัสดุจังหวัดเชียงใหม่และหัวหน้าฝ่ายรังวัด สำนักงานที่ดินฯ สาขาแม่ริม เห็นว่าน่าจะออกเป็นโฉนดได้...”* มหาวิทยาลัยโดยอธิการบดี (ศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา) จึงได้มีหนังสือที่ ทม ๐๓๔๑/๑๒๔๘ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๗ ถึงราชพัสดุจังหวัดเชียงใหม่ มีความตามนัยข้างต้น พร้อมระบุว่า “... โดยมหาวิทยาลัยหรือผู้ที่มหาวิทยาลัยมอบหมายจะเป็นผู้ดำเนินการ และมหาวิทยาลัยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ จนเสร็จการ ...” ซึ่งสำนักงานราชพัสดุจังหวัดเชียงใหม่โดย ว่าที่ ร.ต. ยงยุทธ เรืองภัทรกุล (ตำแหน่งเจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ ๗ รักษาราชการแทนราชพัสดุจังหวัดเชียงใหม่) ได้มีหนังสือที่ ชม.๐๐๐๓/๑๒๔๘ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๗ มอบอำนาจให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ดำเนินการยื่นคำร้องขอรังวัดออกโฉนดที่ดินราชพัสดุแปลงดังกล่าวนี้

มหาวิทยาลัยได้รับโฉนดที่ดินออกเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๓๘ เลขที่ ๒๑๙๑๑ เล่ม ๒๒๐ หน้า ๑๑ เลขที่ดิน ๒ หน้าสำรวจ ๓๐๕๑ เนื้อที่ประมาณ ๕๙ ไร่ ๑ งาน ๘๓ ตารางวา ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยระบุให้แก่กระทรวงการคลัง (ใช้ในราชการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ดังสำเนาโฉนดที่ดินที่แนบไว้นี้

* คัดจากบันทึกเขียนด้วยลายมือของ นายสวัสดิ์ ปฐมมงคลกุล

หนังสือรับรองการทำประโยชน์

ที่ดินตั้งอยู่

ทะเบียน

ตำบล วังไทร หมู่ที่ 1 เล่ม 3
 อำเภอ เนินมะปราง หน้า 47 เล่มที่ 75๒
 จังหวัด เชียงใหม่ ตาบบนเล่ม หน้า

หนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ดินนอกให้เพื่อแสดงว่า

นาย สุชากร รุ่งเรือง เจ้าของที่ดิน ไทย

บุตร - อยู่บ้าน - เลขที่ -

หมู่ที่ - ตำบล วังไทร อำเภอ เนินมะปราง จังหวัด พิษณุโลก

ได้นำหลักฐานที่ดินแปลงดังกล่าวข้างต้นว่าทำประโยชน์ในที่ดินแล้ว ตามหลักฐานดังต่อไปนี้

- ทิศเหนือ ประมาณ ๒๒๐ วา เส้น จด ถนนสายบ้านดง
- ทิศใต้ ประมาณ ๒๗๘ วา เส้น จด บ้านสวนกล้วย
- ทิศตะวันออก ประมาณ ๒๓๔ วา เส้น จด บ้านสวนกล้วย
- ทิศตะวันตก ประมาณ ๒๐๒ วา เส้น จด บ้านสวนกล้วย

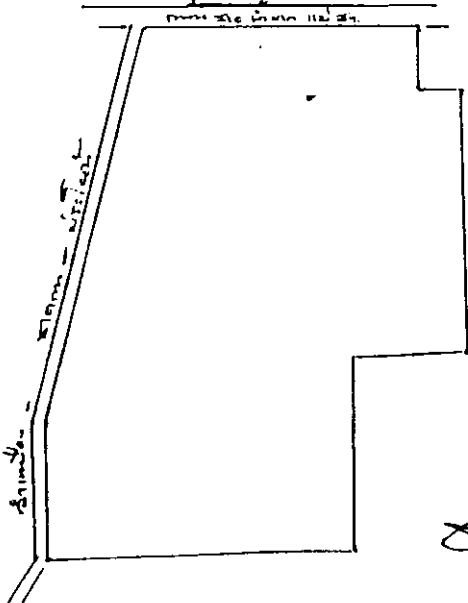
จำนวนเนื้อที่ประมาณ ๕๙ ไร่ - งาน - วา

วันที่ 15 เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕1๒

ลงนาม [Signature] นายอำเภอ

ประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ

รูปที่ดินโดยประมาณ

รับรองว่าไม่ซ้ำซ้อนกัน

[Signature]

(นายชาติ ปทุมคงคา)
 นักวิชาการ
 สำนักงานจัดการที่ดิน
 ทุ่งคอกกรมที่ดิน

[Signature]
เจ้าหน้าที.

ตาแหน่งที่ดิน

เลขที่ ๕๓๖ 19490-9,5
เลขที่ดิน ๒
หน้าถาวร ๓๐๕๑
ตำบล ไร่ไผ่

โฉนดที่ดิน

เลขที่ ๒๒๐
เล่ม ๒๒๐ หน้า ๑๑
อำเภอ ไร่ไผ่
จังหวัด ไร่ไผ่

โฉนดที่ดิน

เป็นหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์

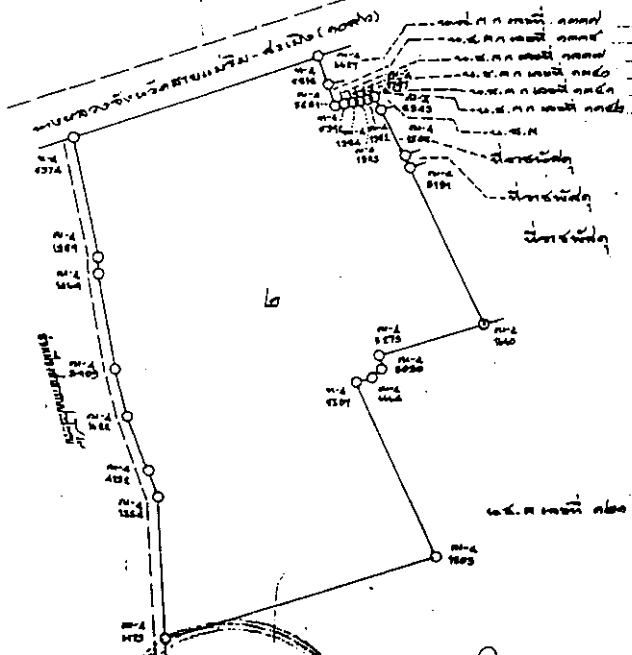
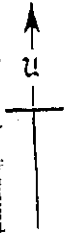
ออกโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายที่ดิน

กระทรวงการคลัง

ให้แก่ (๑) ไร่ไผ่ อ.ไร่ไผ่ จ.ไร่ไผ่ (๒) สังกัด ไทย ระบุเลขที่ _____ หมู่ _____
ถนน พญาไท ตำบล ไร่ไผ่ อำเภอ ไร่ไผ่ จังหวัด กรุงเทพมหานคร

ที่ดินบริเวณนอกประมาณ ๕๓ ไร่ ๒ งาน ๕๓ ตารางวา
(เห็นด้วยกับโฉนดที่ดินซึ่งอยู่ภายใต้บังคับประมวลกฎหมายที่ดิน)

มาตราส่วนในร่าง ๑ : ๑๐๐๐ รูปแบบนี้ มาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐

ออก ณ วันที่ สิบแปด เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๓๖

นาย _____ (นายสมชาย ไร่ไผ่)
นาย _____ (นายสมชาย ไร่ไผ่)
นาย _____ (นายสมชาย ไร่ไผ่)
นาย _____ (นายสมชาย ไร่ไผ่)

นาย

นาย _____ (นายสมชาย ไร่ไผ่)
นาย _____ (นายสมชาย ไร่ไผ่)
นาย _____ (นายสมชาย ไร่ไผ่)
นาย _____ (นายสมชาย ไร่ไผ่)

18 ส.ค. 2538

15 ส.ค. 2537

๒. ประมุขเหตุของการเข้าใช้ที่ดิน

๒.๑ เหตุการณ์เบื้องต้น

ต้องยอมรับว่านับตั้งแต่เข้ารับหน้าที่อธิการบดี มีเหตุการณ์ที่ต้องเร่งรัดพัฒนา รวมทั้งแก้ไข ปัญหาต่างๆ ของมหาวิทยาลัยมากเหลือเกิน และไม่เคยมองถึงการใช้ประโยชน์จากที่ดินที่ตำบลริมใต้ อำเภอ แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ แม้แต่น้อย เคยได้ยินได้ฟังมาบ้างในวาระต่างๆ ก่อนหน้านั้นว่าที่ดินนั้นเป็นของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้าใจว่านานมาก ๆ มาแล้วที่ได้ยินเช่นนั้น และมหาวิทยาลัยต้องถูกภาวะจำยอม ให้กรมตำรวจขอใช้เป็นที่ตั้งของหน่วยตำรวจตระเวนชายแดนสำหรับเป็นฐานป้องกันชายแดนด้านนั้น มาตั้งแต่ปี ๒๔๙๓ จนในที่สุดใช้เป็นที่ตั้งค่ายดารารัศมี กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓ และกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ การให้ส่วนราชการอื่นใช้ที่ดิน (โดยเฉพาะในกรณี เช่นนี้) ต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนาน แม้ว่าบางครั้งได้แสดงความเป็นเจ้าของอยู่บ้าง (เช่นในครั้งขอออก หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือ นส.๓ เมื่อปี ๒๕๑๐ และในการขอรังรัดเพื่อออกโฉนดที่ดิน เมื่อปี ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘) แต่มหาวิทยาลัยก็ไม่เคยแสดงความสนใจหรือตั้งใจจะใช้ที่ดินแปลงนี้ไปทำประโยชน์ ใดๆ ดังนั้นด้วยภารกิจอื่นๆ ล้นมือจึงทำให้เรื่องที่ดินแปลงนี้ตกไปอยู่ในลำดับความคิดหลังๆ (กล่าวคือ ยังไม่มีถึงนั่นเอง)

จนกระทั่งวันหนึ่ง ศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ วงศ์ศิริ นัดหมายมาพบเพื่อขอปรึกษาหารือเรื่อง งานของภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจารย์เป็นหัวหน้าภาควิชาอยู่ จำได้ว่าเป็นวันจันทร์ ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ราวๆ ๔ โมงเย็น อาจารย์เล่าให้ฟังเรื่องของฝั่งที่อาจารย์เป็นผู้ชำนาญการ พร้อมกับเล่าเรื่องที่ต้องเดินทางไปศึกษาเรื่องเกี่ยวกับฝั่งหลวงชนิดต่างๆ ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทย และแสดงความสนใจเรื่องการเลี้ยงกวางเป็นสัตว์เศรษฐกิจในประเทศไทย ในที่สุดอาจารย์ก็เล่าเรื่องฝั่งที่ เชียงใหม่ และที่อำเภอแม่ริม วันนั้นเองที่มีอะไรบางอย่างแวบขึ้นมาในใจและพอดีอยากหาทางให้อาจารย์ สิริวัฒน์ ได้งดความคิดให้แคบลงและให้สามารถปฏิบัติได้ จึงบอกอาจารย์สิริวัฒน์ไปว่าถ้าผ่านไปแม่ริม อีกก็ขอให้ลองแวะเข้าไปดูที่ค่ายดารารัศมีว่าสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร มีศักยภาพและความเป็นไปได้ เพียงใดหรือไม่ที่มหาวิทยาลัยจะเข้าไปใช้ประโยชน์และใช้ทำอะไรได้บ้าง นอกจากการเลี้ยงกวาง เลี้ยงฝั่ง ตามที่อาจารย์ปรารถนา

อาจารย์สิริวัฒน์ กลับไปไม่นาน ก็กลับมาบอกว่าได้ไปที่แม่ริมและเข้าไปดูที่ค่ายดารารัศมีมาแล้ว พบว่าทางตำรวจตระเวนชายแดนกำลังขนย้ายออกไป เรือนบางหลังไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้วปิดเอาไว้เฉยๆ มหาวิทยาลัยน่าจะเร่งเข้าไปสำรวจศึกษาข้อมูลทางกายภาพและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และเจรจาขอ คืนการใช้ประโยชน์ที่ดินจากกรมตำรวจเสียเลย จำได้ว่าได้แสดงความแปลกใจเพราะไม่ทราบเรื่องและ ไม่มีวีแววของข้อมูลนี้มาก่อนเลย แต่ก็ตระหนักว่าในฐานะที่ทำหน้าที่อธิการบดี กรณีของที่ดินเช่นนี้จำเป็น

อย่างยิ่งที่จะต้องปกป้องรักษาเพื่อไว้ใช้ประโยชน์ เพราะแม้แต่กรณีที่เกิดกับกรมพลศึกษาเมื่อปีที่ผ่านมาก็เป็นเหตุทำนองเช่นนี้ที่ทำให้ต้องเริ่มจริงจังกับการใช้ประโยชน์ที่ดินแปลงอื่นๆ แม้ว่าจะยังยืนยันความคิดของคุณ และนโยบายของสภามหาวิทยาลัยเรื่องการไม่ขยายไปวิทยาเขตที่สองก็ตาม แต่ก็น่าจะถึงคราวจำเป็นที่มหาวิทยาลัยจะต้องใช้พื้นที่ต่างๆ ที่มีนอกเหนือจากที่ปทุมวันนี้สำหรับภารกิจบางอย่าง เช่น สถานีทดลอง ห้องปฏิบัติการ ศูนย์การอบรมหรือประชุมวิชาการ หรือแม้แต่การจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่ในบางวิชาหรือบางหลักสูตร กรณีที่ดินที่ตำบลริมใต้ อำเภอแมริมนี่ มีเนื้อที่อยู่ถึง ๕๙ ไร่เศษ ซึ่งหากจะยังคงใช้ร่วมกับตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งอาจจะยังใช้พื้นที่อยู่ต่อไปก็น่าจะเป็นผลดีมาก ๆ อย่างน้อยก็ ๒ ประการ อย่างหนึ่งคือการบอกให้สาธารณะได้ทราบว่าที่ดินนั้นมีจุฬาฯ เป็นเจ้าของ และอย่างที่สองที่ตั้งของที่ดินนั้นน่าจะเหมาะมากกับการสร้างห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การเกษตร โดยให้เป็นเพียงที่พักอาศัยและจัดเก็บเครื่องมืออุปกรณ์บางอย่างที่จำเป็น ส่วนงานภาคสนามนั้นอาจต้องมีการทดลองปลูก/เลี้ยง ก็ควรต้องอาศัยและร่วมมือกับภาคเอกชน หรือชาวสวน/ชาวไร่จริง ๆ น่าจะดีกว่ามาก เพราะจะลงทุนต่ำ และได้ผลคุ้มค่าโดยไม่ต้องซื้อหาและดูแลรักษา นอกจากนั้นการทำเป็นศูนย์ฝึกอบรมก็น่าจะเหมาะเพราะว่าสามารถใช้กับการศึกษาต่อเนื่องกับการให้บริการทางวิชาการได้ดี ไม่ไกลจนเกินไป (อันที่จริงต้องเรียกว่าใกล้มากกับผังเมืองและการเติบโตของเมืองที่จังหวัดเชียงใหม่เมื่อวัดจากที่ตั้งศาลากลางจังหวัด และศูนย์การบริหารเมืองเชียงใหม่ที่แมริมน) การลงทุนทางกายภาพก็น่าจะจัดหาเอกชนมาร่วมลงทุนได้

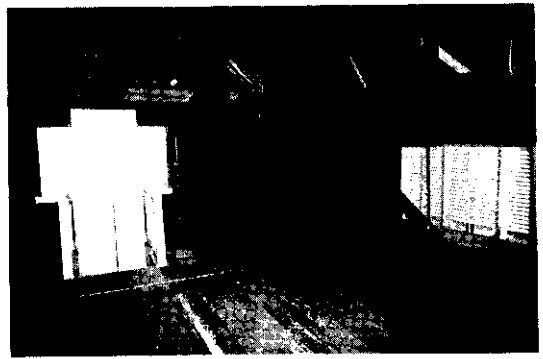
แต่การตัดสินใจใด ๆ คงต้องมีข้อมูลมากกว่านั้น และผู้ที่ตัดสินใจจะต้องเป็นสภามหาวิทยาลัย เพราะแน่ใจว่าต้องเป็นเรื่องที่ผูกพันระยะยาวเกินกว่าวาระของอธิการบดีคนหนึ่ง ๆ อย่างแน่นอน การผูกพันด้วยมติหรือการตัดสินใจของสภามหาวิทยาลัยนั้นไม่ใช่การผูกมัดผู้บริหารต่อไป แต่เป็นการทำให้เกิดความรอบคอบและโปร่งใสมากเพราะมีผู้คนจำนวนมากไม่น้อยที่เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้รับทราบและได้ร่วมกันคิดและตัดสินใจ การใช้อำนาจบริหารของอธิการบดีเสียอีกที่จะกลายเป็นปัญหาว่าไม่รอบคอบและไม่โปร่งใสได้ แต่ว่าประเด็นทำนองนี้ก็คงต้องแล้วแต่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะพิจารณาไป บางทีการมองประเด็นเช่นนี้ก็กลายเป็นเรื่องหมกเม็ดหรือแกล้งผูกมัดไปโน่นเลยก็ได้เหมือนกัน ปุ่มหลังและประสบการณ์ต่างๆ กันก็อาจทำให้คนมีทัศนคติแยะไปได้มาก เรียกว่ามองไปรอบ ๆ แล้วไม่พบว่าใครคิดดีทำดีเลยก็มี

เพื่อให้รอบคอบมากขึ้น ก็เลยขอให้ผู้ช่วยอธิการบดีคนหนึ่ง คือ รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย ช่วยไปศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมให้เป็นเบื้องต้น เหตุที่ขออาจารย์บัณฑิต ก็เพราะว่าไม่มีค่าใช้จ่ายเลย อาจารย์บัณฑิตเป็นชาวเชียงใหม่ กลับไปเยี่ยมบ้านอยู่เสมอๆ และอาจารย์ก็ยินดีและเต็มใจที่จะแวะเข้าไปที่ค่ายดาราวิกรมเพื่อตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับ ดชด. ให้ถูกต้องและรอบคอบขึ้น

ไม่นานต่อมาก็ได้ข้อมูลจากอาจารย์บัณฑิตว่าที่ย้ายออกไปจากค่ายดาราวิกรมนี้เป็นบางส่วนของ ดชด. (และในโอกาสต่อมาได้ทราบว่าเป็นกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓ ซึ่งย้ายออกไปตั้ง

ค่ายใหม่ในพื้นที่ใหม่ที่อำเภอสนทราย) ได้มีการส่งมอบอาคารและอุปกรณ์ต่างๆ ให้กองบังคับการ ดชด. ภาค ๓ ใช้เป็นที่ทำการที่ค่ายดาราภิรมย์สืบต่อไป แต่จะมีกำลังพลและภารกิจไม่มากเช่นที่เคยเป็น อาคารบางหลังจากทั้งหมดเกือบ ๘๐ อาคาร คงไม่ได้ใช้และบางอาคารก็หมดอายุใช้งานแล้ว รวมทั้ง อาคารหลักซึ่งเคยใช้เป็นที่ทำการของกองกำกับการ ดชด. ที่ ๓๓ ซึ่งต่อมาพบว่าเป็น “พระตำหนัก ดาราภิรมย์” นั่นเอง เป็นอันว่าได้ข้อมูลชัดเจนขึ้นว่าทาง ดชด. เองก็ยังไม่ได้มีแผนการจะยกเลิกการใช้ ที่ดินนั้น เพียงแต่ปรับการใช้ประโยชน์น้อยลง และทำให้มหาวิทยาลัยน่าจะมิใช่ของทางเข้าใช้ประโยชน์ ในที่ดินเพื่อจะได้เรียกคืนได้ในระยะยาวๆ สักวันหนึ่งข้างหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากจะได้รับอิสระ มากขึ้นถึงขั้นต้องบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเองนอกระบบราชการแล้ว อสังหาริมทรัพย์ต่างๆ ที่มีอยู่จะ เป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งของมหาวิทยาลัยในโอกาสนั้น ก็ยังต้องพยายามรักษา ไว้ให้ได้ และต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะแสดงให้เห็นข้อมูลสาธารณะว่ามหาวิทยาลัยเป็นเจ้าของที่ดิน นั้นเสียตั้งแต่บัดนี้

ได้เก็บความคิดดังกล่าวไว้ จนถึงโอกาสที่ไปประชุมที่ประชุมอธิการบดี ซึ่งมหาวิทยาลัย เชียงใหม่เป็นเจ้าของจัดที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ การประชุมของ ที่ประชุมอธิการบดีปกติจะผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพ ซึ่งก็เป็นวาระที่มหาวิทยาลัยเจ้าภาพจะได้นำเสนอ ข้อเสนอแตกต่างๆ ให้อธิการบดีของสถาบันอื่น ๆ ได้รู้จักมหาวิทยาลัยของตนด้วย การประชุมปกติจัด ระหว่าง ๙.๐๐ น. จนถึง ๑๒.๐๐ น. จากนั้นเจ้าภาพจะเลี้ยงอาหารกลางวันแล้วเป็นอันเสร็จการประชุม จึงได้ถือโอกาสนั้นชวน รองศาสตราจารย์ ธัชชัย ศุภผลศิริ รองอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สิน รองศาสตราจารย์ บัณฑิต จุลาสัย ผู้ช่วยอธิการบดี ให้เดินทางไปเชียงใหม่ด้วย ส่วน รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน (ตำแหน่งทางวิชาการในขณะนั้น) และ รองศาสตราจารย์ ดร. ลูรพล วิรุฬห์รักษ์ (ตำแหน่งทางวิชาการ ในขณะนั้น) รองอธิการบดีอีก ๒ ท่านต้องเดินทางไปร่วมประชุมของที่ประชุมอธิการบดีอยู่แล้ว ดังนั้น หลังจากประชุมอธิการบดีเสร็จจึงได้ชักชวนกันเช่ารถเดินทางไปค่ายดาราภิรมย์ อำเภอแมริม เพื่อเข้าไป เยี่ยมชมพื้นที่ เมื่อไปถึงพบว่าค่อนข้างเงียบเหงาเพราะทางกองกำกับการ ดชด. ที่ ๓๓ ได้ย้ายออกไปแล้ว จึงได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรักษาการณ์ทราบความประสงค์ว่าขอเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่ ต่อมาได้มี นายตำรวจยศพันตำรวจโทผู้หนึ่งมาให้การต้อนรับและพาชมอย่างไม่เป็นทางการ การสนทนากับทาง ตำรวจทำให้ได้รายละเอียดเพิ่มขึ้นมาก จนถึงการประชุมอาคารต่างๆ ที่ไม่ใช่ประโยชน์แล้ว ซึ่งมีทั้งอาคาร เรือนไม้ยาวที่ยังพอบูรณะใช้ประโยชน์บางอย่างได้ และอาคารสำคัญคือตัวพระตำหนักดาราภิรมย์ที่อยู่ใน สภาพทรุดโทรมอย่างยิ่ง ทาสีทับไว้ล่าสุดเป็นสีเขียว (น่าจะเรียกได้ว่าเป็นสีเขียวใบไม้ผลิ) ดูขอบกล หน้าต่างบางบานหักเพราะบานพับชำรุดและเปิดทิ้งไว้ฝนสาดเข้าถึงด้านใน นกหนูตลอดจนตุ๊กแกมาใช้ อาศัยและถ่ายไว้ในตัวอาคารเลอะไปหมด ที่สำคัญคือเมื่อขอเข้าไปชมด้านในพระตำหนักชั้นที่สอง จึง พบว่าได้มีการก่อสร้างต่อเติมอาคารไปมากจนแทบไม่สามารถระบุสภาพเดิมได้ ตัวอาคารขยายเพิ่มเติมไป ทั้งด้านตะวันตกและด้านใต้ ห้องสรองสวนพระองค์เดิมได้ดัดแปลงเป็นห้องน้ำชาย พื้นไม้ได้ถูกเคลือบ

ด้วยยางเหนียวสีดำสำหรับปูกระเบื้องยาง ซึ่งขณะนั้นได้หมดอายุและร้อนออกไปมากแล้ว คงเหลือเป็นครายยางสีดำ ไม่สามารถเห็นสภาพพื้นไม้สักได้เลย แต่การที่เป็นอาคารใต้ถุนสูงทำให้เห็นว่าสภาพโครงสร้างโดยทั่วไปยังดีมากยิ่งขึ้นน่าจะบูรณะได้ นอกจากนั้นชั้นล่างของอาคารซึ่งเป็นใต้ถุนสูงโปร่งก็ได้รับการต่อเติมเป็นที่ทำการบางส่วน และเป็นห้องซังนักโทษส่วนหนึ่ง ดูเหมือนว่าจะมีส่วนที่เคยใช้เป็นที่สอบสวนนักโทษด้วยเพราะมีร่องรอยของข้อคาและเครื่องจองจำ น่าจะมีผู้เสียชีวิตในที่นี้หลากหลายในอดีต นับตั้งแต่ปี ๒๔๙๓ เป็นต้นมา ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าการปรับปรุงอาคารในส่วนต่างๆ นั้นเริ่มขึ้นเมื่อใด

ที่ด้านหน้าของอาคารพระตำหนักเป็นที่ประดิษฐานพระรูปปั้นของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี สร้างขึ้นเป็นพระอนุสาวรีย์เมื่อปี ๒๕๓๒ ทราบภายหลังว่าผู้ที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการสร้างคือ ท่านผู้หญิงฉัตรสุดา วงศ์ทองศรี (หรือหม่อมเจ้าฉัตรสุดา ฉัตรไชย) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เคยเสด็จมาที่นี่ และได้ทรงปลูกต้นลิ้นจี่ไว้ที่ลานข้างพระอนุสาวรีย์ด้วย ลิ้นจี่ทั้งหมดโตเป็นไม้พุ่มขนาดกลางแล้วในขณะนั้น ทราบจากตำราจ

ว่าปกติจะมีผู้คนเข้ามาถวายความเคารพสักการะพระราชชายาที่พระอนุสาวรีย์นี้เสมอๆ ทุกวันมิได้ขาด บางรายจะเข้าเฝ้าอยู่เป็นหลายชั่วโมงด้วยความศรัทธา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันกว้างขวางในหมู่ชาวล้านนา หรือแม้แต่บางคนก็เดินทางมาจากจังหวัดอื่นๆ ห่างไกลก็มี ได้มาทราบบนจากการสังเกตกันว่าตามบ้านและร้านค้าต่างๆ มากแห่งในเมืองเชียงใหม่ได้อัญเชิญพระรูปของพระราชชายา ประดับไว้เพื่อถวายความเคารพสักการะแทบทั้งสิ้น บางแห่งก็ประดิษฐานพระบรมรูปของรัชกาลที่ ๕ ด้วย ได้สอบถามพูดคุย แล้วจึงทราบว่าพระราชชายาเป็นที่เคารพศรัทธาอย่างสูงยิ่งของชาวล้านนาด้วยเหตุที่ทรงทำคุณประโยชน์มากมายแก่บ้านเมืองฝ่ายเหนือเมื่อครั้งประทับอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ ข้อนี้เองที่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจให้ขอแรงใครต่อใครอีกหลายคนในเวลาต่อมาให้ทำการศึกษาประวัติและเรื่องราวต่างๆ ของพระราชชายา เจ้าดารารัศมี ทำให้ได้ทราบว่าพระราชชายาทรงโปรดปรานพระตำหนักดารารัศมีนี้มาก โปรดให้สร้างพระตำหนักนี้เป็นแบบกึ่งยุโรปหลังจากที่ได้ทรงกราบถวายบังคมทูลลาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ สิ้นพระชนม์แล้ว และพระราชชายาทรงประทับที่พระตำหนักนี้หลายปี ด้านหนึ่งของพระตำหนักทรงใช้เป็นเสมือนห้องพักผ่อนโดยโปรดร้อยมาลัยดอกไม้ที่ห้องนี้ เป็นห้องที่เปิดหน้าต่างและเลื่อนช่องลูกกรงได้หน้าต่างให้เปิดรับอากาศได้ตลอด ด้านล่างจากหน้าต่างนั้นจัดทำเป็น “สวนเจ้าสบาย” ที่เคยทรงโปรดปลูกไม้ดอกไม้ผลหลายชนิด และใช้เป็นที่ทอดลองและสาธิตพืชพันธุ์เหล่านั้นให้แพร่หลายไปในหมู่ชาวล้านนา และ “สวนเจ้าสบาย” ที่ได้เห็นในขณะนั้นไม่เหลือสภาพเดิมมากนัก นอกจากสภาพบ่อคอนกรีตซึ่งพอจะสันนิษฐานได้ว่าเป็นสระน้ำรูปดาวที่พระราชชายาทรงโปรดให้ขุดไว้ในอดีต มีอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๒ ชั้นของ ดชด. สร้างทับบางส่วนของสวนเจ้าสบายไว้ เจ้าหน้าที่ตำรวจเล่าให้ฟังว่าทุกปีในวันที่ ๙ ธันวาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสิ้นพระชนม์ของพระราชชายา ทาง ดชด. จะร่วมกับเจ้านายฝ่ายเหนือจัดพิธีวางพวงมาลาถวายสักการะที่พระอนุสาวรีย์ แห่งนี้เสมอ

๒.๒ แนวคิดการบูรณะพระตำหนักดารารัศมี

การตัดสินใจที่จะบูรณะพระตำหนักดารารัศมีเริ่มต้นเมื่อใดตอบได้ยาก แต่ระหว่างที่รวบรวมข้อมูลต่างๆ นั้น ปรากฏเป็นนิมิตให้ทราบเสมอทั้งทางตรงและจากการบอกกล่าวที่ไม่ระบุที่มา อยากรู้ก็ได้มีการปรึกษาหารือภายในกับรองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดีบางท่านหลายครั้ง รวมทั้งการสืบค้นเรื่องราวต่างๆ ของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี แสดงพระประวัติที่ให้น้ำหนักและสนับสนุนเหตุผลไปสู่การรักษาพระตำหนักนี้ไว้ให้ดีที่สุดสำหรับอนาคตของมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น

พระประวัติของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีนั้น ส่วนสำคัญยิ่งก็คือบทบาทในฐานะที่จัดว่าเป็นกลไกสำคัญมากที่อาณาจักรล้านนารวมทั้งหมดเป็นพื้นที่ ๘ จังหวัด ภาคเหนือไม่ต้องตกไปเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ และกลับมีผลให้เข้าผนวกรวมกับราชอาณาจักรไทยจนถึงปัจจุบัน รายละเอียดของประวัติศาสตร์จะไม่นำมากกล่าวในที่นี้ เพราะน่าจะสามารถสืบค้นได้จากหลายแหล่งที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่

อยู่แล้ว ความจงรักภักดีที่เจ้าดารารัศมีทรงมีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ และความผูกพันเป็นความรักแน่นแฟ้นปรากฏในเอกสารที่มีการค้นคว้าไว้หลายโอกาส นอกจากนั้นการปฏิบัติของพระราชชายาเป็นพระจริยวัตรที่ควรจารึกไว้ทั้งในด้านการเกษตร ศิลปหัตถกรรม นาฏยศิลป์ การศึกษา และด้านอื่นๆ เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่ชาวล้านนา ทำให้เป็นที่เคารพสักการะอย่างยิ่ง พระประวัติและพระจริยวัตรต่างๆ ของพระราชชายานั้นเองที่ทำให้ตัดสินใจเป็นประการต้นว่ามหาวิทยาลัยน่าจะจัดทำหน้าที่สืบค้นให้ถ่องแท้ ถูกต้อง และเผยแพร่ให้กว้างขวางตามบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในส่วนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญต่อแผ่นดิน ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ยังมีข้อที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไปให้กว้างขวางและลุ่มลึกได้อีกมากในหลายสาขาวิชา

พระตำหนักดาราภิรมย์ตั้งอยู่บนที่ดินของมหาวิทยาลัยซึ่งมหาวิทยาลัยได้ซื้อเมื่อปี ๒๔๙๒ พระตำหนักนั้นเป็นที่ทรงโปรดมากของพระราชชายา จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าแก่ที่ได้เคยใช้ชีวิตในพื้นที่นั้นต่างยืนยันตรงกัน ความเสื่อมโทรมเฉพาะการปรับปรุงตัดแปลงใช้งานอื่นในช่วงเวลาที่ผ่านมาย่อมมีผลกระทบต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของชนรุ่นหลัง ดังที่ปรากฏมาแล้วหลายกรณี แม้แต่กรณีของพระราชวังวินเซอร์ในพื้นที่ปทุมวันก็เช่นกันที่ไม่สามารถค้นหาได้อีกแม้สถานที่ตั้ง ตรงกันข้ามหากได้บูรณะรักษาไว้ก็น่าจะช่วยให้ประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งไม่ขาดตกบกพร่องไป แล้วก็จะยังให้อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้จากสภาพจริงได้ในระดับหนึ่ง ในทางสถาปัตยกรรมเอง ก็ได้รับคำยืนยันจากนักวิชาการสถาปัตยกรรมศาสตร์ว่าพระตำหนักดาราภิรมย์มีรูปแบบการก่อสร้างที่น่าศึกษาวิจัยอย่างมาก ทั้งในด้านการออกแบบ โครงสร้างจากไม้ขนาดใหญ่ ประโยชน์ใช้สอย และรูปแบบทางสถาปัตยกรรม เฉพาะอย่างยิ่งคือการศึกษาถึงอิทธิพลของสถาปัตยกรรมตะวันตกในภาคเหนือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะอธิบายแก่สาธารณชนอย่างไร หากไม่อนุรักษ์รักษาอาคารที่มีคุณค่านี้ไว้ลำพังที่ให้ ดชด. ยืมใช้ในอดีตก็มีส่วนดีที่ทำให้อาคารไม่รกร้างผุพังไปเร็วกว่าเวลา แต่ก็เกิดความเสียหายเพราะการต่อเติมดัดแปลงโดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของตัวอาคาร และการใช้ประโยชน์โดยขาดการบำรุงรักษาที่เหมาะสม

ประการสำคัญมากคือ ถ้ามหาวิทยาลัยมีวิสัยทัศน์ยาวไกลไปในอนาคตก็จะยิ่งต้องให้ความสำคัญกับอสังหาริมทรัพย์ให้มาก เพราะเป็นปัจจัยพื้นฐาน และเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญ ยิ่งถ้าย้อนกลับไปวิเคราะห์ถึงแนวความคิดที่ปรากฏในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ และของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ในหลักเรื่อง land-granted หรือ property-granted university ก็ยิ่งประจักษ์ชัดในข้อนี้ พื้นที่ที่อำเภอแม่ริมนั้นแม้จะถูกกำหนดแคบลงบ้าง แต่ก็ยังมีอยู่ถึงกว่า ๔๙ ไร่ และห่างจากพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นศูนย์กลางสถานที่ราชการของจังหวัดเชียงใหม่ไม่มากนัก ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยจะวางวิสัยทัศน์เช่นนั้นก็จำเป็นต้องหาแนวทางที่จะรักษาที่ดินแปลงนี้เป็นกรรมสิทธิ์ไว้ต่อไป และต้องให้ปรากฏชัดเจนต่อสาธารณะให้ทราบกรรมสิทธิ์นั้นเช่นกัน กลยุทธ์

ที่สำคัญนั้นน่าจะกำหนดได้จากที่ดินซึ่งมีอาคารสำคัญคือพระตำหนักดารารัถิรมย์ตั้งอยู่ โดยอาศัยพระตำหนักฯ เป็นกลวิธีให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ในทางปฏิบัตินั้นการที่สาธารณชนโดยทั่วไปไม่ทราบถึงกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นประการหนึ่ง การที่ ดชด. ขอใช้และมหาวิทยาลัยก็ยอมให้ใช้มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ ซึ่งยาวนานติดต่อกันกว่า ๔๗ ปี อีกประการหนึ่ง คงเป็นการยากมากที่มหาวิทยาลัยจะทวงถามที่ดินคืน ทั้งยังจะกลายเป็นเป้าในทางลบเนื่องจากจะไปเป็นภาระต่องบประมาณแผ่นดินในการขนย้ายที่ทำการของ ดชด. และหน่วยงานอื่นๆ ของกรมตำรวจ (รวมทั้งกองแพทย์ และกองบินตำรวจ ด้วย) กลวิธีที่น่าจะเหมาะสมที่สุดคือ การขอเข้าบูรณะพระตำหนักดารารัถิรมย์ ควบคู่กับการขอเข้าใช้พื้นที่ที่ขอคืนเมื่อ ดชด. ถอนออกแล้ว ซึ่งก็จำเป็นต้องเร่งดำเนินการทันทีเพราะเหตุที่กองกำกับการ ดชด. ที่ ๓๓ ได้ย้ายออกไปแล้ว (อย่างน้อยๆ ก็ต้องให้ก่อนที่หน่วยอื่นๆ ของ ดชด. หรือกรมตำรวจ หรือส่วนราชการอื่นจะขยับขยายเข้ามาในพื้นที่ที่ว่างลงนั้น)

อย่างไรก็ดี การจะตัดสินใจประการใดที่มีผลผูกพันมหาวิทยาลัยเป็นระยะยาวนั้นก็ควรให้ สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณา ทั้งยังจะต้องเตรียมข้อมูลให้มากพอที่จะเสนอให้ สภามหาวิทยาลัยสามารถพิจารณาตัดสินใจได้โดยถูกต้องและสมบูรณ์เท่านั้น

นอกจากนั้น สภามหาวิทยาลัยจะต้องเร่งรัดตัวเองให้รับพิจารณาแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินแปลงนี้ รวมทั้งการทำแผนแม่บทด้านกายภาพไว้ด้วย ซึ่งอาจต้องมีการว่าจ้างศึกษาและจัดทำโดยละเอียด และกำหนดขั้นตอนของการพัฒนาทางกายภาพ มีผู้ที่แสดงความประสงค์ในเบื้องต้นไว้หลายรายแต่ยังมีได้มีการพิจารณาความเป็นไปได้ใดๆ ในขั้นต้นนี้คิดว่า การไม่จำแนกให้ใช้ประโยชน์เฉพาะหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งน่าจะเหมาะสม มิฉะนั้นก็อาจเกิด “อาณัติจักร” ใหม่ขึ้นได้อีก ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยไม่สามารถแบ่งแยกให้ยึดครองเป็นชั้นเล็กชั้นน้อยได้อีกแล้ว เพราะจะไม่ประหยัดและมีความสูญเปล่าเกิดขึ้นมาก

ดังนั้นในขั้นต้นมหาวิทยาลัยโดยรองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์รัชชัย ศุภผลศิริ) ได้มีหนังสือที่ ทม ๐๓๔๑/๑๓๓๗ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๐ ถึงอธิบดีกรมตำรวจ ความสำคัญว่า “...ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าในบริเวณค่ายดารารัถิรมย์ มีอาคารบางหลังสมควรได้รับการบูรณะเพื่ออนุรักษ์คุณค่าทางประวัติศาสตร์ เช่นพระตำหนักดารารัถิรมย์ นอกจากนั้นกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ๓๓ ขยับขยายเคลื่อนย้ายหน่วยงานไปยังที่ตั้งแห่งใหม่ จึงมีอาคารว่างอยู่บางหลัง ซึ่งมหาวิทยาลัยอาจจะใช้เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาและวิจัย โดยไม่กระทบต่อกิจการของกรมตำรวจ มหาวิทยาลัยจึงขอความอนุเคราะห์จากกรมตำรวจโปรดพิจารณาแจ้งรายละเอียดเบื้องต้น (ได้แก่ ลักษณะ สภาพ ขนาด ที่ตั้ง) ของที่ดินและอาคารที่กรมตำรวจมิได้ใช้ประโยชน์ดังกล่าว...” โดยมหาวิทยาลัยได้สำเนาหนังสือนี้แจ้งไปทางผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ พร้อมกันด้วยการส่งหนังสือฉบับนี้เปรียบเสมือน “การโยนก้อนหินถามทาง” และเป็นการเกริ่นนำว่ามหาวิทยาลัยกำลังคิดอะไรอยู่

ต่อมามหาวิทยาลัยโดยอธิการบดีได้มีหนังสือที่ ทม ๐๓๔๑/๑๘๓๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ถึงอธิบดีกรมตำรวจ พล.ต.อ. ประชา พรหมนอก เพื่อขออนุญาตผู้บริหารที่เกี่ยวข้องเข้าพบเพื่อปรึกษาหารือเรื่องดังกล่าว ซึ่งได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี และอธิบดีกรมตำรวจได้โทรศัพท์หารือกับผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (พล.ต.ท. ชลิต วิเศษธาร) ในทันทีนั้น ทำให้ได้รับการประสานงานเป็นอย่างดีในเวลาต่อมา

ควบคู่ไปนั้น ท่านรองอธิการบดี (รศ. รัชชัย) ได้ดำเนินการให้มีการสำรวจและรังวัดอาคารในเขตพื้นที่อำเภอแมริม ในครั้งนั้นยังใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการจุฬาดาราศรมิ” (ต่อมาเปลี่ยนไปใช้ชื่อ “โครงการดารารัชมิ”) โดยมอบหมายให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ประกอบด้วยอาจารย์ ๓ ท่านคือ รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาลัย อาจารย์พีรวัส เหล่าไพศาลศักดิ์ และอาจารย์สรายุทธ ทรัพย์สุข พร้อมด้วยนิสิตสาขาสถาปัตยกรรมไทยจำนวน ๙ คนไปทำการศึกษาระหว่างวันที่ ๑๘-๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นวงเงินค่าใช้จ่าย ๙๗,๓๐๐ บาท เบิกจ่ายจากงบประมาณของสำนักงานจัดการทรัพย์สิน (ในระยะต้นนั้นได้มอบหมายให้ฝ่ายทรัพย์สินเป็นผู้รับผิดชอบ มาตั้งแต่ครั้งขอรังวัดออกโฉนดที่ดินในปี ๒๕๓๗ โครงการนี้จึงอยู่ในการกำกับของรองอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สินในครั้งนั้น) พร้อมกันนั้นท่านรองฯ รัชชัย ได้มีหนังสือที่ ทม ๐๓๔๑/๑๕๙๓ ลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๐ ถึงผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ เพื่อขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการศึกษาวิจัยและสำรวจพื้นที่ในครั้งนั้นด้วย และเมื่อเสร็จการแล้วก็ได้มีหนังสือที่ ทม ๐๓๔๑/๑๗๑๓ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ที่ทั้งปวงอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อข้อมูลต่างๆ มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในระดับหนึ่งแล้ว จึงได้นำเสนอเป็นการเกริ่นให้ที่ประชุมคณบดีได้ทราบ ครั้งแรกในการประชุมคณบดีครั้งที่ ๔๑/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และต่อมาในการประชุมคณบดี ครั้งที่ ๔๓/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ปรากฏในรายงานการประชุมดังนี้

๒. ค่ายดาราจารย์จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในอดีต
พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ซึ่งพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงใช้เป็นที่พักหลังจากเสด็จกลับจากกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้ทรงสร้าง
พระตำหนักบนที่ดินดังกล่าว โดยประทานชื่อว่า พระตำหนักดาราภิรมย์ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ กระทรวง
ศึกษาธิการมีนโยบายขยายการศึกษาสู่ภูมิภาคโดยเลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการศึกษา
สำหรับภาคเหนือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในขณะนั้นสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ตั้ง
คณะกรรมการเพื่อจัดหาที่ดินตามนโยบายและในที่สุดเลือกได้ที่ดินแปลงดังกล่าว โดยได้ซื้อจาก
ทายาทของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในราคา ๓ แล่น ๕ หมื่นบาท และได้มีการมอบโอนกันอย่าง
ถูกต้อง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ มีความจำเป็นทาง
ยุทธศาสตร์ที่จะต้องจัดตั้งค่ายในพื้นที่ที่มีสาธารณูปโภคพื้นฐาน และอยู่ติดกับที่ว่าการอำเภอแมริม
กรมตำรวจได้พิจารณาเห็นว่าบริเวณพื้นที่พระตำหนักดาราภิรมย์เป็นสถานที่ที่เหมาะสม พลตำรวจเอก
เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจในสมัยนั้น จึงได้เจรจาขอซื้อใช้ที่ดินแปลงนี้จากจุฬาฯ โดยมีการ
ก่อสร้างสาธารณูปโภค อาคารที่ทำการ บ้านพัก สนามบิน อาคารโรงเก็บเครื่องบิน และอาคาร
ประกอบอื่นๆ ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการรังวัดที่ดินปรากฏว่ามีพื้นที่ทั้งหมด ๕๙ ไร่
๑ งาน ๘๓ ตารางวา ได้รับเอกสาร น.ส.๓ เรียบร้อย และได้เปลี่ยนเป็นโฉนด โดยได้รับโฉนดเลขที่
๒๑๙๑๑ เล่ม ๒๒๐ หน้า ๑๑ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ออก ณ วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ.
๒๕๓๘ ระบุให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าว

ปัจจุบันกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓ ได้เคลื่อนย้ายกำลังไปยังสถานที่
แห่งใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงจัดตั้งโครงการดาราภิรมย์ขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ๑) การบูรณะ
พระตำหนักดาราภิรมย์และบริเวณสวนเจ้าสหาย ซึ่งมีพระอนุสาวรีย์พระราชชายาและต้นลิ้นจี่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ และ สมเด็จพระเทพรัตน-
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงปลูกไว้อยู่ในบริเวณด้วย ๒) การพัฒนาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์
ทางการศึกษาของจุฬาฯ โดยจะอยู่ในรูปของสถานีวิจัย เช่น สถานีวิจัยเกี่ยวกับผึ้ง หรือสถานีวิจัย
ทางพฤกษศาสตร์ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยจะได้ศึกษาชั้นรายละเอียด วางผังแม่บท กำหนดแผนงาน
การพัฒนาและใช้ประโยชน์ต่อไป

๒.๓ พิธีถวายสักการะและบวงสรวงพระราชชายาเจ้าดารารัศมี

ในระหว่างที่มีการเจรจาในเบื้องต้นกับทาง ศตด. นั้น ข่าวเรื่องมหาวิทยาลัยจะเข้าไปบูรณะ
พระตำหนักดาราภิรมย์ก็แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางรวดเร็วมาก มีทั้งที่ติดต่อมาจากสมาคมนิสิตเก่าฯ
ภาคเหนือ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ (ในขณะนั้นคือ คุณพลการ สุวรรณรัฐ ซึ่งเป็นนิสิตเก่ารัฐศาสตร์
รุ่นน้อง และไปเข้าเรียนที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓๗ ด้วยกัน) เป็นประธาน และมีที่ติดต่อ
ขอทราบรายละเอียดจากกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ ซึ่งต่อมาได้เข้ามาร่วมงานและมีบทบาทสำคัญมากจน

ทำให้ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยดี ยิง ทาง ดชต. และชาวบ้านใกล้เคียงก็มีส่วนสำคัญที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระบารมีของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ข้อหนึ่งซึ่งทุกฝ่ายกล่าวถึงตรงกันก็คือ ขอให้จัดพิธีบวงสรวงพระวิญญาณของพระราชชายาเพื่อบอกกล่าวราวเรื่องทั้งหมดรวมทั้งขอประทานอนุญาตเข้าดำเนินการปรับปรุงพระตำหนักดารารัศมีเสียก่อนด้วย

แน่นอนว่าข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นรวมไปถึงบุญญาภินิหารต่างๆ ด้วย โดยเฉพาะทาง ดชต. ในที่นั้นต่างเคารพสักการะพระราชชายาว่าเป็นองค์ศักดิ์สิทธิ์และคุ้มครองพวก ดชต. ทั้งหลายให้อยู่รอดปลอดภัยและเป็นสุขมาโดยตลอด ว่ากันว่าไม่มีใครยอมเฉียดกรายไปที่พระตำหนักในตอนมีดคำเลยก็มี (คงจะหมายถึงพวกที่คิดไม่ดี ทำไม่ดีเอาไว้เป็นการเฉพาะ)

แม้ว่าในตอนนั้นจะยังไม่แน่ใจเท่าใดนักในการตัดสินใจที่จะบูรณะพระตำหนักดารารัศมี แต่การสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นและประมวลสถานการณ์ในเชิงกลยุทธ์แล้วก็พบว่าน่าจะเป็นจังหวะเวลาและกลวิธีที่ดีที่สุดในการแสดงเจตนารมณ์ในนามของมหาวิทยาลัย ประกาศยืนยันการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินและเตรียมการเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น (รวมกับ ดชต. ในเบื้องต้น) เพราะว่าทั้งหมดนี้แล้วก็ยังไม่มั่นใจนักว่าเมื่อเสนอสภามหาวิทยาลัยพิจารณาเรื่องนี้ สภามหาวิทยาลัยจะตัดสินใจอย่างไร หลายคนเชื่อว่าอธิการบดีมีบทบาทที่ชี้นำสภามหาวิทยาลัยได้มากและสภามหาวิทยาลัยมักจะยอมตามอธิการบดี แต่ในฐานะของอธิการบดีเองกลับคิดตรงกันข้ามว่าอธิการบดีต้องให้เกียรติแก่สภามหาวิทยาลัย ต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่สภามหาวิทยาลัยให้สภามหาวิทยาลัยพิจารณาตัดสินใจโดยไม่ชี้นำ ความพยายามทำตามกรอบความคิดนี้จะต้องให้โปร่งใสแม้จะมีหลายคนที่ไม่มีโอกาสรับรู้ในกระบวนการทำงานของสภามหาวิทยาลัยและวิพากษ์วิจารณ์ไปต่างๆ นานา ถ้าหากไม่พยายามจะรักษา “สถาบัน” ของมหาวิทยาลัยไว้ให้มีเกียรติและศักดิ์ศรีแล้ว การทำการใดๆ ของมหาวิทยาลัยในภายหน้าก็น่าจะยากยิ่ง เนื่องจากจะไม่มีองค์คณะบุคคลที่กำหนดนโยบายและกำกับการทำงานของอธิการบดีอีก

ในที่สุดก็คิดว่าน่าจะประมวลข้อมูลสรุปทั้งหมดได้แล้วเสร็จทันเสนอสภามหาวิทยาลัยพิจารณาตัดสินใจได้ในการประชุมปลายเดือนธันวาคม ๒๕๔๐ จึงตัดสินใจว่าถ้าเช่นนั้นก็ต้องจัดพิธีการบวงสรวงเสียก่อน หากแม้มีสัญญาณใดๆ บ่งบอกข้อขัดข้องว่าคิดไม่ถูกต้องเหมาะสม ก็วยังพอมีเวลาชะลอหรือยุติเรื่องนี้ได้ทันการ ประจวบกับเป็นช่วงเวลาที่จะมีการจัดพิธีถวายสักการะพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ที่ลานหน้าพระอนุสาวรีย์ที่พระตำหนักฯ ในวันที่ ๙ ธันวาคม ซึ่งทาง ดชต. จังหวัดและเจ้านายฝ่ายเหนือร่วมกันจัดพิธีเป็นประจำทุกปีเสมอมาได้ขาด ด้วยเหตุนี้เองเมื่อ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดพิธีบวงสรวงขึ้นคณะหนึ่งรวม ๑๑ คน ได้ขอใ้ร้องฯ อึ้งชัย เป็นประธานกรรมการ มีประธานสภาคณาจารย์ กับผู้แทนสภาคณาจารย์ เป็นกรรมการด้วยเพื่อจะได้รับการรับทราบและจะได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาใช้ประโยชน์ที่ดินนี้ด้วยกันในอนาคต และได้เชิญ ม.ร.ว. พัฒนฉัตร รพีพัฒน์ หรือ คุณหญิงแหวน เป็นกรรมการด้วย จำได้ว่ารองศาสตราจารย์ ดร. รัชนา

ศานติยานนท์ เป็นผู้แทนสภาคณาจารย์ในคราวนั้น เปิดประชุมครั้งแรกเมื่อวันพุธ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เวลา ๑๕.๐๐ น. ใช้เวลาไม่นานก็ตกลงกันเป็นมติดำเนินการได้ คงจะเพราะเป็นประเด็นที่ส่งผลดีแก่มหาวิทยาลัยและทุกฝ่ายเห็นตรงกัน ตกลงว่าจะจัดงานในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ พร้อมกับมีผู้แทนขึ้นไปถวายสักการะในคราวเดียวกัน

จำได้แม่นยำว่าเมื่อถึงวันพิธีการ ผู้ที่รับเป็นธุระจัดเตรียมข้าวของต่างๆ รวมทั้งประสานงานหลักๆ ทั้งสองท่านคือ อาจารย์ศิรินันท์ และอาจารย์กรรณิการ์ (หมายถึง ผู้ช่วยอธิการบดีในครั้งนั้นคือ รองศาสตราจารย์ศิรินันท์ ธนิตยวงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล) ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีเยี่ยม โดยเฉพาะในส่วนที่ต้องประสานงานกับทางจังหวัด เจ้านายฝ่ายเหนือ และ ตชด. ท่านผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (พล.ต.ท.ชลิต) และท่านผู้ว่าราชการจังหวัด (คุณพลากร) ได้มาร่วมในพิธีถวายสักการะ ส่วนทางเจ้านายฝ่ายเหนือนั้นมีมาจำนวนมาก ไม่รู้ว่าใครเป็นใครกันบ้าง แต่มีผู้เล่าให้ฟังว่าปีนั้นมาร่วมพิธีถวายสักการะมากเป็นพิเศษ ด้วยรู้ข่าวเรื่องมหาวิทยาลัยจะเข้าบูรณะพระตำหนักฯ จึงต่างให้ความสนใจกันมาก

ในส่วนพิธีบวงสรวงที่ทางมหาวิทยาลัยดำเนินการนั้นจัดขึ้นโดยกระชับ ทางเจ้านายฝ่ายเหนือได้ช่วยนิมนต์พระสงฆ์จากวัดป่าดาราภิรมย์ (วัดที่เคยมีข้อพิพาทกับมหาวิทยาลัยเรื่องที่ดินแปลงนี้มาก่อนนั่นเอง) มา ๑ รูปเพื่อทำพิธี รู้สึกได้เลยว่าการดำเนินการต่างๆ น่าจะราบรื่นและไม่มีปัญหาอุปสรรคใดในตอนท้ายของพิธีก็ได้นิมนต์พระสงฆ์ประพรมน้ำมนต์รอบพระตำหนักฯ และทุกชอกมุมในพระตำหนักฯ รวมทั้งชั้นบนใต้หลังคาด้วย จำได้ว่าได้ยิน ๒-๓ ท่านที่เดินตามมาปรารภว่าทั้งพระตำหนักฯ หอมแต่ดอกมะลิอบอวลไปทั่วแม้จะไม่มีดอกมะลิในพิธีก็ตาม

อันที่จริงก่อนหน้านั้นก็ได้ไปทำพิธีประกอบตามที่มีนิมิตแจ้งมาคือไปกราบสักการะที่กุพระราชชายา และกุเจ้านายฝ่ายเหนือ ที่สร้างรวมไว้ที่ข้างวัดสวนดอก ที่บริเวณกุที่วัดสวนดอกนั้นมีจารึกระบุเป็นข้อมูลไว้ว่าพระราชชายาเจ้าदारาร์คมีเป็นผู้ดำริและรวบรวมอัฐิของราชวงศ์ฝ่ายเหนือทั้งหลายมาสร้างเป็นกุบรจุลอุสิไว้ที่นั้น และได้ไปถวายสักการะที่อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ เพื่อความเป็นสิริมงคลด้วย

๒.๔ การประชุมร่วมครั้งแรกกับ ดชด.

จากการประสานงานโดย รองฯ รัชชัย และคณะ ทางกรมตำรวจโดยผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (พล.ต.ท.ชลิต วิเศษธาร) ได้มีหนังสือที่ มท ๐๖๐๘.๖๓๓/๑๐๒๑๙ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ แจ้งให้ทราบว่าที่มหาวิทยาลัยมีหนังสือขออนัดหมายอธิบดีกรมตำรวจ เพื่อปรึกษาหารือเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินและการบูรณะพระตำหนักดารารัถมยุรนั้นขอนัดประชุมในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. ที่กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ อำเภอแม่ริม ซึ่งนับเป็นชาวดีของพวกเราที่คาดหวังได้ว่าทุกๆ อย่างน่าจะเป็นไปโดยเรียบร้อยตามที่หวังไว้ในหนึ่งวันที่ไปเชียงใหม่

ผลการประชุมในครั้งแรกนี้เป็นที่น่าประทับใจมาก และที่น่าสังเกตก็คือ ทางฝ่ายมหาวิทยาลัยเองมีผู้บันทึกประเด็นสำคัญๆ ไว้ แต่ไม่มีผู้ใดจับบันทึกการประชุม เข้าใจว่าคงจะลืมนอบหมายกันเพราะวุ่นอยู่กับธุระหลายเรื่อง ทาง ดชด. เสียอีกที่เป็นฝ่ายจับบันทึกได้ดี เท่าที่อ่านแล้วพบว่าดีเยี่ยมทีเดียว เพราะสามารถบันทึกไว้ได้ครบถ้วนทุกประเด็นและละเอียด ทำให้นึกถึงความมหาวิทยาลัยน่าจะให้มีฝ่ายเลขานุการที่มีทักษะสูงเช่นนี้บ้าง

เพื่อให้ได้สาระครบถ้วนแก่การบันทึกเป็นปฐมหลังไว้ในเอกสารนี้ จึงขอคัดลอกรายงานการประชุม นั้นลงไว้ทั้งหมดโดยไม่มี การตัดต่อตัดแปลงทั้งสิ้น

รายงานการประชุม เรื่องพิจารณาการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งก่อสร้างในค่ายดารารัศมี

ครั้งที่ ๑/๔๐ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ณ กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓

ผู้มาประชุม

๑. พล.ต.ท. ชลิต วิเศษธาร	ผบช.ตชด. ประธานในที่ประชุม
๒. พล.ต.ต. บวร สงคศิริ	ผบก.ตชด.ภาค ๓
๓. ศ.ดร. เทียนฉาย กิระนันท์	อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๔. ศ.ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน	คณะอาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๕. รศ. ศรีวงศ์ สุมิตร	"
๖. รศ. ประเสริฐ ศิลพิพัฒน์	"
๗. รศ. บัณฑิต จุลาสัย	"
๘. รศ.ดร. อนงค์นาฏ เกกิจวิทย์	"
๙. ผศ.ดร. กรรณิการ์ สัจกุล	"
๑๐. ผศ.พญ. สุรางค์ สกุลรัตน์	"
๑๑. พ.ต.อ. เกรียงศักดิ์ สุริโย	รอง ผบก.ตชด.ภาค ๓
๑๒. พ.ต.อ. ไพศาล จันทรมณี	"
๑๓. พ.ต.อ. สานิตย์ โพธิ์พูนศักดิ์	"
๑๔. พ.ต.อ. อนุสรณ์ สุศิริ	"
๑๕. พ.ต.อ. เอกพันธ์ มานะศรี	นายแพทย์พิเศษ ดร.พต.
๑๖. พ.ต.อ. ณรงค์ ภัคดี	ผกก.อก.ตชด.ภาค ๓
๑๗. พ.ต.อ. ประสาทพร บุญเดช	ผกก.ตชด.๓๓
๑๘. พ.ต.ท. สงวนศักดิ์ กิตยานุรักษ์	รอง ผกก.อก.บก.ตชด.ภาค ๓
๑๙. พ.ต.ท. มนัส ใหญ่เย็น	หนผ.๑ กก.ตชด.๓๓
๒๐. พ.ต.ท. สุริวงศ์ ณ บุนหลง	หนผ.๔ กก.อก.บก.ตชด.ภาค ๓

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายพลการ สุวรรณรัฐ	ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
๒. คุณหญิงเจ้าวีพันธ์ สุจริตกุล	เจ้านายฝ่ายเหนือ
๓. เจ้าวงศ์สีกัก ณ เชียงใหม่	"
๔. ม.ร.ว. พัฒนฉัตร ระพีพัฒน์	"
๕. รศ.ดร. นรินทร์ ทองศิริ	อาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๖. รศ.ดร. เบญจวรรณ ทองศิริ	อาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๐๐ น.

พล.ต.ท.ชลิต วิเศษถาวร ผบช.ตชด.

ท่านอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านผู้ใหญ่ฝ่ายเหนือ ทางตำรวจตระเวนชายแดนต้องขอขอบคุณทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้กรุณาให้ใช้พื้นที่เป็นที่ตั้งหน่วย ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ตำรวจตระเวนชายแดนใช้เป็นที่ตั้งของ กก.ตชด.เขต ๕ ทำให้การปฏิบัติการกิจในการรักษาสถานการณ์ชายแดนในเรื่องของการป้องกันปราบปรามยาเสพติด การป้องกันปราบปรามการค้าไม้ทำลายป่าโดยเฉพาะงานในด้านการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการจัดตั้งโรงเรียนชาวเขา ต่อมาก็เปลี่ยนไปเป็น ร.ร.ตชด. ทำให้ชาวเขาที่ห่างไกลได้มีโอกาสเรียนรู้หนังสือและพัฒนาคุณภาพชีวิต จากผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาที่ประสบความสำเร็จก็เนื่องมาจากได้มีที่ทำการที่แน่ชัด โดยเฉพาะพื้นที่นี้ทาง ตชด. ถือว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ได้คุ้มครองปกป้องรักษา ตชด. ทำให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จได้ จึงเป็นที่ยึดถือกันมาตลอดแม้จะปรับชื่อเปลี่ยนหน่วย สำหรับหน่วยงานที่ร่วมทำงานในพื้นที่นอกจาก ตชด. ก็ยังมีหน่วยบินตำรวจ ซึ่งการปฏิบัติงานของ ตชด. ถ้าไม่ได้หน่วยบินตำรวจต้องประสบความสูญเสียเป็นอย่างมาก และโรงพยาบาลตำรวจซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของโรงพยาบาลตำรวจ ที่ได้มาอยู่ในพื้นที่เพื่อจะได้ดูแล ตชด. รวมถึงตำรวจหน่วยอื่นๆ และประชาชน อันนี้คือความเป็นมาของกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ หรือกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ๕ (เดิม) ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่นี้ ต่อมาก็ได้รับหนังสือจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่แจ้งความจำเป็นที่จะใช้พื้นที่นี้หลายครั้ง ซึ่งตัวผมเองติดตามการไปต่างจังหวัดหลายครั้ง แต่ได้บอกผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ ว่าวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ ซึ่งถือเป็นวันคล้ายวันสิ้นพระชนม์ของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี จะต้องมาให้ได้ประกอพบกับทางจุฬาลงกรณ์ได้มีหนังสือถึงอธิบดีกรมตำรวจ และอธิบดีกรมตำรวจได้โทรศัพท์มาหาผมก็ได้เรียนเชิญมาในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ ซึ่งท่านก็มอบหมายให้ประชุมแทนท่านด้วย

พล.ต.ต.บวร สงคศิริ ผบก.ตชด.ภาค ๓

- ความเป็นมาของพื้นที่

ในอดีตพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ ที่พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงใช้เป็นที่พักหลังจากพระราชชายาเสด็จกลับจากกรุงเทพฯ ในปี ๒๔๕๗ หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต โดยในขณะที่ประทับจะทรงปฏิบัติพระกรณียกิจต่างๆ เช่น ด้านการเกษตร และวัฒนธรรมรวมถึงการครองคน ที่ท่านได้วางแบบอย่างที่ดีสำหรับชนชาวภาคเหนือ โดยเฉพาะการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นเมือง ก่อนสิ้นพระชนม์ชีพใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ทรงทำพินัยกรรมมรดกให้กับทายาทโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ ส่วน ซึ่งในการต่อมาเจ้าแก้วมงคล กับ นางแสงดาว ณ เชียงใหม่ ซึ่งได้รับมรดกตามพินัยกรรม ๑ ส่วน ได้ขอซื้อจากทายาทคนอื่นๆ อีก ๓ ส่วน เพื่อให้เป็นที่ผืนเดียวกัน เนื่องจากเห็นว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติแด่พระราชชายาเจ้าดารารัศมี จึงควรที่จะเก็บรักษาพื้นที่นี้ไว้ให้นุชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป ต่อมาในปี ๒๕๔๒ ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เสนอขอซื้อที่ดินนี้จากเจ้าของเดิมเนื่องจากทางจุฬาลงกรณ์ฯ ได้พิจารณาเห็นว่าพระราชชายาเจ้าดารารัศมี เป็นพระราชชายาใน

สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งถือเป็นนามที่ทางจุฬาฯ ได้ใช้เป็นนามหน่วยของสถาบัน ซึ่งชื่อในจำนวนเงิน ๓๕๐,๐๐๐ บาท ในปี ๒๔๙๒ ได้ชื่อจากเจ้าแก้วมงคล และ นางแลงดาว ณ เชียงใหม่ และมีการมอบโอนกรรมสิทธิ์เรียบร้อยในปี ๒๔๙๖

เนื่องจากสถานการณ์การก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และสถานการณ์ด้านชนกลุ่มน้อย, จีนฮ่อได้ปะทุขึ้นในพื้นที่ทางภาคเหนือ มีการชงสมุทกัลังอาวุธยุทโธปกรณ์ การค้ายาเสพติด รัฐบาลในสมัยนั้นได้จัดตั้งกองบัญชาการรักษายาแดนด้านพม่าขึ้นในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ และต่อมาได้มีการปรับส่วนราชการออกเป็น กก.ตชด.เขต ๕ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวนี้ เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้พื้นที่เป็นสำนักงานจึงได้เห็นว่ามบบริเวณพื้นที่ดังกล่าวนี้เหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่ในการตั้งสำนักงานของ ตชด. พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ จึงได้เจรจาขอให้สถานที่จากจุฬาฯ เป็นที่ตั้งของ ตชด. ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และทาง กก.ตชด.เขต ๕ ได้มีการจัดสร้างระบบสาธารณูปโภค อาคารที่ทำการ บ้านพักรวมถึงอาคารโรงเก็บเครื่องบิน อาคารประกอบอื่น ๆ ตามความจำเป็นที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติราชการตามงบประมาณที่ได้รับ ต่อมาในปี ๒๕๐๔ ได้เกิดการพิพาทระหว่างวัดป่าดาราภิรมย์ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านหลังค่ายดารารัศมีกับทางจุฬาฯ ในเรื่องเกี่ยวกับที่ดิน ก็ปรากฏว่าทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มอบหมายให้ กก.ตชด.เขต ๕ เป็นตัวแทนการเจรจากับวัดป่าดาราภิรมย์ จนกระทั่งต่อมาในปี ๒๕๑๒ จึงได้มีการดำเนินการรังวัดที่ดินในบริเวณนี้และได้มีการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์และทางจุฬาฯ ได้บริจาคที่ดินส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ดินที่พิพาทกับทางวัดป่าดาราภิรมย์ให้กับทางวัด จำนวน ๒๒ ไร่เศษ ซึ่งผลจากการรังวัดที่ดินดังกล่าวในครั้งนั้น ทำให้ที่ดินของทางจุฬาฯ เหลืออยู่ ๕๙ ไร่เศษ ซึ่งในขณะนี้ ตชด. ได้ใช้ประโยชน์

ต่อมาในปี ๒๕๑๕ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนใหม่ มีการจัดตั้งกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นทั้ง ๔ ภาค ซึ่งภาคเหนือเป็น กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ (บก.ตชด.ภาค ๓) เพื่อที่จะทำการควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติของหน่วยรองในระดับกองกำกับการ (กก.ตชด.) ในพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมด ซึ่งทางกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) ได้พิจารณาเห็นว่าที่ดินที่ขอใช้จากจุฬาฯ น่าจะไม่เพียงพอที่จะใช้เป็นสถานที่ราชการ จึงได้ใช้งบประมาณขอซื้อที่ดินของเอกชนที่อยู่ใกล้ที่ดินของจุฬาฯ ทางด้านทิศตะวันออกเนื้อที่ประมาณ ๒๔ ไร่เศษ เป็นที่ของกรมตำรวจและขณะนี้ได้ขึ้นทะเบียนกองราชพัสดุเรียบร้อยแล้ว ในขณะที่ที่ดินทั้งหมดของจุฬาฯ และในส่วนที่ทางกรมตำรวจขึ้นเป็นราชพัสดุ มีการจัดสร้างอาคารสถานที่ราชการ บ้านพัก และอาคารประกอบอื่น ๆ อยู่หลายส่วน ต่อมาในปี ๒๕๑๖ - ๒๕๒๕ สถานการณ์ภายในประเทศค่อนข้างจะมีความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ กับอุดมการณ์ประชาธิปไตย ก็ทำให้มีการปราบปรามการก่อการร้ายในประเทศค่อนข้างรุนแรง จากการปราบปรามนั้นปรากฏว่าตำรวจ ทหาร ราษฎร ได้รับบาดเจ็บจากการต่อสู้ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงได้มีพระราชดำริให้ทางสำนักงานแพทย์ใหญ่กรมตำรวจ จัดตั้งหน่วยแพทย์อาสาฯขึ้นในพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเริ่มที่ภาคเหนือ แต่ปรากฏว่าโครงการนี้เริ่มที่ภาคเหนือได้เพียงแห่งเดียวก็คือโรงพยาบาลดารารัศมี ต่อมาในปี ๒๕๓๑ บช.ตชด. มีโครงการปรับปรุงการปฏิบัติงานโดยเฉพาะ

อย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมของกำลังพล การฝึกเพิ่มเติมจึงให้หน่วยในสังกัดที่มีพื้นที่คับแคบ ในตอนนั้นค่ายดารารัศมีหน่วยของตำรวจตั้งอยู่ คือ บก.ตชด.ภาค ๓, โรงพยาบาลดารารัศมี, หน่วยบินตำรวจจังหวัดเชียงใหม่, กก.ตชด. ๓๓ ปรากฏว่าที่ดินที่มีอยู่ในขณะนั้นคับแคบ ไม่สามารถที่จะขยายการปฏิบัติงานได้ ทาง บช.ตชด. จึงให้ กก.ตชด. ๓๓ ขยายหน่วยไปตั้งข้างนอกที่ อ.สันทรายในปี ๒๕๓๑ และได้เคลื่อนย้ายกำลังพลและครอบครัวไปทั้งหมดเมื่อปี ๒๕๓๗ ในขณะนั้นที่ดินค่ายดารารัศมี มีหน่วยราชการของ ตชด. ตั้งอยู่ ๓ หน่วย คือ บก.ตชด.ภาค ๓, โรงพยาบาลดารารัศมี, หน่วยบินตำรวจจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากพื้นที่ของ บก.ตชด.ภาค ๓ และบริเวณค่ายดารารัศมี มีหน่วยงานทั้งหมด ๓ หน่วย นอกเหนือจากที่ปฏิบัติราชการและยังมีครอบครัวของทางราชการตำรวจอยู่อีกมาก ซึ่งขณะนี้ ตชด. ยังมีความต้องการที่จะขอความอนุเคราะห์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการที่จะขอใช้พื้นที่นี้เพื่อใช้เป็นสถานที่ทำงานและที่พักของครอบครัวต่อไปในอนาคต ซึ่งกระผมขอเสนอแผนงานในการใช้อาคารสถานที่ที่ดินในค่ายดารารัศมีดังต่อไปนี้

พระตำหนักดารารัศมีควรจะขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน เพื่อจะใช้เป็นพิพิธภัณฑ์ และทราบจากทางอธิการบดีว่าจะทำเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของภาคเหนือ ซึ่งทาง ตชด. จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่และอาคารของ กก.ตชด. ๓๓ (เดิม ในขณะนี้ใช้เป็นที่ทำการของ บก.ตชด.ภาค ๓ ใช้เป็นที่ทำการของกองร้อยสนับสนุนฯ และที่รวมพลรถยนต์ของหมวดขนส่ง อาคารกองร้อย ใช้เป็นที่ตั้งของหมวดเคลื่อนที่เร็วซึ่งใช้ในการปราบปรามยาเสพติด นอกจากนั้นเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถเสด็จแปรพระราชฐานมาประทับที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ ได้ใช้เป็นที่พักของกำลังพลที่มาจาก กก.สอ.ตชด. ในการถวายความปลอดภัย นอกจากนั้นเป็นอาคารพลัดที่พักของ กก.ตชด. ๓๓ (เดิม) ซึ่งขณะนี้กรมตำรวจได้มีคำสั่งอนุมัติให้โรงพยาบาลดารารัศมีใช้เป็นที่พักของข้าราชการในโรงพยาบาลดารารัศมี นอกจากนั้นเป็นอาคารห้องพัก ห้องแถวส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ซึ่งขณะนี้ บก.ตชด.ภาค ๓ ได้รับมอบโอนจาก กก.ตชด. ๓๓ มาใช้ประโยชน์รวมอาคารที่ กก.ตชด. ๓๓ มอบโอนให้กับ บก.ตชด.ภาค ๓ ทั้งหมด ๗๗ หลัง ซึ่งบางส่วนใช้ประโยชน์ได้ บางส่วนชำรุด ซึ่งขณะนี้ได้ทำหนังสือขออนุมัติกรมตำรวจทำลายบางส่วน ซึ่งในการดำเนินการของ บก.ตชด.ภาค ๓ ในการใช้อาคารสถานที่ที่ได้รับอนุเคราะห์จากจุฬาลงกรณ์ฯ ใช้เป็นที่ทำงาน ที่พักอาศัยอยู่ในขณะนี้ รู้สึกดีใจที่ได้ดูแลสถานที่ให้กับทางจุฬาฯ และคิดว่าทาง ตชด. จะช่วยรักษาพื้นที่ไว้ ในอนาคตถ้าทางจุฬาฯ ให้ บก.ตชด.ภาค ๓ อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อไปในส่วนที่ทางจุฬาฯ เป็นเจ้าของอยู่ ๕๙ ไร่เศษ

อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ท่านผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ท่านผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ ท่านรอง ผบก.ฯ และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ขออนุญาตกราบเรียนให้ที่ประชุมทราบ

ในฐานะที่ดูแลกิจการของจุฬาฯ โดยได้รับมอบหมายจากจุฬาฯ ประการแรกเมื่อเริ่มต้นคงมีข้อมูลที่ไม่ละเอียดไปถึงจุฬาฯ ว่า ตชด. ไม่ประสงค์จะใช้พื้นที่แล้ว เมื่อเป็นดังนี้ก็เกิดความกังวล เพราะว่าทางจุฬาฯ ได้รับการติดกรอบเชิงภารกิจเพิ่มขึ้น ๒-๓ ประการ ในช่วงรัฐบาลที่ผ่านมาเรื่องของ

วิทยาเขตในต่างจังหวัดโดยพยายามจะให้ทุกมหาวิทยาลัยที่มีอยู่แล้วของรัฐเปิดเป็นวิทยาเขต ขณะเดียวกันสิ่งที่เป็นการกิจที่ได้รับมอบมาด้วยก็คือเรื่องของคุณภาพการศึกษาวิจัยซึ่งเรามีความกังวลว่าถ้าไม่ได้รับข้อมูลชัดเจนเลย เราต้องตัดสินใจเรื่องนี้ลำบากมาก พยายามยืนอยู่โดยตลอดว่าจุฬาฯ นี่จะเป็นมหาวิทยาลัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่รัชกาลที่ ๕-๖ รัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระคุณล้นที่เริ่มรากฐานโรงเรียนข้าราชการพลเรือน และวางรากฐานอุดมศึกษาให้กับจุฬาฯ และรัชกาลที่ ๖ ที่ทรงสถาปนามหาวิทยาลัยตามแนวพระราชดำริของพระราชบิดา จุฬาฯ จึงถือกำเนิดมาโดย ๒ พระองค์ เราจึงเริ่มกังวลว่าทาง ดชด. ทั้งตรงนี้ไปแล้วใครดู นั่นคือที่มาของลมมติฐาน ขอเรียนด้วยความเคารพนับถือนี้คือที่มา เมื่อเป็นดังนี้เมื่อครั้งขึ้นมาประชุมที่เชียงใหม่ ก็ชวนกันว่าไม่ไปดูด้วยตาจะไม่เห็นและขออนุญาตเข้ามาดูที่นี่ก็เลยเข้ามา สิ่งที่ได้พบก็คือว่า วันนี้ตัดสินใจว่าแม้จะมีปัญหาเรื่องการเงินที่ช่วยไม่ได้ ผมจะตัดสินใจเริ่มต้นบูรณะพระตำหนักดารารัถย์ เพราะวันที่เห็นดูแล้วต้องรีบบูรณะ ต้องรีบยกกู้ขึ้นมา เพราะมิฉะนั้นจะสายเกินไปแล้วจะทำยาก และบังเอิญนับจากจุดนั้นก็ได้เห็นส่วนอาคารที่น่าจะใช้ได้ใช้ประโยชน์บางแห่งเพราะก็ได้ไปปรึกษา ได้ผู้รู้ที่มีความสามารถในการที่จะออกแบบศึกษาข้อมูลถึงประวัติศาสตร์ วรรณคดี และดูแลบูรณะเรือนสำคัญของจุฬาฯ เสร็จไปแล้ว ๒ หลัง โดยเฉพาะเรือนบัญชาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเรือนพรตราชา จึงได้ให้อาจารย์ขึ้นมาดูลู่ทางว่าจะบูรณะได้หรือไม่ และได้ขออนุญาตทาง บก.ดชด.ภาค ๓ ได้ส่งนิสิตขึ้นมาสำรวจในรายละเอียดของตัวอาคาร การสำรวจได้สำรวจถึงขั้นที่ค่อนข้างจะพร้อมที่จะทำแบบรายละเอียดที่อนุรักษ์ ซึ่งมีบางส่วนที่ ดชด. ได้ต่อเติมซึ่งจะต้องแกะส่วนนั้นออก เพื่อจะอนุรักษ์ให้เหมือนกับตอนที่สร้างทุกประการ ซึ่งข้อมูลขณะนี้พร้อมที่จะลงรายละเอียดจากนั้น สิ่งที่จุฬาฯ ต้องการคงไม่ใช่การขยายวิทยาเขตของนักเรียนมา แต่จุฬาฯ มีความจำเป็นที่ต้องหาพื้นที่บางแห่งในที่ต่าง ๆ กันในประเทศเพื่อการศึกษาทดลองและวิจัยอย่างขณะนี้ได้มาแล้วนี่มีเรื่องฝังเป็นต้น ความจริงมีเรื่องปูและได้มาพบผู้นำจิตที่สวยมาก ๆ และได้ขอพระราชทานชื่อและขึ้นทะเบียนอนุกรมวิธานของโลกด้วยและเตรียมที่จะศึกษาอีกบางอย่างเช่น เรื่องของกวาง ส้ม โดยไม่ได้มาลงพื้นที่ แต่อาศัยเป็นที่ทำการเล็กๆ ที่เรียกกันว่าสถานีวิจัยและสถานที่วิจัยจริงๆ คงต้องอาศัยเอกชน ดังนั้นจุดหมายที่มาจากมหาวิทยาลัยด้วยเข้าใจว่า ดชด. จะไปจริงๆ ดังนั้นเราจะขอพื้นที่บางส่วน ถ้าไม่ใช่แล้วเป็นสถานีวิจัยที่อาจารย์ได้มาอาศัยพักพิงบ้างเป็นครั้งคราวได้เป็นพื้นที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ และจะเป็นประโยชน์ส่วนรวมซึ่งยังไม่คิดว่าในภาพที่เราเข้าใจจุฬาลงกรณ์ฯ จะคิดจะนำทั้ง ๕๙ ไร่กลับไปทำประโยชน์ในขณะนี้หรืออนาคตอันใกล้ แต่อยาก จะขอว่าถ้าเกิดมีพื้นที่ตรงนี้สำรองให้เราได้ทำสถานีวิจัยบ้าง การใช้ประโยชน์เช่นนั้นจะเป็นการใช้ประโยชน์ร่วมซึ่งใช้พื้นที่นี้ได้สมวัตถุประสงค์มากขึ้น โดยที่แน่นอนเรื่องความปลอดภัยและความมั่นคงของ ดชด. ก็เป็นหัวใจ ก็คิดว่าส่วนนี้ก็จะไม่ละสายละล้ง และต้องเป็นงานที่ไม่ขัดแย้งกัน ก็ด้วยความเชื่อมั่นว่าบางพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ ก็ยังคงยึดมั่นในคำอธิการบดีเดิมเมื่อปี ๒๕๔๖ ซึ่งเข้าใจว่าเป็นชาวต่างประเทศคงต้องขอความอนุเคราะห์ทาง ดชด. นั้น ได้ช่วยให้ความอนุเคราะห์ในการที่จะดูแลพื้นที่สำคัญของประวัติศาสตร์ของประเทศไว้ต่อไป และขอให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน

เรื่องรายละเอียดสำหรับพระตำหนักดารารัถย์นี้ ถ้าเป็นไปได้จะทำการบูรณะก่อนที่จะขึ้นทะเบียน เพราะถ้าขึ้นทะเบียนแล้วจะยุ่งยากในการที่จะบูรณะ เมื่อเป็นเช่นนี้ถ้าเราทำได้เราจะบูรณะพระตำหนักนี้ นอกจากอาคารที่เป็นเปลือกนอกจะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะนำทุกอย่างกลับสู่

สภาพเดิมก่อนที่วันที่พระราชชายาทรงประชวรสิ้นพระชนม์ เช่น เติงพระบรมมอยู่ใต้อาถุณที่เดิม เพื่อคนรุ่นหลังจะได้เห็นสิ่งที่เป็นมาในอดีต แล้วเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เปิดให้ประชาชนล้านนาจะได้เข้า เยี่ยมชมได้ นี้คือสิ่งที่คิด และที่สำคัญที่ได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ พระองค์ท่าน ทรงถามถึงต้นลั่น ๒ ต้นที่ทรงปลูก ซึ่งคงต้องดูแลด้วย เมื่อลงรายละเอียดแล้วคงมีทางที่จะ ทำร่วมกันได้ดี เพราะทางฝ่ายเหนือก็จะเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งที่จะร่วมกัน ก็ขอเรียนเจตนาธรรม ทางจดหมายว่าไม่ได้เจตนาว่าจะเอาทั้ง ๕๙ ไร่ ที่เราขอคืนเพียงแต่ว่าถ้าไม่ใช้ตรงไหนขอให้เรา ได้มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ถาถาวิชัยอันนี้

นายพลการ สุวรรณรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่

ทวิภาคระหว่งผู้ปรากฏชื่อในฐานะผู้ใช้ที่ดิน โดยมีกระทรวงการคลังเป็นเจ้าของที่ดินและ จุฬาลงกรณ์เป็นผู้ใช้ที่ดินตามโฉนด แต่อย่างไรก็ตาม ดชด. ได้เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่นี้เพื่อรักษา ความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติมานาน โดยความยินยอมของทางมหาวิทยาลัย ฉะนั้น เมื่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปและทางจุฬาลงกรณ์ฯ ได้ทราบว่าทาง ดชด. อาจจะมีขยับขยาย ออกไปหรือมีพื้นที่บางส่วนเหลืออยู่ก็จะขอมาใช้ประโยชน์บ้างก็เป็นเรื่องของทั้งสองฝ่าย ทาง จังหวัดและทางเจ้านายฝ่ายเหนือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางเชียงใหม่ ก็คงเป็นกองเชียร์ เมื่อได้ข้อยุติที่ดี ก็คิดว่ากองเชียร์ก็พร้อมที่จะลงมาช่วยด้วย มาช่วยกันฟื้นฟู ปรับสภาพภูมิทัศน์ให้พื้นที่ที่มีอาณา บริเวณของพระตำหนักของเจ้าดารารัศมีให้ลมบุญรมมีสง่าราศิ และก็มี ดชด. อยู่ร่วมในการดูแลรักษา ต่อไป พร้อมกับเปิดให้ประชาชนเข้ามาชม คิดว่าสิ่งนี้ทุกฝ่ายคงจะร่วมกันเอาใจช่วยทั้งสองฝ่าย

พล.ต.ท.ชลิต วิเศษธาร ผบช.ดชด.

ขอขอบคุณทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอธิการบดี ที่ได้กรุณาในส่วนนี้ ใน ส่วนของ ดชด. ไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ ในเรื่องของการบูรณะในส่วนของ ดชด. ก็ได้บูรณะอยู่แห่งหนึ่ง คือ มฤคทายวันราชินีเวศน์ ซึ่งทำขึ้นมาแล้วตระหนักดีกว่าต้องใช้ทุนทรัพย์มาก สำหรับสถานที่ สำคัญ อันนี้ก็เห็นด้วยที่จะบูรณะให้อยู่ในสภาพเดิม สำหรับประเด็นแรกที่มีการต่อเติมก็คงจะ รื้อถอนได้ ในเรื่องของสถานที่ที่ไม่มีปัญหาอะไรในส่วนที่จะต้องใช้ในส่วประกอบต่างๆ ก็ต้อง พิจารณาในรายละเอียดต่อไป ทาง บช.ดชด. ก็ไม่มีปัญหาเพราะเป็นประโยชน์กับส่วนรวมโดยแท้ สำหรับในเรื่องดูแลรักษาที่ยินดีจะดูแลให้สุดความสามารถ ในส่วนสถานที่ที่ลับก็ไม่น่าจะมีปัญหา เพราะที่นี้เป็นตัวกองบังคับการฯ ไม่ใช่กำลังหลักจะมีก็แค่กองร้อยเคลื่อนที่เร็วใช้ในการปราบปรามยาเสพติดก็คงต้องตกลงกันในรายละเอียดต่อไป

อธิการบดี

ในส่วนของอาคารที่จะรื้อทิ้งขออู่ว่าใช้ไม่ได้จริงๆ บางทีเก็บไว้ได้อีกหลายปี อย่าเพิ่ง ทำลาย

รศ.ดร. บัณฑิต จุลาลัย

จากการที่นักศึกษาเข้ามาสำรวจอาคารทั้งหมด เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการอนุรักษ์ ในส่วนที่ต่อเติมนั้นไม่มีปัญหาเพราะไม่ได้ไปตัดแปลง ก็มีในส่วนของบันไดว่าได้มีการต่อเติมหรือไม่ จะสำรวจอีกครั้ง

ในเรื่องของพระตำหนักจะขออนุญาตเดินหน้าในเรื่องรายละเอียดได้หรือไม่ เพราะถ้าเข้าไปนิสิตต้องขึ้นมาอีกรอบเพื่อลอกถ่ายทั้งหมดก่อนที่จะทำ ก็คงต้องขอความร่วมมือ คชค. ในการให้นิสิตเข้ามาสำรวจ ในส่วนของการบูรณะพระตำหนักจะรวมถึงบริเวณโดยรอบน่าจะมีการรวมการร่วมจะได้ดูว่าตรงไหน เพราะอาจจะต้องมีรั้วเดียวกันไว้มิฉะนั้นจะมีสัตว์เลี้ยวเข้ามา

พล.ต.ชลิต วิเศษธาร ผบช.ตชค.

ยินดีที่จะให้ความสะดวก พร้อมทั้งจะมาร่วมสำรวจตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

อธิการบดี

ก็คงให้รองอธิการบดีเป็นหัวหน้าคณะที่จะศึกษาและขออนุญาตโดยรอบพระตำหนัก ขอให้ตัดสินใจเลยเพราะว่าจะต้องรีบลงแบบ

รศ.ดร.นรินทร์ ทองศิริ

เรื่องทำสวนเจ้าสหายและสวนกุหลาบ จะเอากุหลาบมาปลูกบริเวณข้างพระตำหนัก เพราะพระองค์ทรงโปรดและกุหลาบจุฬาลงกรณ์ น่าจะปลูกที่นี้ น่าจะเป็นที่อยู่ของกุหลาบนอกเหนือจากดอยสุเทพ ก็ขอฝากว่าถ้าสามารถดึงน้ำให้เข้ามาเหมือนเดิมก็จะทำให้บริเวณสวยงามยิ่งขึ้น

พล.ต.ชลิต วิเศษธาร ผบช.ตชค.

บก.ตชค.ภาค ๓ จะให้ พ.ต.อ.ไพศาล จันทรมณี รอง ผบก.ตชค.ภาค ๓ เป็นตัวแทนที่จะเข้าร่วมอำนวยความสะดวกกับทางจุฬาฯ

เจ้านายฝ่ายเหนือ

ม.ร.ว.พัฒนาฉัตร ระพีพัฒน์ เป็นตัวแทนเจ้านายฝ่ายเหนือ

พล.ต.ชลิต วิเศษธาร ผบช.ตชค.

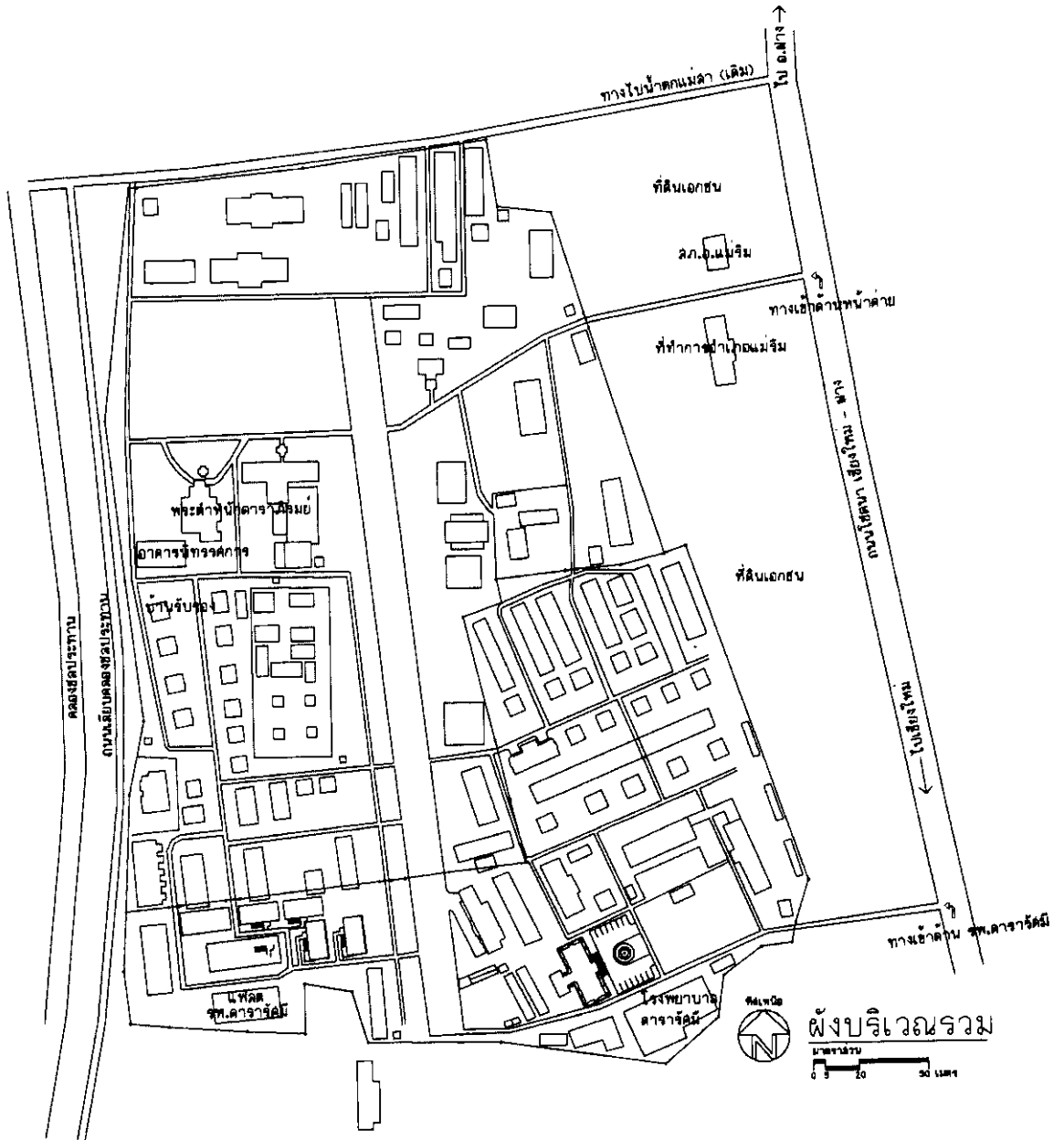
ขอขอบคุณทุกฝ่ายสำหรับ คชค. แล้วขอยืนยันว่าพร้อมที่จะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ขีดความสามารถ อย่างน้อยก็ตอบแทนพระคุณที่ได้ให้ใช้สถานที่นี้ ก็จะขอดูแลในส่วนนี้ให้ได้

เลิกประชุม เวลา ๑๕.๐๐ น.

พ.ต.อ. ณรงค์ ภัคดี ผู้บันทึกการประชุม
(ณรงค์ ภัคดี)

๓. การบูรณะพระตำหนักดารากริมย์

ภายหลังจากการเตรียมการศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ พร้อมแล้ว มหาวิทยาลัยจึงได้จัดทำ “โครงการดารากริมย์” เพื่อเสนอสภามหาวิทยาลัยพิจารณา และได้เสนอสภามหาวิทยาลัยในการประชุม ครั้งที่ ๕๘๐ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ตามรายละเอียดโครงการดังนี้

โครงการคาราภิรมย์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ตั้ง

ที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ริมทางหลวงแม่ริม-สะเมิง ห่างจากทางแยกทางหลวงเชียงใหม่-ฝาง ไปประมาณ ๑๐๐ เมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ จรดทางหลวง ๑๐๙๖ แม่ริม-สะเมิง

ทิศใต้ จรดโรงพยาบาลดารารัศมี และหน่วยงานอื่นๆ

ทิศตะวันตก จรดถนนเลียบบคลองชลประทานและที่ดินเอกชน วัดป่าคาราภิรมย์อยู่ฝั่งตรงข้ามคลอง

ทิศตะวันออก จรดโรงพยาบาลดารารัศมี สถานีตำรวจภูธรแม่ริม ที่ว่าการอำเภอแม่ริม และที่ดินเอกชน

ความเป็นมา

ในอดีตพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ซึ่งพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้เป็นที่พักเมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้เสด็จกลับจากกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ หลังจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตแล้ว พระราชชายาได้ทรงสร้างพระตำหนักบนที่ดินดังกล่าวโดยประทานชื่อว่า พระตำหนักคาราภิรมย์ สำหรับเป็นที่ประทับและได้ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจเป็นคุณูปการ ทั้งทางด้านการเกษตรและศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะทางการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง รวมทั้งการครองคนอันเป็นแบบอย่างที่ดียิ่งแก่ชนชาวเหนือ ก่อนสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ พระราชชายาได้ทรงทำพินัยกรรมประทานที่ดินนั้นเป็นมรดกให้แก่ทายาท และทายาทได้รักษาไว้ เนื่องจากเห็นว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และเป็นการเฉลิมพระเกียรติแก่พระราชชายา

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ท่านผู้หญิงฉัตรสุดา วงศ์ทองดี (หม่อมเจ้าหญิง ฉัตรสุดา ฉัตรไชย) ได้จัดตั้งคณะกรรมการจากผู้รักรักถึงพระกรุณาธิการของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีที่มีต่อชาวเหนือ

ทั้งมวล จัดสร้างพระอนุสาวรีย์พระราชชายาขึ้นไว้เป็นอนุสรณ์และอนุชนรุ่นหลังได้ถวายสักการะหน้าพระตำหนักคาราภิรมย์ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็ได้เคยเสด็จเยือนพระตำหนักคาราภิรมย์ และทรงถวายราชสักการะพระอนุสาวรีย์พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ณ สถานที่แห่งนี้และได้ทรงปลุกต้นลิ้นจี่ไว้เป็นอนุสรณ์ด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายการศึกษาสู่ภูมิภาคโดยเลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการศึกษาสำหรับภาคเหนือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในขณะนั้นสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดหาที่ดินตามนโยบายและในที่สุดเลือกได้ที่ดินแปลงดังกล่าวโดยได้ซื้อจากทายาทของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในราคา ๓ แสน ๕ หมื่นบาท โดยได้มีการซื้อขายมอบโอนกันอย่างถูกต้อง

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ สถานการณ์การก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ของกลุ่มจีนฮ่อ และการค้าขายเสพติดในพื้นที่ภาคเหนือทวีความรุนแรงขึ้น รัฐบาลในสมัยนั้นจึงให้จัดตั้งกองบัญชาการรักษายาชายแดนด้านพม่าขึ้น โดยได้แบ่งส่วนราชการเป็น กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ ในขณะนั้นมีควมจำเป็นทางยุทธศาสตร์ที่จะต้องจัดตั้งค่ายในพื้นที่ที่มีสาธารณูปโภคพื้นฐานและอยู่ติดกับที่ว่าการอำเภอแมริม กรมตำรวจได้พิจารณาเห็นว่าบริเวณพื้นที่พระตำหนักคาราภิรมย์ เป็นสถานที่ที่เหมาะสม พลตำรวจตรีเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจในสมัยนั้นจึงได้เจรจาขอใช้ที่ดินแปลงนี้จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำหรับใช้เป็นที่ตั้งกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ โดยได้มีการก่อสร้างสาธารณูปโภค อาคารที่ทำการ บ้านพัก รวมถึงสนามบิน อาคารโรงเก็บเครื่องบิน และอาคารประกอบอื่น ๆ บนที่ดินนั้นด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ วัดป่าคาราภิรมย์ได้ยกกรณีโต้แย้งเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้นบางส่วน และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มอบหมายให้ผู้กำกับกองตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ เป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ในที่ดิน โดยความเห็นชอบของจุฬาฯ และได้มีการเจรจากันหลายครั้ง ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยรังวัดที่ดินเพื่อออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ และเพื่อตัดปัญหาทั้งมวล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้บริจาคที่ดินที่เกิดกรณีขัดแย้งให้กับวัดป่าคาราภิรมย์ จำนวน ๒๒ ไร่เศษ ซึ่งผลจากการรังวัดที่ดินในครั้งนั้นปรากฏว่ามีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเหลืออยู่จำนวน ๕๙ ไร่ ๑ งาน ๘๓ ตารางวา และได้รับเอกสาร นส.๓ เรียบร้อย โดยกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ ได้ขอใช้ประโยชน์จากพื้นที่นี้เป็นที่ตั้งค่ายดารารัศมีของตำรวจตระเวนชายแดนตลอดมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ คณะรัฐมนตรีได้มีมติ ให้ปรับปรุงส่วนราชการกรมตำรวจ ได้จัดตั้งกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ ขึ้น โดยใช้พื้นที่นั้นเป็นฐานอำนาจการและต่อมาได้ตกลงจัดซื้อที่ดินเพิ่มเติมเป็นที่ดินของเอกชนซึ่งมีแนวเขตติดกับที่ดินของจุฬาฯ ทางด้านทิศตะวันออก เนื้อที่ ๒๔ ไร่ ๑ งาน ๘ ตารางวา โดยกระทรวงการคลังสนับสนุนงบประมาณ และขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ กรมตำรวจได้ทำการก่อสร้างอาคารที่ทำการบ้านพักและอาคารประกอบอื่น ๆ รวมทั้งจัดตั้งโรงพยาบาลดารารัศมี และอาคารที่พักสำหรับ

บุคลากรของกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ ทั้งในบริเวณที่ดินที่ขอยืมใช้จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและที่ดินที่ซื้อมาใหม่

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนมีโครงการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ในด้านการเตรียมความพร้อมของกำลังพลและการฝึกเพิ่มเติม ซึ่งต้องใช้พื้นที่กว้างขวางและ เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงให้กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓ ซึ่งปรับเปลี่ยนจากกองกำกับการ ตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ เดิมย้ายไปใช้พื้นที่บ้านเดาโห ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ของกรมป่าไม้ ได้ทำการก่อสร้างอาคารต่างๆ และได้เคลื่อนย้ายกำลัง ทั้งหมดไปยังสถานที่แห่งใหม่ เสร็จสิ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ และกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ ๓๓ ได้ดำเนินการมอบโอนอาคาร จำนวน ๗๗ หลัง ให้กับกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ และโรงพยาบาลดาราภิรมย์

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้มีการปรับเปลี่ยนเอกสารสิทธิในที่ดินแปลงดังกล่าวจาก นส.๓ เป็น โฉนดโดยได้รับโฉนดเลขที่ ๒๑๙๑๑ เล่ม ๒๐๐ หน้า ๑๑ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ออก ณ วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ระบุให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดินแปลง ดังกล่าว

สภาพการณ์ปัจจุบัน

ในที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแปลงดังกล่าวในปัจจุบันมีหน่วยงานในสังกัดของ กรมตำรวจตั้งอยู่ ๓ หน่วย คือ กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ หน่วยบินตำรวจ จังหวัดเชียงใหม่ และโรงพยาบาลดาราภิรมย์ สังกัดสำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ ซึ่งมีกำลังพล และครอบครัวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงยังมีความจำเป็นต้องขอยืมใช้พื้นที่และอาคารซึ่งตั้ง อยู่ในพื้นที่บางส่วนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อไป

ในส่วนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการสำรวจและรังวัดที่ดินแปลงดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๗-๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๐ อีกครั้งหนึ่งและได้พบว่าพื้นที่บางส่วนซึ่งตำรวจตระเวนชายแดน ได้ถอนกำลังออกไปแล้ว รวมทั้งพระตำหนักดาราภิรมย์ซึ่งเคยใช้เป็นกองอำนวยการอยู่ในสภาพที่ ทุทโทรมมาก สมควรเร่งรัดบูรณะปฏิสังขรณ์ทั้งพระตำหนักดาราภิรมย์ พระอนุสาวรีย์พระราชชายา เจ้าดารารัศมี สวนเจ้าสหายและบริเวณ รวมทั้งต้นลิ้นจี่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรง ปลุกไว้และสมควรขอคืนพื้นที่บางส่วนซึ่งกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ ไม่ใช้ ประโยชน์ เพื่อพัฒนาไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นการ เร่งด่วน

ในวันอังคารที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสิ้นพระชนม์ของพระราชชายา และเป็นวันที่ตำรวจตระเวนชายแดนและจังหวัดเชียงใหม่ร่วมกันประกอบพิธีวางพวงมาลาถวาย สักการะซึ่งเป็นประเพณีที่จัดเป็นประจำทุกปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ส่งผู้แทนผู้บริหาร ผู้แทน คณาจารย์ ผู้แทนข้าราชการและเจ้าหน้าที่ไปร่วมพิธีดังกล่าว และร่วมเจรจาหารือกับทางจังหวัด

เชียงใหม่ ดำรวจตระเวนชายแดน และเจ้านายฝ่ายเหนือ เพื่อประสานรายละเอียดโครงการบูรณะพระตำหนักคาราภิรมย์ และการใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาวิจัย พิพิธภัณฑ์และการประชุมหารือดำเนินไปอย่างราบรื่น ได้รับการต้อนรับและความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างดียิ่ง โดยเฉพาะการสืบค้นข้อมูลจากคำบอกเล่าของผู้ที่ใกล้ชิดหรือร่วมสมัยกับพระราชชายา ได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษจากบรรดาเจ้านายฝ่ายเหนือสายต่างๆ ที่ประสงค์จะเห็นพระตำหนักคาราภิรมย์และอาณาบริเวณสวนเจ้าสหาย ได้รับการบูรณะเป็นอนุสรณ์สถานเพื่อเทอดพระเกียรติและคุณงามความดีของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ผู้เป็นที่เคารพรักใคร่ของปวงชนชาวล้านนาต่อไป

โครงการคาราภิรมย์

ด้วยความเป็นมาและสภาพการณ์ปัจจุบันดังกล่าว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงจัดตั้งโครงการคาราภิรมย์ขึ้นโดยมีเป้าหมายหลัก ๒ ประการ คือ

๑. การบูรณะพระตำหนักคาราภิรมย์และบริเวณสวนเจ้าสหาย
๒. การพัฒนาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ทางการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบูรณะพระตำหนักคาราภิรมย์และบริเวณสวนเจ้าสหาย

พระตำหนักคาราภิรมย์สร้างขึ้นโดยมีแนวคิดให้เป็นสถานที่พักผ่อนอยู่กับสวนเจ้าสหาย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สภาพอาคารยังมีความมั่นคงแข็งแรง มีรูปแบบอาคารที่ชัดเจนสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาอาคารที่ได้รับอิทธิพลสถาปัตยกรรมตะวันตกในประเทศไทย โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบน ดังนั้นการอนุรักษ์พระตำหนักคาราภิรมย์แห่งนี้ จึงเป็นการรักษาประจักษ์พยานแห่งประวัติศาสตร์และเป็นสิ่งศึกษาสำหรับชาวจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและประชาชนทั่วไป

แนวทางการอนุรักษ์คือ รักษาสวนประกอบอาคารและรวบรวมสิ่งของอันเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายา เครื่องเรือน ตลอดจนเครื่องใช้ส่วนพระองค์สำหรับตกแต่งห้องต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่

ใกล้เคียงกับในอดีตมากที่สุด โดยจะต้องมีการรื้อถอนส่วนที่ต่อเติมขึ้นภายหลัง ซ่อมแซมโครงสร้าง และโครงสร้างหลังคา เปลี่ยนกระเบื้องหลังคา ซ่อมแซมอาคาร ตกแต่งภายในให้มีเอกลักษณ์ร่วมยุคสมัย เดียวกัน ปรับปรุงบริเวณและภูมิทัศน์ให้สัมพันธ์กับอาคารอนุรักษ์ โดยเฉพาะพระอนุสาวรีย์ ลาน บวงสรวงหน้าอาคาร และบริเวณสวนเจ้าสหาย เฉพาะบริเวณสวนเจ้าสหายนั้นเคยเป็นส่วนที่ พระราชชายาทรงใช้เป็นสถานที่ทดลองเกษตรกรรมแผนใหม่ หากสามารถหาพันธุ์ไม้นานาชนิด ที่พระองค์ท่านทรงเคยนำมาปลูกโดยเฉพาะกุหลาบพันธุ์ “จุฬาลงกรณ์” มาปลูกในสวนเจ้าสหายได้ ก็จะทำให้สวนแห่งนี้มีบรรยากาศอันร่มรื่นใกล้เคียงกับในอดีต

สำหรับงบประมาณที่จะใช้ในการบูรณะพระตำหนักและบริเวณโดยรอบคิดเป็นจำนวนเงิน ยี่สิบล้านบาท โดยประมาณ คาดว่าการบูรณะจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๕๒

การพัฒนาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ทางการศึกษาของจุฬาฯ

ในที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีอาคารที่ควรปรับปรุงเพื่อใช้งานต่อไปหลายหลัง ได้แก่ อาคาร ๒ ซึ่งเป็นอาคารที่ทำการ คลังอาวุธเดิม หากรื้อถอนอาคารบางหลังสามารถปรับปรุง เป็นสวนหย่อม โรงเก็บเครื่องบินซึ่งเป็นอาคารใหญ่โล่งสูงเหมาะสำหรับเป็นโรงประลองหรือ ทดลอง อาคารบ้านพักเจ้าหน้าที่สามารถปรับปรุงเป็นที่พักนักวิจัยหรือผู้เข้าประชุมสัมมนา หอประชุมซึ่งเป็นอาคารโล่งชั้นเดียวสามารถปรับปรุงเพื่อใช้จัดกิจกรรมเอนกประสงค์สำหรับ นิสิตและนักวิจัยได้ ส่วนอาคารอื่นๆ ที่เป็นเรือนไม้มีสภาพชำรุดทรุดโทรม อาจรื้อทิ้งปรับปรุงที่ว่าง และสงวนไว้เพื่อก่อสร้างอาคารอื่นในภายหลัง

ด้วยสภาพของพื้นที่และอาคารต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงดำริที่จะพัฒนาพื้นที่นี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาและการวิจัย โดยจะอยู่ในรูปของสถานีวิจัย เช่น สถานีวิจัยเกี่ยวกับผึ้ง หรือสถานีวิจัยทางพฤกษศาสตร์ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศตลอดจนสภาพ ดินฟ้าอากาศเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการค้นคว้าทดลองด้านเกษตรกรรม อีกทั้งโดยพระประวัติแล้ว พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงเป็นผู้นำวิทยาการสมัยใหม่มาสู่ดินแดนภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเกษตรแผนใหม่ หากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งสถานีวิจัยเกี่ยวกับการเกษตรก็สอดคล้อง กับพระปณิธานของพระราชชายา และจะเป็นการสืบทอดสิ่งที่พระองค์ได้ทรงริเริ่มไว้มิให้เสื่อมสูญ ไปด้วย

ทั้งนี้มหาวิทยาลัยจะได้ศึกษาชั้นรายละเอียด วางผังแม่บท กำหนดแผนงานการพัฒนา และใช้ประโยชน์ต่อไป

สภามหาวิทยาลัยในการประชุมครั้งที่ ๕๔๐ เมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้รับทราบและอนุมัติให้ มหาวิทยาลัยดำเนินการโครงการดาราภิรมย์ตามที่เสนอไว้ ส่วนวงเงินงบประมาณปีการเงิน ๒๕๔๑ (ระหว่าง ๑ เมษายน ๒๕๔๑ ถึง ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๒) ให้เสนอสภามหาวิทยาลัยพิจารณาอนุมัติต่อไป ซึ่งต่อมา สภามหาวิทยาลัยก็ได้อนุมัติงบประมาณเพื่อการนี้ทั้งโครงการในปีการเงิน ๒๕๔๑ ต่อเนื่องถึงปีการเงิน ๒๕๔๒ จนแล้วเสร็จการบูรณะขั้นที่ ๑ (คือเฉพาะตัวพระตำหนักและบริเวณรอบพระตำหนัก)

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างเตรียมการเพื่อบูรณะนั่นเอง อาจารย์บัณฑิต ก็ได้เสนอความเห็นถึง รongๆ รัชชชัย ในประเด็นสำคัญบางประการ โดยเฉพาะการที่ต้องเจรจาให้มีการส่งมอบหรือส่งคืนอาคาร จำนวนหนึ่งอย่างเป็นทางการ เพื่อที่ทางมหาวิทยาลัยจะสามารถเข้าไปดำเนินการบูรณะปรับปรุงได้ โดยขอขบด้วยกฎระเบียบทางราชการ นอกจากนี้ก็จำเป็นต้องมีการออกแบบปรับปรุงตัวอาคารและพื้นที่ บริเวณ รวมทั้งอาคารอื่นๆ ที่จำเป็น ข้อสำคัญคือการกำหนดจุดประสงค์ปลายทางว่าเมื่อการบูรณะแล้ว เสร็จจะทำประโยชน์ใดกับตัวอาคารพระตำหนักฯ ถ้าหากประสงค์ให้เป็นการรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ อันเนื่องด้วยพระราชชายา เพื่อเปิดให้สาธารณชนที่สนใจได้เข้าเยี่ยมชมเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าได้ ก็ควรต้องมีการศึกษาประวัติศาสตร์อันเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชชายาให้ถ่องแท้ และเตรียมหาวิธีการให้ ได้มาซึ่งสิ่งของเครื่องใช้เหล่านั้นให้พร้อมด้วย ทุกๆ ประเด็นที่อาจารย์บัณฑิตตั้งข้อสังเกตให้ขึ้นเป็น ประเด็นสำคัญทั้งสิ้นและไม่ง่ายเลยที่จะดำเนินการ เนื่องด้วยคิดอยู่เสมอว่าถ้าให้มหาวิทยาลัยผูกพัน ดำเนินการไปแล้ว จะต้องหาทางให้มีการสานต่อความคิดและใช้ประโยชน์ให้เต็มที่หรือให้คุ้มค่าง่าได้ ค่าที่จะให้คุ้มนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเม็ดเงิน เพียงแต่การทำนุบำรุงอนุรักษสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ไว้ให้ได้ ตลอดจนเผยแพร่พระเกียรติคุณให้เป็นที่ปรากฏ ก็น่าจะเพียงพอแล้ว แต่ข้อสำคัญสำหรับผู้ที่มีใจ “จุฬาฯ” น่าจะอยู่ที่ทำการใดๆ ให้เป็นที่ถวายพระเกียรติสูงสุดเท่าที่จะพึงทำได้แก่พระผู้มีพระคุณล้นเกล้าฯ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะจดหมาย ที่พระองค์ท่านทรงลิขิตถึงพระราชชายาเมื่อครั้งที่พระราชชายากราบบังคมทูลลากลับไปเยี่ยมเชียงใหม่ก็ดี หรือหมายรับสั่งให้มีการเตรียมการรับ - ส่งเสด็จพระราชชายาก็ดี หรือแม้แต่เหตุอื่นๆ ในยุคสมัยนั้น แน่ใจว่าข้อความที่อาจารย์นงเยาว์ กาญจนจารี หรือท่านอื่นๆ ที่เขียนเผยแพร่ไว้ก่อนหน้านี้น่าจะถูกต้อง ที่สุด คือความรักความผูกพันระหว่างพระองค์ท่านกับพระราชชายานั้นลึกซึ้งยิ่งนัก ยิ่งเมื่อพิจารณาจาก เหตุการณ์ครั้งพระราชชายาทรงรับเสด็จพระองค์ท่านด้วยความจงรักภักดีเป็นที่สุด ถึงกับทรงคลีพระเกษา พร้อมก้มพระพักตร์ลงปูเส็นพระเกษา รับพระบาทเมื่อเสด็จพระราชดำเนินนั้นยังเป็นที่ซาบซึ้งประทับใจ การกระทำถวายให้ดีที่สุดในยุคที่เรารักและบูชาผู้นั้นน่าจะอยู่ในใจของผู้ที่มีใจ “จุฬาฯ” แน่แล้ว ด้วยเหตุนี้จึงต้องพยายามทำสิ่งที่ยากมากนั้นให้สำเร็จลุล่วงให้ได้ และที่ยากมากไปกว่านั้นก็คือจะ ต้องรีบทำเป็นที่สุกก่อนที่วาระการทำหน้าที่อธิการบดีจะจบลง อาจารย์บัณฑิตบอกอยู่หลายครั้งว่าจะต้อง ใช้เวลามากเพราะจะต้องศึกษาประวัติศาสตร์ของอาคารพระตำหนักฯ อย่างดียิ่งเสียก่อน จนรู้แน่ๆ ของ เดิมเป็นอย่างไร ของที่มาเพิ่มเติมดัดแปลงคืออะไร การที่มีการทาสีกันไว้หลายครั้งเป็นหลายชั้นนั้นก็ทำให้ ยากมากขึ้นกว่าจะรี้ออกแล้วทำการบูรณะ แม้แต่สีดั้งเดิมของอาคารพระตำหนักฯ ที่ต้องการให้เป็น เหมือนเมื่อเริ่มสร้างพระตำหนักฯ นั้นก็ต้องค่อยๆ บรรจงขูดสีปัจจุบันออกทีละชั้น ๆ จนถึงท้ายสุด ซึ่งก็คง ยากจริงๆ เพราะมีรายงานในตอนหลังนี้ว่าต้องขูดออกจนถึงชั้นที่ ๗ จึงทราบว่ามีสีเดิมเป็นอย่างไร แสดงว่า หลายสิบปีที่ผ่านมาได้มีการทาสีไปแล้วถึง ๗ ครั้ง และต่างสีกัน สีที่ทาในขณะที่บูรณะแล้วเสร็จนี้เป็นสี ที่ค้นพบว่าใช้อยู่เดิมเมื่อสร้างพระตำหนักฯ เสร็จซึ่งคงต้องยืนยันอย่างนี้ เพราะมีบางคนตั้งข้อสังเกตว่า

ไม่น่าจะใช้และควรเป็นสีเขียว จากการทำอาคารพระตำหนักและอาคารอื่นในยุคสมัยเดียวกันนั้นต่างทา สีเขียวทั้งสิ้น นี่เป็นความเห็นหนึ่ง อย่างน้อยๆ ก็จากอาจารย์ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบอาจารย์เมื่องานเลี้ยงของคุณเอเชียวัดวันออกศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต อาจารย์ได้แสดงความชื่นชมในการบูรณะพระตำหนัก และได้ให้ความเห็นเรื่องสีนี้ไว้ อย่างไรก็ตามก็ได้ให้อาจารย์บัณฑิตและผู้รู้ อีกร้อยกว่าคนสืบถามข้อมูลจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่อย่างน้อยๆ ก็ ๓-๔ คนที่เคยใช้ชีวิตรับใช้ในพระตำหนัก ต่างก็ยืนยันตรงกันว่าถูกต้องแล้วตามสีที่ทาไว้หลังจากการบูรณะนั่นเอง

รองฯ ธัชชัย รับผิดชอบที่ประสานกับทาง ดชต. ได้ดีเยี่ยมจริงๆ เพราะไม่กี่วันหลังจากได้ข้อสังเกต จากอาจารย์บัณฑิต ก็ได้ทำหนังสือส่งผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (จำได้ว่าเป็นหนังสือที่ ทม ๐๓๔๑/๐๒๙๒ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑) ขอให้ทาง ดชต. พิจารณาส่งมอบอาคารตำแหน่งเลขที่ ๑, ๓, ๗๑, ๑๗, ๗๙, ๒ และ ๘๑ ตลอดจนอาคารในบริเวณที่เป็นสวนเจ้าสหายเลขที่ ๑๙, ๒๐ และ ๒๑ ให้ทางมหาวิทยาลัยเพื่อดำเนินการบูรณะต่อไป หนังสือนี้คงมีผลให้ทาง ดชต. ต้องทบทวนเรื่องการใช้ อาคารทั้งหมดในกองบังคับการ ภาค ๓ จนถึง ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้ตอบหนังสือให้ทราบ ว่า ดชต. ไม่ใช้อาคารหมายเลข ๑, ๓, ๑๗, ๒๑, ๗๒, ๗๙ และ ๘๑ แล้ว แต่อาคารหมายเลข ๒, ๑๙ และ ๒๐ ยังต้องใช้อยู่ ส่วนอาคารหมายเลข ๗๑ นั้นได้รื้อทิ้งไปแล้วแต่ยังไม่ได้แก้ไขในผัง การส่งมอบจะทำได้ต่อเมื่อกรมตำรวจพิจารณาอนุมัติ จึงขอให้รอคำอนุมัตินั้นก่อน รองฯ ธัชชัยได้ติดตามเรื่องนี้ใกล้ชิด และแสดงให้เห็นว่าทางมหาวิทยาลัยดำเนินการจริงจังกับเรื่องนี้ จึงได้ตอบหนังสือไปเมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ นั้นเองว่าเนื่องจากมหาวิทยาลัยจะต้องลงมือบูรณะให้เสร็จ ตามกำหนด (ประเด็นนี้ต้องบันทึกไว้ก่อนว่าได้นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ไว้แล้วว่าจะให้เสร็จทันก่อนวันถวายสักการะในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๒) โดยจะเริ่มการบูรณะในเดือนตุลาคม ๒๕๔๑ และประมาณว่าต้องใช้เวลา ๑ ปี จึงขอ อนุญาตในหลักการเข้าทำการบูรณะก่อน ๒๕ กันยายน ๒๕๔๑ ทางผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน มีหนังสือตอบมาว่าจะอนุญาตได้เมื่อได้รับอนุมัติจากกรมตำรวจแล้ว รองฯ ธัชชัย ได้มีหนังสือยืนยันจะ เข้าบูรณะตามกำหนดการเดิมอีกครั้งหนึ่งเมื่อ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๑ (ประเด็นนี้คงเป็นข้อดีในแง่ที่แสดง เจตนาารมณ์ว่ามหาวิทยาลัยเอาจริงกับเรื่องนี้ และชี้ให้เห็นว่าการพิจารณาของกรมตำรวจใช้เวลานาน มากกว่าที่จะเป็น ซึ่งทางกรมตำรวจเคยพูดด้วยวาจาว่านานมากเป็นปกติ)

จนถึงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนมีหนังสือที่ ดช ๐๐๒๔.๖๓๓/๑๔๐๗๔ ตอบมหาวิทยาลัยว่าผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (จะสังเกตว่าได้มีการเปลี่ยนแปลง ตำแหน่ง “อธิบดีกรมตำรวจ” เป็น “ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ” เพราะ “กรมตำรวจ” เปลี่ยนเป็น “สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ” แล้ว ข้อนี้ก็คงใช้อธิบายได้ว่าการดำเนินการล่าช้าเพราะเหตุใด) ได้อนุมัติให้ส่งมอบ อาคาร ๑, ๓, ๑๗, ๒๑, ๗๒, ๗๙ และ ๘๑ รวม ๗ อาคาร ให้กับสำนักงานธนารักษ์ จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๑ ขอให้มหาวิทยาลัยไปติดต่อกับสำนักงานธนารักษ์จังหวัดเชียงใหม่โดยตรง

ต่อจากนั้นจึงเป็นการดำเนินการระหว่างมหาวิทยาลัยกับสำนักงานธนารักษ์ จังหวัดเชียงใหม่ จะเห็นว่าเรื่องเพียงเท่านี้ได้ใช้เวลาไปแล้วเกือบ ๑ ปีเต็ม อย่างไรก็ตาม ใดๆก็ทาง ดชด. ภาค ๓ ก็ได้มีหนังสือแจ้งมหาวิทยาลัยมาอีกทางหนึ่งในพื้นที่ที่ได้ทราบเรื่องการอนุมัตินั้น อันที่จริงทาง ดชด. ที่ค่ายตารักษ์มีทุกคนได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งตลอดมา มิฉะนั้นแล้วมหาวิทยาลัยคงจะดำเนินการถึงขั้นนี้ไม่ได้

ดังนั้นการดำเนินการประเด็นแรกที่อาจารย์บัณฑิตตั้งข้อสังเกตก็แล้วเสร็จลุล่วงไปได้ เป็นอันว่าการบูรณะพระตำหนักสามารถดำเนินการไปได้แล้วตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๑

มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการจัดจ้างได้ทำห้ทุนส่วนจำกัดขนาดซัดก่อสร้างเป็นผู้รับจ้างปรับปรุงพระตำหนักในวงเงิน ๗,๘๖๐,๐๒๗ บาท ของงบประมาณปีการเงิน ๒๕๔๑ ดำเนินการบูรณะปรับปรุงตามสัญญาตั้งแต่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ จนถึง ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๒ แต่ได้มีการปรับขยายเวลาของสัญญาไปสิ้นสุด ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ซึ่งผู้รับจ้างส่งมอบงานได้ตามนั้น ต่อจากนั้นได้วางจ้างระบบสาธารณูปโภคและปรับปรุงภูมิทัศน์รอบพระตำหนักเป็นวงเงิน ๒,๓๑๘,๕๐๐ บาท จากงบประมาณปีการเงิน ๒๕๔๒ นอกจากนั้นเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้แก่ ต้นไม้ใหญ่ ๒๒ ต้น ๙๖,๒๕๐ บาท ต้นไม้พุ่มและอื่นๆ ประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ บาท เดินสายไฟฟ้าและหม้อแปลงไฟฟ้า ๒๘๐,๐๐๐ บาท มิเตอร์ไฟฟ้า ๑๕,๘๕๐ บาท โทรศัพท์ ๓,๕๘๕ บาท ประปา ๑๑,๐๗๐ บาท

ได้ตัดสินใจให้ปรับปรุงอาคาร ๓ (หรือ ๓๓/๓) ที่ยังอยู่ในสภาพดีพอควร ตั้งอยู่ด้านหลังพระตำหนักเยื้องไปทางตะวันตกเล็กน้อย เพื่อใช้เป็นห้องแสดงนิทรรศการ รวมทั้งเก็บวัสดุครุภัณฑ์ และมีห้องน้ำสำหรับผู้มาเยือน ใช้งบประมาณ ๓๑๖,๑๔๒ บาท จากงบประมาณปีการเงิน ๒๕๔๒ พร้อมกันนั้นรองฯ ธัชชัย ก็ได้มีหนังสือที่ ทม ๐๓๔๑/๙๙๓ เมื่อ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๒ ขอยืมใช้เรือพนั๊ก เลขที่ ๗๓ ซึ่งทาง ดชด. ไม่ใช่แล้ว สำหรับปรับปรุงเป็นที่พักและประสานงานของเจ้าหน้าที่ที่มหาวิทยาลัยจะส่งมาประจำเพื่อกำกับดูแลพระตำหนักฯ และได้ปรับปรุงเมื่อ ดชด. ได้อนุญาตแล้ว ใช้งบประมาณไป ๑๗๐,๖๖๕ บาท จากงบประมาณปีการเงิน ๒๕๔๒ นอกจากนั้นก็เป็นการจ้างคุมงาน ๒๘๐,๐๐๐ บาท รวมเบ็ดเสร็จเกี่ยวกับการปรับปรุงนี้ได้ใช้งบประมาณไปแล้วทั้งสิ้นประมาณ ๑.๖ ล้านบาท

แน่นอนว่าเงินจำนวนนี้ค่อนข้างสูงหากไม่ได้พิจารณาวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งมากพอและวินิจฉัยของผู้ที่เป็นอธิการบดีนั้นก็ต้องยอมเสี่ยงต่อการถูกครหาและตรวจสอบวันยันค่ำ ข้อที่ต้องขอบันทึกไว้ให้ชัดเจนก็คือ *ประการแรก* ได้ขออนุมัติในหลักการจากสภามหาวิทยาลัยไว้ก่อนแล้วตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๐ ในวงเงินประมาณ ๒๐ ล้านบาท *ประการที่สอง* การใช้จ่ายนี้เสมือนหนึ่งการลงทุนเพื่อให้ได้กรรมสิทธิ์และการใช้ประโยชน์ในที่ดินคืนมา (จากความหวังที่เกือบจะไม่มีเลย) *ประการที่สาม* ทั้งหมดนั้นขึ้นอยู่กับว่ามหาวิทยาลัยวางแผนจะใช้ประโยชน์อะไรอย่างไรกับที่ดินแปลงนี้ในอนาคตระยะยาว *ประการที่สี่* พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อทูลเกล้าถวายฯ เป็นอนุสรณ์แด่พระองค์ท่านรัชกาลที่ ๕ ในนามของชาวจุฬาฯ ทั้งหมด และ*ประการที่ห้า* ต้องให้เป็นการประกาศกรรมสิทธิ์และเกียรติคุณของมหาวิทยาลัยไปในคราวเดียวกัน (ข้อนี้จะได้บันทึกไว้ในตอนท้ายอีกครั้งหนึ่ง)

๔. พิพิธภัณฑสถานและกองทุนพระตำหนักดารากริมย์

๔.๑ ต้นกำเนิดพิพิธภัณฑสถานและกองทุนฯ

ประเด็นที่ครุ่นคิดอยู่ตลอดเวลาได้แก่ การทำมหาวิทยาลัยให้ปรากฏในจังหวัดภาคเหนือ โดยเฉพาะสาธารณชน ให้เป็นที่ยอมรับไม่เพียงแต่แค่การเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่ในฐานะของแหล่งวิชาการที่จะอนุรักษ์และนิทรรศการพระประวัติพระราชชายา และประวัติศาสตร์อีกตอนหนึ่งของประเทศไทยให้ผู้สนใจได้มาศึกษาหาความรู้ การบูรณะพระตำหนักดารากริมย์จึงเป็นเพียงเงื่อนไขและขั้นตอนแรก ๆ ของกระบวนการทั้งหมดเท่านั้น ผู้คนที่หลายจะรู้จักและยอมรับได้ก็ต่อเมื่อได้มาสัมผัสความจริง ๆ ที่ปรากฏ ดังนั้นจึงคิดว่าการจะเป็นเช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อพระตำหนักฯ ต้องมี “ชีวิต” ความพยายามนำสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชชายา กลับเข้าสู่พระตำหนักฯ พร้อมกับเปิดแสดงและให้สาธารณชนเข้าศึกษาหาความรู้ได้นั้นน่าจะเป็นทางหนึ่งที่ดีมากๆ แต่อีกส่วนหนึ่งซึ่งน่าจะสำคัญมากไม่แพ้กันก็คือการจัดให้มีแหล่งค้นคว้า (อาจเป็นห้องสมุด CD-Rom หรือ นิทรรศการ) ที่มีการจัดบริการให้สะดวกพร้อม ๆ กับหมุนเวียนกิจกรรมทุกๆ ระยะเวลาให้น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าพิจารณาจากพระกรณียกิจของพระราชชายาแล้วจะพบว่ามียากมายหลายประเด็นที่น่าจะนำมาจัดได้ แต่ก็ต้องได้ผู้รู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาอย่างจริงจัง ทุกอย่างจะต้องถูกต้องและลงตัว จุฬาฯ ทำอะไรจะพลาดไม่ได้เลย (มีคนคอยเตือนเรื่องนี้เสมอ) เมื่อประเมินกำลังของตัวเอง รวมถึงของผู้ที่ร่วมงานไม่ว่ารองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี และท่านผู้มีพระคุณอื่นๆ แล้วจะพบว่าเรามีไม่มากพอจะทำสิ่งที่คิดนี้ได้เลย ยากยิ่งกว่าการบูรณะพระตำหนักฯ หลายเท่าตัว แม้จะอาศัยขบถของมหาวิทยาลัยที่พระราชทานให้ไว้นับแต่แรกสถาปนาที่ยังไม่แน่ใจว่าจะสำเร็จเป็นรูปธรรมได้ แต่การจะหยุดทิ้งไว้เพียงแค่บูรณะพระตำหนักฯ เสร็จก็ไม่เหมาะสมและน่าตำหนิได้

ก่อนอื่นที่เดียวจะต้องแน่ใจว่าแนวคิดเรื่องพิพิธภัณฑสถานและนิทรรศการดังกล่าวนั้นเหมาะสมแล้วจริงๆ จึงได้ทดสอบความคิดนี้กับกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย ทางจังหวัดเชียงใหม่เองโดยเฉพาะผู้ว่าราชการจังหวัด (ซึ่งต่อมาคุณประวิทย์ สีหไสยาณ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแทนคุณพลากร สุวรรณรัฐที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรองปลัดกระทรวงมหาดไทย และได้รับมอบหมายให้ไปดูแลเหตุการณ์ในภาคได้ นับเป็นความบังเอิญและโชคดีที่ทุกๆ อย่างง่ายขึ้นเพราะคุณประวิทย์ สีหไสยาณ นั้นเป็นนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ นั่งเรียนหนังสือมาด้วยกันตลอดเกือบ ๔ ปีที่คณะรัฐศาสตร์) ทางสมาคมนิสิตเก่าจุฬาฯ ภาคเหนือ ทางเจ้านายฝ่ายเหนือหลายๆ กลุ่ม รวมไปถึงทางลำปางและลำพูนด้วย และกับประชาชนทั่วไป ไม่น่าเชื่อเลยว่าทุกครั้งที่ไปแวะที่พระตำหนักฯ จะพบเห็นผู้คนแปลกหน้ามาจากที่ไกลๆ มากกราบสักการะพระอนุสาวรีย์พระราชชายาเจ้าดารารัศมี และทุกคนพร้อมจะเล่าเหตุการณ์บันดาลใจที่เกิดกับตนให้มากกราบสักการะที่นั่น ทดสอบความคิดอยู่หลายครั้งจนแน่ใจว่าใช้ได้แล้ว

นิมิตหนึ่งแนะทางออกว่าพระราชวงศ์สองพระองค์ทรงพระบารมีอิ่งนัก และจะช่วยส่งให้การดำเนินการเรื่องนี้สัมฤทธิ์ผลได้ พระองค์หนึ่งคือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ กับอีกพระองค์หนึ่งคือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ได้พยายามหลายครั้งที่จะนำความกราบบังคมทูลทั้งสองพระองค์เพื่อทรงมีวินิจฉัยในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในเรื่องนี้ แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ จนวันหนึ่งในขณะที่ยังหาทางออกไม่ได้ ก็ได้ปรารภเรื่องนี้กับอาจารย์ไพลิน ผ่องใส อาจารย์ไพลินรับอาสาว่าจะลองคุยเรื่องนี้ให้ท่านผู้หญิงทัศนาวลัยทราบเพื่อหาทางกราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ให้ทรงทราบ เหตุการณ์นั้นเหมือนปาฏิหาริย์เมื่อสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงทราบว่าอธิการบดีจุฬาฯ ขอพระราชทานพระอนุญาตให้เข้าเฝ้าถวายรายงานและขอรับกระแสพระดำริเกี่ยวกับการบูรณะพระตำหนักดารารัชมัย ก็ทรงโปรดและมีรับสั่งให้เข้าเฝ้าทันที ในวันศุกร์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ เวลา ๑๗.๐๐ น. ที่พระตำหนักเลอดิส จำได้ว่าวันนั้นกังวลใจมากด้วยไม่ทราบว่าทรงมีพระดำริประการใด ได้พารองฯ ธัชชัย อาจารย์บัณฑิต อาจารย์ศิริพันธ์ อาจารย์กรรณิการ์ และอาจารย์ชูวิทย์ ไปเข้าเฝ้าด้วย รองฯ ธัชชัย ได้ช่วยถวายรายงานเรื่องแผนการบูรณะรวมทั้งวัตถุประสงค์หลัก ส่วนอาจารย์บัณฑิต ถวายรายงานเรื่องรูปแบบและผังการบูรณะสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ พระราชทานข้อคิดเห็นหลายประเด็นที่ทำให้พวกเราเริ่มกำลังใจเต็มเปี่ยมที่จะผลักดันเรื่องนี้ให้สำเร็จ ทรงซักถามหลายข้อในรายละเอียดที่พวกเราเองคาดไม่ถึงและมองข้ามไป และทรงปรารภว่าน่าจะให้มีโอกาสเสด็จพระดำเนินไปเยี่ยมพระตำหนักดารารัชมัยสักครั้งหนึ่ง

อันที่จริง ก่อนหน้าวันเข้าเฝ้านั้นทางภาคสวนแก้วที่เชียงใหม่ โดย ร.ต.ท.สุชัย เก่งการคำ กรรมการผู้จัดการบริษัทภาคสวนแก้ว จำกัด และคุณจิราวิไล เก่งการคำ ภรรยาของ ร.ต.ท.สุชัย และเป็นรองกรรมการผู้จัดการ ทั้งสองท่านเป็นนิสิตเก่าจุฬาฯ ได้เสนอให้มหาวิทยาลัยจัดการแสดงมาแสดงที่ภาคสวนแก้วเพื่อเก็บเงินหารายได้สำหรับใช้ในการบูรณะพระตำหนัก ประเด็นนี้ตรงกับที่คิดไว้ในใจว่าทำอย่างไรจะให้ผู้คนที่นี่มีส่วนร่วมให้มาก และผู้คนเหล่านั้นจะได้รักและผูกพันร่วมเป็นเจ้าของสมบัติสาธารณะนี้ด้วยกันได้ (แม้แต่มหาวิทยาลัยก็เป็นสมบัติสาธารณะที่เราต้องเตือนตัวเองและผู้ร่วมงานอยู่เสมอว่าต้องดูแลรับผิดชอบแทนสาธารณะอยู่เสมอๆ) ทางสมาคมนิสิตเก่าจุฬาฯ ภาคเหนือก็สนับสนุนมากในเรื่องนี้ หลังจากนั้นจึงได้กลับมาพูดคุยหาช่องทางต่างๆ ซึ่งในที่สุดตกลงได้ว่าจะนำวงซิมโฟนีออร์เคสตราของมหาวิทยาลัยขึ้นไปแสดงที่ภาคสวนแก้ว แต่นั่นก็เป็นเพียงหลักการกว้างๆ เท่านั้น เพราะการเคลื่อนย้ายวงดนตรีซิมโฟนี ขนาดกว่า ๑๐๐ สมาชิก พร้อมกับเครื่องดนตรีจำนวนมากไปไกลขนาดนั้น ดูเหมือนว่าจะไม่เคยปฏิบัติกันมาก่อนเลยในประวัติ อย่างไรก็ตาม ท่านอาจารย์ชูชาติ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.อ.ชูชาติ พิทักษากร) ผู้อำนวยการดนตรีได้ทราบและยินดีที่จะสนับสนุน และขอเป็นผู้อำนวยเพลงด้วยตนเองในคราวนี้ ต้องบันทึกขอบพระคุณอาจารย์ไว้ในที่นี้ด้วย เพราะขอบพระคุณอีกก็ครั้งสำหรับท่านอาจารย์ก็คงไม่พอ ท่านอาจารย์ไม่เพียงแต่เอื้อเพื่อแก่มหาวิทยาลัยเท่านั้น ยังถือว่าท่านอาจารย์เมตตาคนที่ทำงานมากเป็นพิเศษจริงๆ

วันนั้นจึงได้กราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ให้ทรงทราบถึงแผนการในใจ ในฐานะที่ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์วงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงมีพระเมตตา อย่างยิ่งต่อพวกเราที่ไปเข้าเฝ้า ทรงรับสั่งสนับสนุน และในที่สุดกำหนดวันแสดงซิมโฟนีออร์เคสตรา ในวันเสาร์ที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๑ รับสั่งกับราชเลขานุการในพระองค์ว่าให้ลงนัดหมายจะเสด็จเชียงใหม่ในวันนั้นด้วยพระองค์เอง รับสั่งเช่นนั้นนอกจากพวกเราได้กำลังใจแล้ว ที่สำคัญยิ่งที่สุดคือการหนุนย่ำว่าที่เราคิดทำกันมานั้นเป็นทิศทางที่ถูกต้องแล้ว วันนั้นพวกเรากราบทูลลากลับจากวังเลอดิสด้วยความรู้สึกตรงกันว่าปลื้มปิติจนไม่ต้องทานอาหารเย็นในวันนั้นเลยก็ว่าได้ (แต่โดยข้อเท็จจริงคือพวกเรากลับทานอาหารมากกว่าปกติ คงจะเพราะคลายกังวลใจไปหมดแล้ว)

มีข้อสงสัยอยู่ในใจมากที่เดิยว่าน่าจะมีเหตุผลพิเศษที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงสนพระทัยมากในเรื่องของพระราชชายา อาจารย์กรรมการ เล่าให้ฟังว่า คุณหญิงแหวนได้ให้ดูหนังสือเล่มหนึ่งจัดทำขึ้นเมื่อครั้งสร้างพระอนุสาวรีย์พระราชชายานำมาประดิษฐานไว้ที่หน้าพระตำหนักนั้น คงจะประมาณปี ๒๕๓๒ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ได้เสด็จเป็นประธานในพิธีในครั้งนั้นและมีรูปภาพลงพิมพ์ปรากฏไว้ด้วย แต่ในวันที่เข้าเฝ้านี้ทำให้ได้รับข้ออธิบายเพิ่มเติม และ ทุกคนก็ถึง “บางอ้อ” พร้อมกัน สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงเล่าให้ฟังว่าทรงผูกพันกับพระราชชายาไม่น้อย โดยเฉพาะกับทางสมเด็จพระบรมราชชนนี และเมื่อครั้งตามเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนนีเสด็จเชียงใหม่ ก็ได้มาประทับแรมที่พระตำหนักดาราศิริมย์

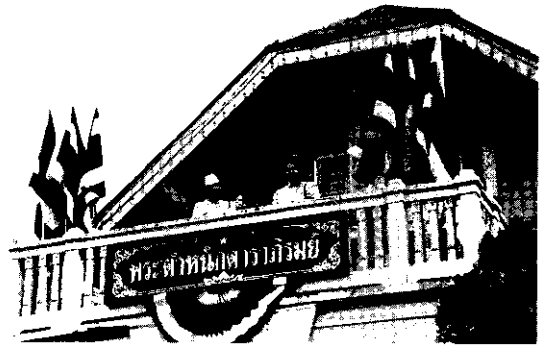
อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่ากันเลย คือประเด็นว่าในการดำเนินการต่อไปภายหน้านั้นจะบริหารจัดการที่พระตำหนักฯ ซึ่งจะเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์และแสดงนิทรรศการอย่างไร จะมีรายได้จากที่ใด มารองรับค่าใช้จ่ายในการดูแลและบำรุงรักษา ได้เตรียมคิดเรื่องนี้ไว้บ้างแล้ว ในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ พอบอกได้ว่า ข้อหนึ่ง จะต้องมีการจัดกิจกรรมหารายได้อยู่เสมอๆ และข้อสอง เพื่อรองรับให้เกิดเสถียรภาพและไม่มีปัญหาชุกชลักเรื่องการเงิน จำเป็นต้องจัดตั้งเป็นกองทุนคอยอดเงินต้นไว้ (ซึ่งก็เป็นหลักการเดียวกับที่เสนอสภามหาวิทยาลัยพิจารณาอนุมัติไว้เป็นแกนในการดำเนินงานมหาวิทยาลัย เชียงเดียวกับที่ดำเนินการในมหาวิทยาลัยอื่นๆ ของโลก เรื่องนี้คงต้องบันทึกให้ยาว เพราะหลายคนคิดตรงกันข้ามว่ามีเงินแล้วต้องใช้ให้หมดก่อนที่เงินจะสูญค่าไป แล้วตัวเองอาจตายก่อน มีทันได้ใช้ จำได้ว่าเขียนไว้แล้วในเอกสารจุฬาฯ ของเรา ลำดับที่ ๖ พิมพ์เผยแพร่ให้อ่านกันแล้วเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๔๓) สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ได้ทรงรับสั่งถามเรื่องนี้เช่นกัน ก็ได้กราบทูลความคิดเบื้องต้นให้ทรงทราบ ทรงเห็นด้วยในหลักการว่าดี และพระราชทานข้อแนะนำว่าเมื่อเปิดพิพิธภัณฑ์แล้วให้เก็บสตางค์จากผู้เข้าชม แม้แต่เด็กนักเรียนก็ให้เก็บแต่อย่าให้แพงจะทำให้เกิดความรู้สึกทางจิตวิทยาว่าทุกคนมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของ ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยก็ต้องตั้งใจทำให้ดีๆ เพราะเก็บสตางค์จากผู้เข้าชม จำได้ว่ากราบทูลว่ามีผู้แนะนำให้ตั้งศูนย์หรือกล่องรับบริจาคแทนการเก็บค่าเข้าชม ได้ทรงรับสั่งว่าไม่น่าจะดีเพราะเดี๋ยวจะไม่มีผู้หยอดเงินลงตู้หรือกล่อง จะเห็นว่าทรงเอาพระทัยใส่แม้ในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่นนี้ และนี่คือเหตุผลที่พวกเรารับใส่เกล้านำมาเป็นแนวปฏิบัติ

หลายท่านไม่มีโอกาสได้ทราบว่าหลังจากที่พวกเราได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอในวันนั้นไม่นาน ขณะที่ทุกคนเร่งมือเตรียมการทุกอย่าง โดยเฉพาะต้องรีบจัดทำบัตรงานเพื่อไว้ขายหรือเชิญ แม้แต่การกำหนดราคาบัตรก็กลายเป็นเรื่องใหญ่โต เหตุผลมาจากที่ทุกคนตั้งใจและปรารถนาจะให้ได้ดีที่สุดนั่นเอง ขณะที่กำลังขุ่นวายกันอยู่นั้น ก็มีโทรศัพท์เข้ามาสอบถามราคาบัตร รุงขึ้นก็มีเจ้าหน้าที่นำเช็คส่วนพระองค์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ มาให้ ๑๔,๐๐๐ บาท เป็นค่าบัตรที่ทรงซื้อ ๑๔ บัตร โดยเตรียมการเสด็จพร้อมกับผู้ตามเสด็จ ทำเอาทุกคนตกใจมาก เพราะบัตรยังพิมพ์ไม่เสร็จ จนต้องขอคัดผ่อนนำบัตรไปทูลเกล้าฯ ถวายในโอกาสต่อไป แต่เมื่อได้สติทุกคนก็เข้าใจตรงกันว่านั่นคือน้ำพระทัยของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ ที่ทรงอยากมีส่วนช่วย เราทุกคนจึงตกลงกันว่าเงินจำนวนนั้นคือทุนประเดิมของกองทุนพระตำหนักดารารัถิรมย์ เป็นของพระราชทานจากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จึงเป็นที่สำนึกในพระกรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ หาที่สุดมิได้ และทำให้ตัดสินใจในบัดนั้นว่ารายได้ทั้งหมดจากการจัดแสดงคอนเสิร์ตครั้งนั้นจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อโดยเสด็จพระกุศลเป็นประเดิมสำหรับกองทุนพระตำหนักดารารัถิรมย์

กำเนิดเริ่มต้นของกองทุนพระตำหนักดารารัถิรมย์ และพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดารารัถิรมย์ เป็นไปตามที่บันทึกไว้นี้ เพื่อมิให้มีการดัดแปลงให้เบี่ยงไปเป็นอื่น

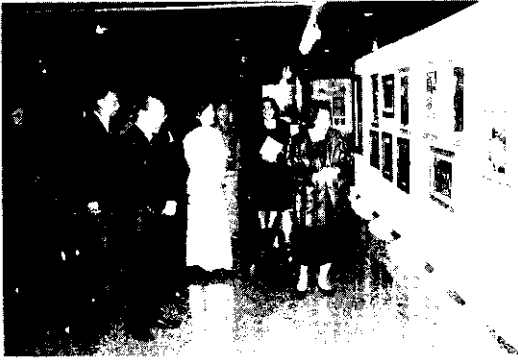
๔.๒ การเปิดแสดงซิมโฟนีออร์เคสตราที่เชียงใหม่

การเตรียมการแสดงซิมโฟนีออร์เคสตราครั้งนั้นเป็นเรื่องใหญ่ เพราะไม่เคยนำออกแสดงนอกสถานที่อย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งเป็นการแสดงครั้งสำคัญที่สมาชิกทุกคนรู้อยู่ในใจ ท่านนายภสภามหาวิทยาลัย (ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล) ได้ไปร่วมงานด้วยพร้อมๆ กับคณะกรรมการบริหารวงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีอาจารย์จรรยาณง แสงวิเชียร รองศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา โสคติยานุรักษ์ อาจารย์ชูวิทย์ ยุระยง และอาจารย์ปานใจ สาณะเสน อาจารย์ชูวิทย์ และอาจารย์ปานใจ เหนื่อยมากเป็นพิเศษ (ท่านอาจารย์เกษมและคณะรวมทั้งอาจารย์สุชาติได้รับผิดชอบค่าเดินทางเอง และทุกคนซื้อบัตรเข้าชมการแสดง) นักดนตรีและผู้แสดงเดินทางโดยรถไฟขบวนพิเศษที่ต้องเหมาตู้รถไฟให้เลยเนื่องจากมีจำนวนมากและช้าของแยะ เดินทางไปถึงตั้งแต่วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๑ ตอนเช้าทางผู้ว่าราชการจังหวัด (ตอนนั้นเป็นคุณประวิทย์ สีหโสภณ แล้ว) จัดเจ้าหน้าที่ไปรับที่สถานีรถไฟ ส่วนท่านอาจารย์ชูชาติ กับภรรยาเดินทางโดยเครื่องบินที่มหาวิทยาลัยจัดการเดินทางให้พวกเราเดินทางโดยเครื่องบินไปถึงเช้าวันที่ ๒๗ ก็ไปสมทบกับนักดนตรีและนักแสดง พาทุกคนไปกราบถวายสักการะพระราชชายาที่กุวัดสวนดอก ที่อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ แล้วพาไปเข้าที่พักให้พักเอาแรง เพราะท่านอาจารย์ชูชาตินัดฝึกซ้อมเลย เนื่องจากมีการจัดแสดงพิเศษในรอบบายนั้นให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาในเชียงใหม่เป็นรอบดูฟรี และถือเป็นการเผยแพร่ความสามารถของนิสิตจุฬาฯ ด้วย ซึ่งผลได้นับเป็นความสำเร็จอย่างยิ่ง

ยกเว้นพวกเราที่อาจารย์ศิรินันท์ กับอาจารย์กรรมนิการ์ พาไปกราบถวายสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ที่โรงเรียนพระยุพราช ที่จริงก็ได้ขอให้อาจารย์ศิรินันท์จัด เพราะมาเชียงใหม่คราวก่อนก็ได้ไปกราบถวายสักการะพระองค์ท่าน จากนั้นจึงเข้าไปที่พระตำหนักดารารัถรมย์ เพื่อตรวจความเรียบร้อยสำหรับเตรียมการรับเสด็จสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ที่จะเสด็จเยือนพระตำหนักฯ ก่อนการบูรณะด้วยพระองค์เอง และได้กราบถวายสักการะพระอนุสาวรีย์พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ขอพระราชทานพระบารมีคุ้มครองทุกๆ คนในคณะให้เป็นสุขและไม่มีทุกข์ใดเพื่อจะได้แสดงถวายเทิดพระเกียรติได้ดีตามที่ตั้งใจ รู้สึกได้เลยว่าร่มเย็นและเป็นบิตินใจอย่างแท้จริงและทุกๆ อย่างก็เรียบร้อยเกินกว่าที่คาดหมาย

ในการแสดงดนตรี ทุกคนแต่งกายงดงามมากเป็นพิเศษ ไม่เคยนึกเลยว่าแต่ละคนจะงดงามขนาดนั้น โดยเฉพาะกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือที่แต่งกายงามสุดมาเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ หน่วยงานที่โรงละครใหญ่กาดสวนแก้วมีจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับพระกรณียกิจของพระราชชายา และพระตำหนักดารารัถรมย์ มีผู้อดทนงานนี้หลายท่านคงจำได้ไม่หมด เท่าที่นึกได้มีเจ้าของกาดสวนแก้วทั้งสามมีและภรรยาที่ทุ่มเทให้งานนี้เต็มที่ ถึงขนาดลงมือเอง ท่านอดีตรัฐมนตรี บุญชู ดรีทอง มาจากลำปางพร้อมคณะ เพื่อรอเข้าเฝ้าถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล กับอีกหลายๆ ท่านทางเชียงใหม่

อาจารย์กรรมการ กับอาจารย์ศิรินันท์ ได้ความคิดจากคุณหญิงแห้ว และท่านอื่นๆ ที่ช่วยกันคิดหาวิธีระดมเงินเข้าสมทบกองทุนที่จะตั้งขึ้นนั้น ในขั้นแรกได้จัดทำพระรูปของพระราชชายา และล็อกเกิดดงามมากออกจำหน่ายในวันงานนั้นด้วย ปรากฏว่าเป็นที่ชื่นชอบของผู้พบเห็น ทำให้มีรายได้เข้าสมทบกองทุนถึง ๔๑,๐๗๗ บาท ส่วนการแสดงดนตรีซิมโฟนีออร์เคสตรานั้นมีรายได้เข้าประเดิมกองทุนถึง ๗๑๖,๔๘๕.๐๙ บาท ซึ่งก็มีผู้สงสัยว่าเศษเก้าสตางค์นั้นมาจากที่ใด ขอไขข้อข้องใจเลยว่า อาจารย์ศิรินันท์ทำหน้าที่ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายการเงินได้ดีเยี่ยม ได้จัดการฝากธนาคารไว้ตั้งแต่บาทแรกจึงทำให้มีดอกเบียเกิดขึ้นด้วยนั่นเอง

ในวันรุ่งขึ้นจากวันแสดงคอนเสิร์ต สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เสด็จเยี่ยมพระตำหนักดารากรมย์พร้อมกับคณะตามเสด็จ พวกเราพร้อมกับ ดชด. ที่ยังเป็นผู้ดูแลสถานที่อยู่ในตอนนั้นได้ไปพร้อมกันเข้าเฝ้ารับเสด็จ รองฯ ธัชชัย กับอาจารย์บัณฑิต ทำหน้าที่นำเสด็จพร้อมกับกราบทูลถวายรายงานต่างๆ ได้เสด็จทอดพระเนตรทุกมุมของพระตำหนัก ทำให้ทรงประจักษ์ด้วยพระองค์เองถึงสภาพทรุดโทรมของพระตำหนักในขณะนั้น ทรงขอบใจทุกๆ คนที่มีส่วนตั้งใจช่วยกันในการบูรณะพระตำหนักดารากรมย์ในคราวนั้น ในตอนท้ายทาง ดชด. ได้กราบทูลขอพระเมตตาให้ทรงปลุกต้นลิ้นจี่ต้นหนึ่งทางด้านซ้ายของพระอนุสาวรีย์พระราชชายา ตรงข้ามกับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงปลูกไว้ก่อนแล้ว

เสร็จงานแล้ว ทุกคนมีแต่ความปิติและหายเหนื่อยที่ร่วมกันปฏิบัติภารกิจถวายเป็นพระราชกุศลในนามของชาวจุฬาฯ ทั้งมวล ชาวจุฬาฯ น่าจะทราบดีจากข้อมูลที่เป็นข่าวต่างๆ และภาพประกอบในจุฬาสัมพันธ์ตลอดมา รวมทั้งงานคราวนั้นด้วย สำนักงานสารนิเทศ โดย คุณนัยนา พรหมมลมาศ และคุณศิรินุช อังกินันท์ ได้ร่วมกับคณะจัดทำจุฬาสัมพันธ์ฉบับพิเศษออกเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๑ รวบรวมเหตุการณ์และภาพประกอบไว้ครบถ้วน จัดเป็นจุฬาสัมพันธ์ฉบับพิเศษที่มีคุณค่าจริงๆ

๔.๓ การจัดตั้งกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์

ขอท้าวความย้อนไปหน่อยหนึ่งว่า ระหว่างปี ๒๕๔๑ นั้นเป็นช่วงเวลาที่ต้องดำเนินการหลักๆ ๒ ประการ คือ จัดให้มีการส่งมอบอาคารคืนมาจาก ดชด. เพื่อให้เข้าดำเนินการบูรณะได้โดยถูกต้องตามระเบียบ และการเร่งรัดสำรวจออกแบบกับจัดหาผู้ดำเนินการปรับปรุงอาคาร ดังที่ได้เล่าไว้แล้วในตอนก่อน การดำเนินการนั้นใช้เวลานานกว่าจะแล้วเสร็จก็ลุเข้าปลายปี ๒๕๔๑

ถึงตอนนั้นจึงได้นำกราบบังคมทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ขอเข้าเฝ้าถวายรายงานความก้าวหน้าต่างๆ อีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ทรงทราบ ด้วยเหตุที่ทรงติดตามข่าวคราวด้วยความสนพระทัยตลอดตามีรับสั่งให้เข้าเฝ้าในวันศุกร์ที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ เวลา ๑๖.๐๐ น. ทรงโปรดทุกอย่างที่มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการไปพร้อมทั้งรับสั่งให้เตรียมหมายกำหนดการเสด็จเปิดพิพิธภัณฑ์และเยือนพระตำหนักฯ เมื่อบูรณะแล้ว โดยกำหนดให้ตรงกับวันถวายสักการะพระอนุสาวรีย์พระราชชายา ๙ ธันวาคม ๒๕๔๒ วันนั้นได้ตัดสินใจกราบทูลขอพระเมตตาให้ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ “กองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์” โดยไม่ได้คิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเลย รับสั่งเพียงสั้นๆ ว่า “ยินดีมาก” ยังความปลื้มปิติให้แก่ชาวจุฬาฯ ทั้งหลายอีกครั้งหนึ่ง

กลับจากเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ที่พระตำหนักเลอดิสในวันนั้น ก็ลงมือร่างจดหมายเองให้เจ้าหน้าที่พิมพ์ขอพระราชทานกราบทูลเชิญเป็นองค์อุปถัมภ์กองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์อย่างเป็นทางการ เป็นหนังสือมหาวิทยาลัยที่ ทม ๐๓๐๑/๑๐๓๓๑ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ ความว่า

เรื่อง ขอพระราชทานกราบทูลเชิญเป็นองค์อุปถัมภ์ “กองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์”
เรียน เลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

สืบเนื่องจากการที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีโครงการคาราภิรมย์เพื่อบูรณะพระตำหนัก
คาราภิรมย์ ในพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้
จัดกิจกรรมเพื่อจัดตั้ง “กองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์” นั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรู้สึกสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้ที่สมเด็จพระ
เจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทรงพระกรุณาเป็น
องค์ประธานในการแสดงคอนเสิร์ตของวงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ณ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๑ และได้พระราชทานทุนประเดิมกองทุนฯ ด้วย
ในการที่จะดำเนินการต่อไปนั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใคร่ขอพระราชทานกราบทูลเชิญ สมเด็จพระ
เจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นองค์อุปถัมภ์ “กองทุน
พระตำหนักคาราภิรมย์” เพื่อเป็นสิริมงคลอันสูงยิ่งแก่มหาวิทยาลัยสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหากเห็นเป็นการสมควรขอได้โปรดนำความกราบทูล
ทราบฝ่าพระบาทด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง ทั้งนี้ การจะควรมีควรประการใดแล้วแต่จะโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมทุกประการ

ลามวันต่อมา คือวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ ก็ได้หนังสือจากคุณดรณี พูลทรัพย์ เลขาธิการ
ในพระองค์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่ ๕๘๒/๒๐๒.๑๐/
๒๕๔๑ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ ความว่า

ตามหนังสือที่อ้างถึง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีโครงการคาราภิรมย์เพื่อบูรณะ
พระตำหนักคาราภิรมย์ในพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
และได้จัดกิจกรรมเพื่อจัดตั้ง “กองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์” โดยจัดแสดงคอนเสิร์ตของ
วงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม
๒๕๔๑ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสด็จ
เป็นประธานในการแสดงดังกล่าว และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประทานทุนประเดิมกองทุนฯ ด้วย
ในการนี้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใคร่ขอประทานกราบทูลเชิญเป็นองค์อุปถัมภ์ “กองทุนพระตำหนัก
คาราภิรมย์” เพื่อเป็นสิริมงคลสืบไป ดังความละเอียดปรากฏแล้วนั้น

ความทราบฝ่าพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับเป็นองค์อุปถัมภ์ “กองทุน
พระตำหนักคาราภิรมย์” ตามคำกราบทูลเชิญ

เมื่อการจัดเตรียมทุกอย่างพร้อมแล้ว จึงได้นำความทั้งหมดเสนอสภามหาวิทยาลัยในการประชุมครั้งที่ ๕๙๕ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒ ขอให้สภามหาวิทยาลัยพิจารณาหลักการการจัดตั้งกองทุนพระตำหนักดารารัถรมย์ เป็นกองทุนใหม่แยกต่างหากจากกองทุนการเงินอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นรากฐานทรัพยากรในการรับผิดชอบดูแลพระตำหนักดารารัถรมย์ โดยเฉพาะหลักการและเหตุผลสำคัญยังคงคือกองทุนพระตำหนักดารารัถรมย์ที่ขออนุมัติครั้งนั้นมีเงินประเดิมถึงกว่าเจ็ดแสนห้าหมื่นเจ็ดพันบาท จากการจัดการรายได้โดยเฉพาะการแสดงซิมโฟนีออร์เคสตรา และเงินบริจาคด้วยกุศลเจตนาของผู้คนจำนวนมาก และเป็นส่วนประเดิมของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ อยู่ด้วย ๑๔,๐๐๐ บาท นอกจากนั้นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงตอบรับเป็นองค์อุปถัมภ์กองทุนนี้ด้วยแล้ว แน่ใจว่าเพียงเฉพาะเงินประเดิมนี้คงไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดูแลบำรุงรักษาพระตำหนัก แต่ก็เป็นการเริ่มต้นตามระบบการเงินกองทุนเพื่อเป็นหลักประกันและให้ความมั่นคงในกิจกรรมนี้ โดยไม่ต้องจัดสรรจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีของมหาวิทยาลัยเป็นปีๆ ไป และทุกฝ่ายที่ศรัทธาก็มีการที่จะจัดหาเงินสมทบกองทุนนี้ต่อไปอีกในภายหน้า นอกจากนั้นได้เสนอสภามหาวิทยาลัยในคราวเดียวกันนั้นด้วยว่า หากสภามหาวิทยาลัยอนุมัติในหลักการแล้ว ก็ขอให้พิจารณาระเบียบว่าด้วยการบริหารกองทุนฯ ด้วย เพื่อจะได้เร่งรัดดำเนินการต่อไป สภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติหลักการและร่างระเบียบ ต่อมาในวันรุ่งขึ้น (๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันสถาปนามหาวิทยาลัยครบ ๖๒ ปีพอดี) ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยก็ได้ลงนามประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยการบริหารกองทุนพระตำหนักดารารัถรมย์ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๕๒ อธิการบดีจึงได้อาศัยอำนาจตามระเบียบดังกล่าวนี้ ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ในโอกาสต่อมา (ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๒)

ระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าด้วย การบริหารกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

พ.ศ. ๒๕๔๒

โดยที่พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระกรณียกิจเป็นคุณูปการ ทั้งทางด้านการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะทางด้าน การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง รวมทั้งการครองตนอันเป็นแบบอย่างที่ดียิ่งแก่ชาวเหนือ และที่สำคัญยิ่งคือเป็นผู้เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรสยามและอาณาจักรล้านนาให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงจนต่อมาเป็นหนึ่งในเดียวกันจนทุกวันนี้

เพื่อแสดงความสำนึกในพระกรุณาธิคุณ และด้วยเหตุที่พระตำหนักคาราภิรมย์ได้ตั้งอยู่บนที่ดินในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดซื้อไว้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ จึงเห็นควรให้จัดตั้งโครงการคาราภิรมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการบูรณะพระตำหนักคาราภิรมย์และอาคารบริเวณโดยรอบ อันเคยเป็นที่ประทับของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ให้มีลักษณะเป็นพิพิธภัณฑ์สถานเฉลิมพระเกียรติให้ปรากฏ และโดยที่มหาวิทยาลัยได้จัดการแสดงดนตรีวงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อจัดหาทุนดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว จึงเห็นสมควรนำเงินที่ได้จากการจัดการแสดงดนตรีวงซิมโฟนีออร์เคสตรา จำนวน ๗๑๖,๔๔๕.๐๙ บาท (เจ็ดแสนหนึ่งหมื่นหกพันสี่ร้อยแปดสิบห้าบาทเก้าสตางค์) จัดตั้งเป็นกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับเป็นองค์อุปถัมภ์กองทุน เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ เพื่อดำเนินงานตามโครงการคาราภิรมย์ต่อไป

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗(๒) และ (๑๐) แห่งพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒ ลมามหาวิทยาลัยในการประชุมครั้งที่ ๕๙๕ จึงให้มีระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่าด้วยการบริหารกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๔๒”

ข้อ ๒. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓. ในระเบียบนี้

“มหาวิทยาลัย” หมายถึง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการบริหารกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

ข้อ ๔. ให้มหาวิทยาลัยนำเงินรายได้จากการจัดแสดงดนตรีวงซิมโฟนีออร์เคสตราและเงินบริจาคตลอดจนเงินที่ได้จากการจำหน่ายพระรูปบูชา จำนวนรวมทั้งสิ้น ๗๕๗,๕๖๒.๐๙ บาท (เจ็ดแสนห้าหมื่นเจ็ดพันห้าร้อยหกสิบสองบาทเก้าสตางค์) มาจัดตั้งเป็นกองทุนหมุนเวียน เพื่อใช้ในการดำเนินงานของกองทุน

ในกรณีที่มีการบริจาคเงินเพิ่มให้แก่กองทุนนี้ หรือมีรายได้จากการจัดกิจกรรมหรือผลประโยชน์ ให้นำเข้าสมทบเป็นเงินทุนของกองทุนนี้

ในกรณีที่จำเป็น มหาวิทยาลัยอาจจัดสรรงบประมาณให้เป็นเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายดำเนินงานของกองทุนเพิ่มเติมก็ได้ โดยจัดทำเป็นงบประมาณประจำปี

ข้อ ๕. ให้นำเงินทุนมาใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ดังนี้

(๑) บูรณะพระตำหนักดารารัถิรมย์ บริเวณสวนเจ้าสหาย และอาคารบริเวณโดยรอบ เพื่อจัดให้เป็นพิพิธภัณฑ์สถานเฉลิมพระเกียรติแห่งพระราชชายาเจ้าดารารัถิรมย์

(๒) จัดหาเครื่องใช้ส่วนพระองค์ตลอดจนสิ่งของอื่นเกี่ยวกับพระราชชายาเจ้าดารารัถิรมย์ เพื่อจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ หรือนิทรรศการ

(๓) ทะนุบำรุงและจัดการพระตำหนักดารารัถิรมย์ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการดารารัถิรมย์

(๔) เพื่อการอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ข้อ ๖. ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนซึ่งอธิการบดีแต่งตั้ง ประกอบด้วย อธิการบดีเป็นประธาน รองอธิการบดีที่อธิการบดีมอบหมายเป็นรองประธาน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๕-๗ คน เป็นกรรมการและผู้ช่วยอธิการบดีคนหนึ่ง เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๗. คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(๑) พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จำเป็นในการบริหารกองทุน

(๒) พิจารณากำหนดอัตราค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทน และเงินอุดหนุนอื่นๆ ที่จ่ายจากกองทุน

(๓) พิจารณาวิธีการหารายได้เพื่อไว้ใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๔) ดูแลให้มีการจัดทำรายงานการเงินประจำปีเฉพาะกองทุน แยกต่างหากจากรายงานการเงินอื่นใดของมหาวิทยาลัย และมีการตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัย

(๕) ดำเนินกิจการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อให้การบริหารกองทุนนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ข้อ ๘. เงินอุดหนุนรายการใดที่เบิกจ่ายจากกองทุน อาจจัดให้เป็นเงินอุดหนุนทั่วไป เหม่าจ่ายโดยถ้วนเฉลี่ยได้โดยอนุมัติของอธิการบดี

ข้อ ๙. ให้อธิการบดีเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ ให้อธิการบดีเป็นผู้สั่งการหรือวินิจฉัย

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เกษม สุวรรณกุล

(ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล)

นายกสภามหาวิทยาลัย

ประกาศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

เพื่อให้การดำเนินงานบริหารกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นไปด้วยความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒ แห่งระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วย การบริหารกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อทำหน้าที่

๑. พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จำเป็นในการบริหารกองทุน
๒. พิจารณากำหนดอัตราค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทน และเงินอุดหนุนอื่น ๆ ที่จ่ายจากกองทุน
๓. พิจารณาวิธีการหารายได้เพื่อไว้ใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
๔. ดูแลให้มีการจัดทำรายงานการเงินประจำปีเฉพาะกองทุน แยกต่างหากจากรายงานการเงินอื่นใดของมหาวิทยาลัย และมีการตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัย
๕. ดำเนินกิจการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อให้การบริหารกองทุนนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ดังมีตำแหน่งและรายนามดังต่อไปนี้

๑. อธิการบดี	ประธานกรรมการ
๒. รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ อัมย์ ศุภผลศิริ)	รองประธานกรรมการ
๓. ผู้อำนวยการจังหวัดเชียงใหม่ หรือผู้แทน	กรรมการ
๔. ผู้บังคับการกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ หรือผู้แทน	กรรมการ
๕. นายกลมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคเหนือ หรือผู้แทน	กรรมการ
๖. เจ้าวงศ์สักร์ ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๗. ม.ร.ว.พัฒนาฉัตร รพีพัฒน์	กรรมการ
๘. รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ศีลพิพัฒน์)	กรรมการ
๙. ผู้ช่วยอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)	กรรมการ
๑๐. ผู้ช่วยอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ศิริพันธ์ ธนิตยวงศ์)	กรรมการและเลขานุการ
๑๑. ผู้อำนวยการกองกลาง	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและกิจการพิเศษ สำนักงานจัดการทรัพย์สิน	ผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒

เทียนฉาย กิระนันท์

(ศาสตราจารย์ เทียนฉาย กิระนันท์)

อธิการบดี

๔.๔ กิจกรรมหารายได้สมทบกองทุนพระตำหนักดารารัศมี

จากการที่ได้โหมโรงเตรียมการบูรณะพระตำหนักดารารัศมีกันเป็นการใหญ่นี้เอง ทำให้หลายต่อหลายคนกระตือรือร้นที่จะจัดกิจกรรมต่างๆ หารายได้ร่วมสมทบกับกองทุนที่จะก่อตั้งขึ้น จำได้ว่าบรรดาเจ้านายฝ่ายเหนือต่างสามัคคีกลมเกลียวกันเป็นอันดีและต่างคิดหาวิธีต่างๆ เท่าที่ทราบนั้นมีการรวมตัวกันกับทางสมาคมนิสิตเก่าจุฬาฯ ภาคเหนือ กับสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ จัดรายการแข่งขันกอล์ฟการกุศลหารายได้สมทบกองทุนครั้งหนึ่ง มีเจ้าวงศ์ลักข์ ณ เชียงใหม่ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงด้วย มีรายได้มาเข้าสมทบกองทุนถึงกว่าสองแสนบาท

นอกจากนี้ก็มีผู้มาชักชวนจัดงานเพลงอมตะเฉลิมพระเกียรติพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในระยะเวลาใกล้ๆ กันที่มหาวิทยาลัยจัดงานเฉลิมฉลองคล้ายวันสถาปนาครบ ๘๒ ปี โดยกำหนดจัดในวันอาทิตย์ที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๓.๓๐ น. จนถึงเย็น ที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งานนี้ขายบัตรเข้าชมในราคาค่อนข้างสูง ในที่สุดก็ทานแรงขอร้องไม่ไหว จึงรับเข้าเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยในงานวันสถาปนาปีนี้ มีการออกคำสั่งแต่งตั้งกรรมการจัดงาน ท่านอาจารย์โรจน์ (รองศาสตราจารย์โรจน์ จะโนภาส) กับคุณอุดม จะโนภาส เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญที่สุด มีผู้ร่วมทำงานจำนวนมากจริงๆ ด้วยแรงศรัทธาของแต่ละท่าน แม้แต่คณะของวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ โดยคุณศรีสุดา รัชตวรรณ ท่านรองฯ ธัชชัย เป็นประธานกรรมการจัดงานอย่างเคย กรรมการจัดงานด้านต่างๆ คงต้องขอบันทึกนามไว้ในที่นี้ เพราะทุกท่านทุ่มเทให้มหาวิทยาลัยของเรามากเหลือเกิน มีศาสตราจารย์ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ดร.สิริชัยชาญ พักจำรูญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผอยผา พันธุ์พัก รองศาสตราจารย์รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์ คุณสิน พวงสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรณู ถาวโรฤทธิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เกกิจวิทย์ คุณอุทุมวรรณ จามรมาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกรี รอดโพธิ์ทอง ม.ร.ว. พัฒนฉัตร รพีพัฒน์ ม.ร.ว. อรฉัตร ชองทอง ม.ร.ว. รมนิยฉัตร แก้วกิริยา รองศาสตราจารย์สีอุไร จิปีภพ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาลี ชวงสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศรี ปทุมสูตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศรี เพ็ชรยิ้ม อาจารย์พรทิพย์ อินทิวโรทัย อาจารย์ศุภชัย จันทรสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสุรางค์ สกุศลธนะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพียงใจ สุขโรจน์ แน่ใจว่าจะต้องขาดตกหล่นชื่อต่างๆ ไปหลายชื่อ เพราะจำได้ไม่ครบถ้วน

รายการแสดงเพลงอมตะนี้สรุปความได้ดีที่สุดก็โดยการคัดลอกมาจากแผ่นโฆษณาที่เผยแพร่ก่อนหน้านั้นเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอเชิญชม “เพลงอมตะเฉลิมพระเกียรติพระราชชายาเจ้าดารารัศมี” เพื่อนำรายได้มอบ “กองทุนพระตำหนักดาราภิรมย์ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์” แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรเลงโดยวงดนตรีสังคีตสัมพันธ์ ร่วมด้วยการแสดงของนิสิตเก่าและนิสิตปัจจุบัน โดยจะเสนอ เพลงอมตะของกรมประชาสัมพันธ์ นักร้องต้นฉบับดั้งเดิมของกรมประชาสัมพันธ์จะมาร่วมกัน ขับร้องเพลงอันทรงคุณค่าและโด่งดังในอดีต อาทิ ศรีสุดา รัชตวรรณ รวงทอง ทองลั่นทม โฉมฉาย อรุณฉาน วรรณุช อารีย์ มาริษา อมาตยกุล ลุภาณี ทุกสมบุรณ์ ยรรยงค์ เสลานนท์ ฯลฯ

นอกจากนี้ ดร.สิริชัยชาญ พักจำรูญ ม.ร.ว.อรณัทร ชองทอง และ อาจารย์ศุภชัย จันทรสุวรรณ ร่วมกันจัดรายการแสดงพิเศษประกอบเพลงเฉพาะงานนี้ ได้แก่ **รำเทิดพระเกียรติ** ซึ่งประกอบด้วยลีลาการฟ้อนเมืองในแบบของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี **รำลาวสมเด็จ ฟ้อนโยคี ถวายไฟ** ซึ่งหาชมได้ยาก และการแสดงประกอบเพลง **ขอยศพระลอ** ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจาก นิสิตเก่า อาทิ ศุภชัย จันทรสุวรรณ สมศักดิ์ ทัดติ ไพฑูรย์ เข้มแข็ง สมรัตน์ ทองแท้ ไพโรจน์ ทองคำสุก พร้อมด้วยศิลปินจากกรมศิลปากรมาช่วยให้การแสดงงดงามและสนุกสนานยิ่งขึ้น เช่น ศิริพงษ์ นิมพาลี ฤทธิเทพ เกาหิรัญ วันทนีย์ ม่วงบุญ ดวงฤดี ภาพพาลี พจนวรรณ ชัยประดิษฐ์ ขวัญใจ คงถาวร วรรณพินี ลุขสม เป็นต้น

ขอเชิญเพลิดเพลินกับดนตรีและการแสดงพิเศษอย่างเต็มที่ ๔ ชั่วโมง ในวันอาทิตย์ที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๒ ตั้งแต่เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ หอประชุมจุฬาฯ บัตรราคา ๑,๐๐๐, ๗๐๐, ๕๐๐, ๓๐๐, ๒๐๐ และ ๑๐๐ บาท มีจำหน่ายที่ศูนย์หนังสือจุฬาฯ (สาขาสยามสแควร์ โทร. ๒๕๑-๖๑๕๑-๕๐ สาขาศาลาพระเกี้ยว โทร. ๒๕๕-๔๔๓๓-๕๐ และสำนักงานลานนิเทศ จุฬาฯ โทร. ๒๑๔-๓๒๐๓-๕

สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. ๒๑๔-๓๒๐๓-๕, ๒๑๔-๓๓๕๐-๑

นอกจากการจัดกิจกรรมเพลงอมตะดังกล่าวแล้ว ยังมีกลุ่มที่ร่วมกันจัดทำของที่ระลึกออกจำหน่าย และเตรียมบันทึกเทปวีดิทัศน์ไว้เผยแพร่และจำหน่ายในโอกาสต่อไปด้วย เบ็ดเสร็จแล้วก็ทำให้มีรายได้มาสมทบกองทุนเพิ่มเติมอีก ๕๒๙,๗๓๙.๕๐ บาท

๕. การจัดพิพิธภัณฑ์และนิทรรศการ

ดั่งที่ได้บันทึกไว้ก่อนหน้านี้ว่าหนึ่งในข้อสังเกตทั้ง ๓ ข้อที่อาจารย์บัณฑิตได้เสนอมหาวิทยาลัย นั้นคือเรื่องการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ทางประวัติศาสตร์อันเกี่ยวเนื่องด้วยพระประวัติของพระราชชายา และส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระตำหนักดารารัถย์ อาจารย์กรรมการได้ช่วยเป็นแม่งานในเรื่องนี้ทั้งหมดซึ่งถือว่าสำคัญมาก ด้วยการที่จะต้องจัดพิพิธภัณฑ์และนิทรรศการหลังจากการบูรณะพระตำหนักดารารัถย์แล้วเสร็จ มีประเด็นสำคัญ ๆ ควรแก่การบันทึกเป็นปฐมไว้ ๓ ประเด็นด้วยกันดังต่อไปนี้

๕.๑ การค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับพระตำหนักดารารัถย์

พระตำหนักดารารัถย์สร้างขึ้นหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้พระราชชายาเจ้าดารารัถย์ทรงย้ายกลับมาประทับที่เชียงใหม่ หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตแล้ว พระราชชายาทรงประทับที่พระตำหนักดารารัถย์นี้หลายปีและทรงโปรดพระตำหนักนี้เป็นอันมาก ได้พบผู้เฒ่าหลายคนซึ่งเข้ามากราบถวายสักการะพระอนุสาวรีย์พระราชชายาว่าเคยได้เข้ามารับใช้อยู่ในพระตำหนักนี้นานหลายปีได้ถ่ายทอดความทรงจำเกี่ยวกับพระราชชายาและพระตำหนักให้ฟังว่าทรงโปรดการปลูกต้นไม้ โดยเฉพาะไม้ดอกหอมและไม้ผล ถึงกับโปรดให้สร้าง “สวนเจ้าสหาย” ขึ้น ทำเสมือนเป็นแปลงทดลองทางการเกษตร สำหรับทดลองปลูกไม้พันธุ์ต่างๆ เพื่อนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้ปลูกกัน ทรงโปรดการร้อยมาลัย โดยทรงประทับที่ห้องมุขด้านตะวันออกที่สามารถเปิดหน้าต่างและบานเลื่อนลูกกรงได้หน้าต่างทุกบานหันหน้าออกสวนเจ้าสหาย บริเวณพระตำหนักนั้นร่มรื่นด้วยไม้พันธุ์ต่างๆ ซึ่งไม่แน่ใจว่ายังคงเหลืออยู่จนถึงปัจจุบันหรือไม่ ด้านหลังพระตำหนักเป็นระเบียงเปิดโล่ง แต่ก็ทรงโปรดให้สร้างเป็นโครงไม้คล้ายหลังคาโปร่งให้ไม้หอมเลื้อยคลุมหลังคาโปร่งด้านบน ซึ่งก็ได้ช่วยกันสืบค้นจนรู้แน่ชัดว่าเป็นต้นขมขนาด

ความละเอียดที่ได้จากการสืบค้นและคำบอกเล่าต่างๆ นั้นได้นำมาวิเคราะห์แล้วประมวลเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการออกแบบเพื่อบูรณะ และการตกแต่งภายในพระตำหนักฯ ให้กลับสู่สภาพเดิมให้มากที่สุดได้เช่นที่ปรากฏเพื่อบูรณะแล้ว ยกเว้นบางอย่างที่ดูจะเป็นปัญหาไม่น้อยที่ไม่สามารถจัดหาของเดิมได้แล้ว เช่น กระจังหลังคา อาจารย์บัณฑิตได้เสนอให้ใช้ซีแพคโมเนียสีแดง ซึ่งสีแดงนั้นเป็นสีเดิมของหลังคาพระตำหนักตามที่ได้ค้นคว้าไว้ แต่ครั้งเมื่อมองหลังคาเสร็จในการบูรณะนั้นก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางมากโดยเฉพาะจากทางเจ้านายฝ่ายเหนือว่าสีแดงจัดจ้านมากเกินไป จนต้องหาทางแก้ไข ทางอาจารย์บัณฑิตก็ออกตัวว่าเมื่อผ่านร้อนผ่านฝนสักฤดูหนึ่งแล้วสีก็จะจางลงเองและไม่สามารถจะหากระจังอื่นทดแทนได้ จึงเสนอความเห็นไปว่าอาจต้องใช้สีอื่นฉีดยึดเป็นสเปรย์กลบให้ความแดงจัดจ้านของกระจังซีแพคโมเนียลดลงบ้างไปก่อน เรื่องทำนองนี้มีปรากฏตลอดระยะเวลาพิเศษของ

การบูรณะ แต่น่าดีใจนักเพราะสะท้อนให้เห็นว่าทุกคนสนใจและรักจะช่วยกันทำให้ออกมาดีที่สุดในตัวเอง (คิดอยู่ว่าถ้าทำไปแล้วทุกคนต่างแสดงท่าทีเฉยๆ หรือไม่เอาใจใส่ จะทำให้พวกเรากังวลมากกว่านี้)

เรื่องเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ภายในพระตำหนักดารากรมย์ โดยเฉพาะที่เป็นของส่วนพระองค์ พระราชชายานั้นเป็นที่หนักใจของพวกเราทุกคน แต่ต้องชื่นชมอาจารย์กรรมการว่าได้ค้นคว้าอย่างดีมาก ร่วมกับอาจารย์ศิรินันท์ ที่ได้หันมาทุ่มเทกำลังกายและเวลาเพื่อเรื่องนี้ ทั้งสองท่านได้คุณหญิงแห้วมาเป็นกำลังสมทบ ดูเหมือนว่าได้เดินทางไปเชียงใหม่หลายครั้งด้วยเงินส่วนตัวเพื่อการนี้ คำบอกเล่าต่างๆ นั้นไม่เพียงพอ เพราะเหตุที่สิ่งของทั้งหมดได้กระจายไปในที่ต่างๆ มากมายด้วยเป็นมรดกจากพระราชชายา ทั้งสิ้น บางส่วนก็ได้ถูกขายเปลี่ยนมือไปแล้ว แต่เมื่อเราระบายข่าวเรื่องการสืบค้นสิ่งของเครื่องใช้มีแพร่หลายกว้างขวางออกไป ก็ได้รับคำสนองตอบค่อนข้างมาก ทั้งที่ให้เบาะแสเป็นข้อมูลว่าอะไรอยู่ที่ใด และที่แสดงความจำนงที่จะส่งคืนหรือมอบให้ แต่มีเงื่อนไขว่ามหาวิทยาลัยจะต้องดูแลเป็นอย่างดีไม่ให้สูญหายไปอีกได้ บางรายก็นำมาเสนอขาย ซึ่งเป็นหัวข้อพิจารณาหัวข้อใหม่ว่ามหาวิทยาลัยจะซื้อของเหล่านี้ได้หรือไม่ แล้วจะต้องทำประการใดหลังจากนั้น เจ้าวงศ์ศักดิ์ ณ เชียงใหม่ เป็นผู้หนึ่งที่แจ้งให้ทราบว่ามีบางชิ้นอยู่ที่ท่านโดยเก็บไว้ที่ชั้นบนของคุ้มรินแก้วที่ท่านพักอยู่ และพร้อมที่จะมอบให้

ที่สำคัญมากที่สุดก็คือจะมีวิธีตรวจตราหรือพิสูจน์ชัดเจนได้อย่างไรว่าของสิ่งใดเป็นสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายาอย่างแท้จริง ประเด็นนี้มีผู้เสนอความเห็นเป็นวิธีการหลากหลายจริงๆ แต่สรุปว่าอย่างไรเสียก็ไม่มีทางแน่ใจได้ ในท้ายสุดก็ต้องยอมรับความจริงและได้ข้อสรุปว่า ที่แน่นอนคือเราจะไม่ใช่วิธีซื้อโดยเด็ดขาด (มิฉะนั้นแล้วก็จะมีความเสี่ยงสูงมากที่สุดในการตรวจสอบ เพราะถ้าซื้อทุกอย่างที่ซื้อต้องถูกต้อง) ดังนั้นการรับบริจาคจึงน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด โดยต้องพยายามสืบค้นแล้วขอบริจาคได้เท่าใดก็เท่านั้น และประการสำคัญที่สองคือคงต้องนำความกราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอให้ทรงทราบและขอพระราชทานพระวินิจฉัยว่าสมควรทำประการใด ซึ่งเมื่อมีโอกาสได้เข้าเฝ้าถวายรายงานเกี่ยวกับการบูรณะพระตำหนักก็ได้กราบทูลให้ทรงทราบประเด็นนี้ด้วย สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอได้พระราชทานคำชี้แนะว่าเมื่อขอรับบริจาคได้ก็จะดีที่สุด และคงต้องรับไว้ทั้งหมด สิ่งใดที่รู้ชัดว่าเป็นของแท้จริงก็จำแนกไว้ สิ่งใดที่ไม่แน่ใจว่าแท้จริงหรือไม่ ก็เรียกได้ว่าเป็นสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายา (แม้แต่สิ่งของร่วมสมัย) ให้นำไปจัดนิทรรศการไว้มหาวิทยาลัยจึงได้รับพระดำริที่พระราชทานนั้นใส่เกล้าฯ นำมาปฏิบัติสำหรับพิพิธภัณฑ์และนิทรรศการ

มีเรื่องเป็นเกร็ดที่ควรบันทึกด้วยว่า อาจารย์กรรมการกับอาจารย์ศิรินันท์ได้เกิดนิมิตหลายครั้งเกี่ยวกับเบาะแสที่อยู่หรือเจ้าของของสิ่งของสำคัญๆ บางชิ้น ทั้งสองท่านได้ติดตามทั้งหมดและได้พบจริงๆ และเมื่อขอบริจาคก็ได้มา บางสิ่งอยู่ที่วัดโดยเป็นสมบัติของวัด เจ้าอาวาสนำใส่ตู้ลิ้มกุญแจไว้ก็มี บางสิ่งก็ทิ้งขว้างอยู่บนกุฏิก็มี

สรุปว่าอย่างน้อยที่สุด บรรดาสิ่งของเครื่องใช้ที่พระราชชายาทรงโปรดใช้นั้นครั้งนั้นก็ได้มาหลายชิ้น แม้แต่พวกเราเองก็แปลกใจเพราะไม่คาดฝันว่าจะได้ อย่างเช่นเปียโนนั้นได้รับบริจาคหลังแรก

มาก่อน ต่อมาก็ได้รับแจ้งว่าหลังนั้นไม่ใช่หลังที่พระราชชายาเคยทรงโปรด ไม่นานก็ได้รับบริจาคเปียโนหลังที่สอง คราวนี้เป็นหลังจริงที่พระราชชายาทรงโปรด มีผู้ถามหลายครั้งแล้วว่าทราบได้อย่างไร ก็ตอบว่ามีผู้ยืนยันเช่นนั้นหลายคนว่าจำได้ แต่เรื่องที่ทำให้แน่ใจนั้นมีอยู่ว่าวันหนึ่งในขณะที่เข้าเฝ้าบนพระตำหนักฯ ก็มีสามีภรรยาคนหนึ่งขึ้นมากกราบสักการะพระอนุสาวรีย์และเข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ มาถึง

ก็นั่งลงกดและลูบเปียโนแล้วร้องไห้ สักพักหนึ่งจึงเข้าไปถามไถ่จึงได้ความว่ารู้เรื่องจึงตามมาดู อยากให้รู้ว่า จุฬาฯ ทำเรื่องนี้จริงจังเพียงใด โดยจะพิสูจน์จากเปียโนของพระราชชายา เนื่องจากจำได้แม่นยำมากและจำได้แน่ใจเพียงอย่างเดียว และรู้ว่ามีตำหนิอยู่ที่ใด เมื่อเห็นจึงแน่ใจว่าเป็นของแท้จริง ทำให้ระลึกถึงพระคุณพระราชชายาเป็นที่ยิ่ง จึงอดร้องไห้ไม่ได้ ทั้งคู่ฝากขอบคุณชาวจุฬาฯ ทั้งมวลมาด้วย ในฐานะที่เกื้อกูลในอนุสรณ์ถึงผู้ที่เขาเคารพบูชายิ่ง

ขอบันทึกไว้ให้ประจักษ์ว่าการรับบริจาค่นั้นไม่ได้มีการรับสิ่งของใดๆ โดยตรงจากผู้ใดเลย ได้มีการเจรจาพูดคุยด้วยวาจาเพียงเท่านั้น ให้ได้เฉพาะในหลักการว่ายินดีจะให้ จากนั้นก็มีการขอชมขอบันทึกภาพ และจัดลงรายการละเอียดในสมุดบันทึก เช่น ลักษณะ รูปร่าง ความกว้าง/ยาว/สูง เป็นต้น เตรียมการจัดทำเลขรหัสของสิ่งของรับบริจาค่นั้นทุกชิ้น เพื่อนำความขึ้นกราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เรื่องการรับสิ่งของนี้จะได้บันทึกละเอียดในตอนต่อไป

๕.๒ สวนเจ้าสหายและกุหลาบจุฬาลงกรณ์

การหาข้อมูลเพื่อบันทึกทำรูปแบบภูมิทัศน์ของสวนเจ้าสหายนั้นยากยิ่งและยังทำไม่เสร็จ ทราบเพียงแต่ว่ามีพันธุ์ไม้บางชนิดที่ทรงโปรดให้ปลูกไว้ที่นั่น ดูเหมือนว่าจะมีสาส์น และดอกไม้พันธุ์ต่างประเทศด้วย

ทรงให้ชุดสระน้ำเป็นรูปดาวขนาดใหญ่พอสมควรทีเดียว แต่ในปัจจุบันมีการปลูกสร้างเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ใช้เป็นที่ทำการของฝ่ายอำนวยการกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๓ คร่อมอยู่ในบริเวณสวนเจ้าสหายนั้น และส่วนหนึ่งของอาคารได้ปลูกทับสระน้ำรูปดาวด้วย ในครั้งนั้นมีการวางท่อส่งน้ำทะเลเข้ามายังสระรูปดาวนี้เพื่อใช้น้ำในการดูแลต้นไม้ในสวน ซึ่งปัจจุบันยังมีร่องรอยของระบบท่อเหลืออยู่บ้าง แต่การผันน้ำเข้ามาตามท่อน่าจะเป็นปัญหาใหญ่เพราะจะผ่านบ้านพักของ ดชด. หลายหลัง อาคารหลังนั้นทาง ดชด. ยังไม่ได้ส่งมอบด้วยเหตุที่ยังต้องใช้งานอยู่ แต่ทาง ดชด. ก็รับทราบแล้วว่าไม่ช้าก็คงต้องรื้อถอนเพราะเข้าไปปลูกในบริเวณพระตำหนักพอดี ด้วยเหตุนี้เองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มหาวิทยาลัยตัดสินใจยกเอาการบูรณะสวนเจ้าสหายไว้เป็นขั้นตอนระยะที่ ๒ ของการบูรณะ และคงต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอีกด้วย

ต้นลิ้นจี่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงปลูกไว้ด้านข้างพระอนุสาวรีย์พระราชชายานั้น ปัจจุบันเติบโตใหญ่ ในตอนบูรณะบริเวณรอบพระอนุสาวรีย์หน้าพระตำหนัก จำเป็นต้องคว้านดินรอบบริเวณ เพื่อให้ได้รูปสัญลักษณ์ของภูมิทัศน์เป็น symmetry ปรากฏว่าด้านหนึ่งต้องคว้านดินเข้าไปใกล้โคนต้นลิ้นจี่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปลูก ห่างประมาณ ๒ เมตร แต่ข้างได้ตัดรากใหญ่ด้านนั้นไปรากหนึ่ง ทำให้ต้นเอียง ได้ไปเห็นพอดีและแน่ใจว่าจะเป็นปัญหา จึงสั่งให้แก้ไขโดยยอมให้เสีย symmetry ในด้านหนึ่งแล้วให้ทำเป็นเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็กยกให้สูงประมาณ ๕๐ ซม. เพื่ออัดดินโคนต้นรักษาต้นไว้ ให้จัดไม้ใหญ่มาค้ำ อธิบายเขาว่าให้เหมือนกับที่เห็นเขาทำในญี่ปุ่นคือไม้ค้ำใหญ่กว่าต้นจริงเสียอีก เพื่อให้สามารถทานลมพายุได้ แล้วให้รานกิ่งที่ยื่นออกมามากทำให้ถ่วงน้ำหนักต้นให้เอนลงเสียด้วย (ทาง ดชด. โลงใจมากเมื่อไปสั่งการ ได้รับคำบอกเล่าว่าไม่มีผู้ใดกล้าแตะต้องต้นนี้เลย แต่ทุกคนก็วิตกว่าจะโค่นและไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร จึงตอบไปว่าไม่เป็นไร พระองค์ท่านไม่ตำหนิแน่ ถ้าเราตั้งใจและทำเพื่อให้ดีขึ้น) เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมาได้ทราบวาลิ้นจี่ทั้งสามต้นแข็งแรงและสบายดีมาก แถมออกดอกออกผลเต็มไปทั้งต้นหลังจากที่ไม่ออกมานาน ดูเหมือนว่ามีผู้คนได้อานิสงส์จากต้นลิ้นจี่กันหลายราย ได้สั่งไปว่าไม่ให้ขายใคร ให้แจก ดชด. และครอบครัวและผู้คนต่างๆ ให้มากและกว้างขวางที่สุด และให้ทุกคนรู้ว่าเสมือนหนึ่งเป็นของพระราชทาน ไม่นานจากนั้นก็มีคนเก็บมาฝาก ทำให้ได้รับไปด้วย รู้ว่าผลใหญ่และหวานจัดมาก

สำหรับกุหลาบจุฬาลงกรณ์นั้นทราบในเบื้องต้นว่าพระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงโปรดมากที่สุด ในหนังสือที่อาจารย์ณรงค์ เขียงเกี่ยวกับเจ้าดารารัศมีนั้นเล่าถึงกุหลาบนี้ว่ามีดอกสีชมพู ดอกใหญ่และหอมจัด มีคุณลักษณะพิเศษคือไม่มีหนาม ไม่ชัดเจนว่าได้พันธุ์มาอย่างไร แต่ทรงโปรดเรียกกุหลาบนี้ว่า กุหลาบจุฬาลงกรณ์ เป็นพระอนุสรณ์ถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้ปลูกกุหลาบจุฬาลงกรณ์นี้ไว้ด้านหน้าพระตำหนักด้วย จึงได้ขอให้ทีมงานที่ค้นคว้าประวัติศาสตร์ได้พยายามสืบค้นจากเอกสารให้ได้เค้ามูลของกุหลาบและไม่นานจากนั้นก็ได้ทราบว่ามีผู้นำพันธุ์ไปปลูกไว้ที่

ดอยสุเทพ ยังเหลืออยู่บ้าง แต่ก็มีผู้คัดสายพันธุ์นำไปบำรุงพันธุ์ไว้จำนวนหนึ่งอย่างลับๆ ในที่สุดเมื่อได้ทราบชัดเจนแล้วจึงได้ขอให้มีการเจรจาขอนำพันธุ์กุหลาบนั้นมาปลูกที่บริเวณพระตำหนักอาจารย์กรรมกรและอาจารย์ศรินันท์ได้พยายามเต็มที่ในเรื่องนี้และเป็นผลสำเร็จ เป็นอันว่าได้มีการเตรียมกิ่งพันธุ์กุหลาบจุฬาลงกรณ์ได้ราวๆ กว่า ๑๐๐ ต้น ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๒ แต่เราก็คดกลังกันว่าจะยังไม่นำมาลงปลูกเพราะเหตุว่ายังจะต้องพัฒนาพันธุ์และปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบพระตำหนักและรอบพระอนุสาวรีย์อีก อาจทำให้ต้นกุหลาบถูกกระทบกระเทือนมาก ข้อสำคัญยังอยู่ในช่วงฤดูฝนซึ่งฝนตกชุกมาก อาจทำให้เกิดเชื้อรากับต้นกุหลาบได้ถ้าหากเราดูแลไม่ดีพอ ที่จริงแล้วยังไม่มี

ผู้ดูแลด้วยซ้ำไป นอกจากนั้นที่เราเกรงกันมากที่สุดก็คือกลัวว่าจะถูกขโมย ยิ่งถ้าเริ่มมีข่าวว่าเรากำลังแสวงหาพันธุ์กุหลาบจุฬาลงกรณ์ด้วยแล้ว ก็คงยิ่งทำให้กุหลาบพันธุ์นี้มีราคาสูงขึ้นในตลาดต้นไม้ สุดท้ายจึงตัดสินใจให้ชะลอการลงปลูกต้นกุหลาบไว้จนถึงการจัดทำภูมิทัศน์แล้วเสร็จและใกล้ๆ กับพิธีการเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนัก (๙ ธันวาคม ๒๕๔๒) จึงได้จัดทำแปลงกุหลาบนี้ไว้รอบพระอนุสาวรีย์พระราชชายาสดานหน้าพระตำหนัก

จำได้ว่าในวันพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์นั้นกุหลาบจุฬาลงกรณ์เริ่มตั้งตัวและงามมากมีดอกสีชมพูบานให้ชื่นชมหลายดอก ได้กราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ให้ทรงทราบเรื่องนั้นจนถึงได้กุหลาบมาปลูกในที่สุด ทรงสนพระทัยเป็นอันมากและได้ทรงพิสูจน์กลิ่นหอมของกุหลาบด้วยพระองค์เองด้วย

เรื่องกุหลาบจุฬาลงกรณ์นี้ หลังจากพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์แล้วก็เปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าเยี่ยมชม และศึกษา กุหลาบได้กลายเป็นจุดสนใจอีกอย่างหนึ่งของผู้เข้าชม มีท่านหนึ่งอายุมากแล้วใช้เวลาดูอย่าง ใกล้ชิดทีละต้นๆ และมาบอกว่ามีอยู่ต้นหนึ่งในจำนวนกว่า ๑๐๐ ต้นนั้นมีหนามอยู่บ้าง อันที่จริงก็ได้เห็น มาก่อนหน้านั้นแล้วแต่ได้เจียบเสียเข้าใจว่าอาจมีการกลายพันธุ์ไปบ้างเนื่องจากหลายสิบปีมาแล้ว และหนามก็ไม่ได้มากนัก เรื่องนี้แสดงว่าผู้คนสนใจมากจริงๆ สนใจแม้กระทั่งรายละเอียดของสิ่งที่พวกเรา นำเสนอในที่นั้น เข้าใจว่ากุหลาบต้นที่มีหนามบ้างนั้นยังคงอยู่ที่นั่นจนทุกวันนี้

๕.๓ การจัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชชายา

คณะผู้เตรียมงานได้สืบเสาะค้นหาสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชชายาด้วยความ อุตสาหะอย่างยิ่งดังที่บันทึกไว้ในตอนก่อน และได้ข้อมูลเพิ่มเติมขึ้นใหม่ว่าหลายคนจะมีความยินดีมอบ สิ่งของเครื่องใช้อีกมากหากแน่ใจได้ว่ามหาวิทยาลัยจะรักษาสีของเครื่องใช้เหล่านี้ไว้ให้ได้ต่อไปไม่ สูญสลายหายไป และถ้าจะให้ดียิ่งไปกว่านั้น เนื่องจากเป็นสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชชายา ก็สมควรหาทางจัดให้มีการทูลเกล้าฯ หรือน้อมเกล้าฯ ถวายแด่พระราชวงศ์ลำดับสูง ให้เป็นหลักฐาน ทางการด้วย จึงได้นำความกราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ในเรื่องนี้ และได้พระราชทานข้อแนะนำ ว่าสมควรกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ให้ทรงรับการถวายสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้ คุณหญิงแหวนได้รับหน้าที่ติดต่อประสานงานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จนในที่สุดได้ทำ หนังสือกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และทรงโปรดกำหนดเสด็จพระราชดำเนินไปทรง รับการทูลเกล้าฯ หรือน้อมเกล้าฯ ถวายในวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๒

อย่างไรก็ดี เกิดข้อขัดข้องด้วยเหตุสำคัญทำให้ไม่สามารถเสด็จไปเชียงใหม่ได้ตามหมาย กำหนดการนั้น และได้โปรดให้ออกหมายกำหนดการใหม่เป็นวันจันทร์ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๒ ที่คุ้มรินแก้ว อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่

ในวันจันทร์ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๒ นั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เสด็จพระราชทานเหรียญ กษัตริย์ศานติคุณชั้นที่ ๑ ประกาศนียบัตร และเข็มที่ระลึกผู้บริจาคโลหิตครบ ๒๔-๑๐๘ ครั้ง ประจำปี ๒๕๔๑ ที่หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ ๙.๑๕ น. เสร็จแล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง ไปยังคุ้มรินแก้ว ซึ่งต่ำกว่ากำหนดประมาณครึ่งชั่วโมงตามหมายกำหนดการเดิม ๑๑.๐๐ น.

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึง ได้เข้าเฝ้าถวายการต้อนรับและถวายรายงานในฐานะอธิการบดี พร้อมกับรับรองผู้ว่าราชการจังหวัด (คุณเรืองวิทย์ จารูจาริต) และเจ้าวงศ์ศักดิ์ ณ เชียงใหม่ (เจ้าของ คุ้มรินแก้ว) เมื่อเสด็จประทับพระราชอาสน์แล้ว จึงได้กราบบังคมทูลสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและ ถวายรายงานความเป็นมาของโครงการดาราภิรมย์ ดังนี้

**คำกราบบังคมทูลสำนักในพระมหากษัตริย์คุณ
และถวายรายงานความเป็นมาของโครงการคาราภิรมย์
เนื่องในวโรกาสสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินทรงรับสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายาเจ้าดารารัศมี
ณ คும்รินแก้ว จังหวัดเชียงใหม่
วันจันทร์ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๒**

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาท

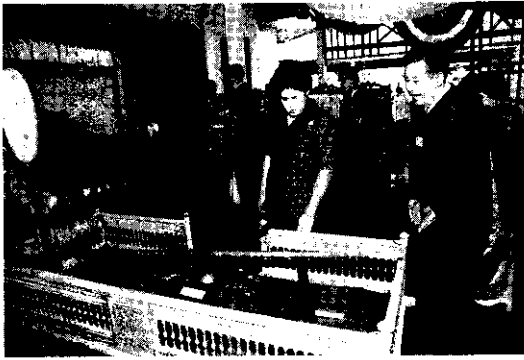
ข้าพระพุทธเจ้า ศาสตราจารย์เทียบฉาย กิระนันท์ อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในนามของผู้เฝ้าทูลละอองพระบาทซึ่งประกอบด้วย เจ้านายฝ่ายเหนือ ชาวเชียงใหม่ และผู้ที่จงรักภักดีต่อใต้ฝ่าละอองพระบาท รู้สึกปลื้มปีติโสมนัสและสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ ที่ได้ฝ่าละอองพระบาททรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินมาทรงรับสิ่งของอันเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ คும்รินแก้ว ในวันที่ นับเป็นสิริมงคลหาที่สุดมิได้แก่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชนุญาตกราบบังคมทูลรายงานความเป็นมาของโครงการคาราภิรมย์ พอเป็นสังเขปดังต่อไปนี้

พระตำหนักคาราภิรมย์ในพระราชชายาเจ้าดารารัศมีเป็นมรดกล้ำค่าของแผ่นดินที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับเกียรติเป็นผู้พิทักษ์รักษามาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๙๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเห็นสมควรที่จะต้องบูรณะพระตำหนักคาราภิรมย์ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์งดงามใกล้เคียงกับสภาพเดิมดังกาลก่อน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้จัดตั้งโครงการคาราภิรมย์ เพื่ออนุรักษ์ให้พระตำหนักเป็นโบราณสถาน ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างบรรพชนแห่งอดีตกับอนุชนรุ่นหลังด้วยการจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่จะแสดงให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบถึงพระปรีชาสามารถและพระกรุณาธิคุณของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ชัดดิยนาрі ผู้ทรงอุทิศพระองค์ตลอดพระชนม์ชีพเพื่อความวัฒนาสถาพรแห่งดินแดนล้านนา

การบูรณะพระตำหนักเริ่มต้นเมื่อเดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๑ โดยมีกิจกรรมซึ่งควบคู่กันไปด้วย คือ การจัดตั้งกองทุนพระตำหนักคาราภิรมย์ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะดำเนินการนำรายได้จากกองทุนดังกล่าวมาใช้ในการดูแลพระตำหนักคาราภิรมย์อย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

การบูรณะพระตำหนักได้ดำเนินการมาตามลำดับ และจะเสร็จสมบูรณ์ภายในเดือนมิถุนายน ศกนี้ หลังจากนั้นจะเป็นการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบพระตำหนัก อีกประมาณหนึ่งเดือนทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคาดหวังว่าจะเปิดพระตำหนักให้ประชาชนเข้าชมได้ในวันที่ ๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ อันเป็นวันคล้ายวันสิ้นพระชนม์ครบปีที่ ๖๖ ของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี

การเตรียมจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ พ่อค้า และประชาชนชาวเชียงใหม่ ที่ได้ร่วมมือร่วมใจกันเสาะหาสิ่งของเครื่องใช้ อันเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายาเจ้าดารารัศมี เพื่อนำมาตั้งแสดงและตกแต่งพระตำหนักให้ใกล้เคียงกับสภาพที่เคยดำรงอยู่ในอดีตให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

ด้วยเดชพระบารมีแห่งได้ผ้าล่องพระบาท ทำให้ผู้ที่ได้ครอบครองสิ่งของเครื่องใช้ ส่วนพระองค์พระราชชายาเจ้าดารารัศมีอยู่ในปัจจุบัน จึงพร้อมใจกันเข้าเฝ้าฯ เพื่อน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายสิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ และสิ่งของเครื่องใช้ร่วมสมัยอื่นๆ ให้นำไปประดิษฐานในพระตำหนักดาราภิรมย์

บัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชนุญาตเบิก ม.ร.ว. พัฒนฉัตร รพีพัฒน์ ผู้แทนกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ และพ่อค้า ประชาชนชาวเชียงใหม่กราบบังคมทูลเบิกผู้เข้าเฝ้าฯ เพื่อทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเอกสารเจตจำนงการบริจาคสิ่งของเครื่องใช้และรับพระราชทานของที่ระลึก

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ต่อจากนั้นทรงรับเอกสารแสดงเจตจำนงน้อมเกล้าฯ ถวายสิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ของ พระราชชายาเจ้าดารารัศมีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสิ่งของเครื่องใช้ร่วมสมัยอื่นๆ และพระราชทานของที่ระลึกแก่ผู้ครอบครองจำนวน ๓๓ ราย (เป็นพระภิกษุ ๔ รูป) ตามคำกราบบังคมทูล ของ ม.ร.ว.พัฒนาฉัตร รัตพัฒน แล้วจึงพระราชทานเอกสารแสดงเจตจำนงทั้งหมดแก่อธิการบดีเพื่อ ไปดำเนินการต่อไป เสร็จแล้วได้เสด็จทอดพระเนตรนิทรรศการแสดงสิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ของ พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ที่ได้จัดแสดงไว้เป็นสังเขปภายในชั้นล่างของคุ้มรินแก้วนั่นเอง ทรงลง พระนามาภิไธยในสมุดที่ระลึก แล้วทรงทอดพระเนตรการแสดงดนตรีและนาฏยศิลป์ การแสดงสำคัญที่จัด ถวายในครั้งนี้เป็นพิเศษคือการแสดง “พื่อนม่านแม่แล้” โดยคณะผู้แสดงกิตติมศักดิ์ได้แก่ เจ้าเครือแก้ว ณ เชียงใหม่ นายประสิทธิ์ ถาวร นางสมพันธ์ โชตนา นางवलลวี เสนาคำ และ ดร.สิริชัยชาญ พักจำรูญ ผู้แสดงอายุรวมกันประมาณ ๓๕๐ ปี เสร็จจากทอดพระเนตรการแสดงแล้ว ทรงโปรดให้คณะผู้แสดง เข้าเฝ้ารับพระราชทานของที่ระลึก แล้วเสด็จพระราชดำเนินประทับรถยนต์พระที่นั่งกลับ

การเสด็จพระราชดำเนินไปรับการน้อมเกล้าฯ ถวายสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องด้วย พระราช ชายาเจ้าดารารัศมี ด้วยพระองค์เองในครั้งนี้นับเป็นสิริมงคลสูงยิ่ง นำความปลื้มปิติยังทุกคนที่เกี่ยวข้อง เฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ประสงค์จะส่งมอบสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ให้ไปจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์พระตำหนัก ดาราภิรมย์นั้นต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

มีประเด็นที่ควรบันทึกเพิ่มเติมไว้ด้วยว่า เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๒ เวลา ๑๖.๐๐ น. ได้ขอพระราชทานเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เพื่อกราบทูลถวายรายงานทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะการเตรียมการและความพร้อมก่อนเสด็จพระราชดำเนินเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ใน วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๒ ก็ได้กราบทูลรายงานเรื่องขอพระราชทานพระราชวโรกาสสมเด็จพระเทพ- รัตนราชสุดาฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงรับการน้อมเกล้าฯ ถวายสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ด้วย จึงทำให้ ได้ทราบความจากที่ทรงมีพระราชปรารภในตอนหนึ่งว่า “ได้โทรศัพท์พูดคุยกันอยู่” คงหมายถึงว่าทั้งสอง พระองค์ทรงทราบและทรงหารือเรื่องการบูรณะพระตำหนักดาราภิรมย์ร่วมกันอยู่เสมอมา

ในท้ายนี้ขอบันทึกรายชื่อผู้ร่วมน้อมเกล้าฯ ถวายและรายการสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องด้วย พระราชชายาไว้ด้วยดังนี้

รายการสิ่งของที่มีผู้แสดงเจตจำนง

ณ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒

ผู้แสดงเจตจำนง จากวัด	สิ่งของตามที่แสดงเจตจำนง
๑. พระธรรมดิลก* (เจ้าอาวาสวัดเจติยหลวง)	๑. โต๊ะหมู่บูชาฝังมุก ๑ ชุด (๙ ตัว) ๒. กระโถนสีชมพู ดราพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ๑ ใบ ๓. กระโถนขอบหยัก ลายดอกสีชมพู ๑ ใบ ๔. ถ้วยลายคราม ๖ ใบ ๕. ตะเกียงลาน ๒ ดวง ๖. รูปเจ้าแก้วนวรรรัฐ ๗. กาน้ำสีน้ำตาล ๓ ใบ ๘. กุบช้าง ๑ หลัง ๙. กระบายทองเหลือง ๑ อัน ๑๐. ท้าพิทองเหลือง ๒ อัน ๑๑. ถ้วยสังคโลกสีชมพู (พร้อมฝาปิด) ๖ ชุด ๑๒. ถ้วยสังคโลกสีชมพูไม่มีฝา ๒ ใบ ๑๓. เขยือกแก้ว ๔ ใบ ๑๔. บั๊นน้ำชา (ทอง, เหล็ก, หวาย) ๓ บั๊น ๑๕. ชุดเขียนหมาก/บุหรี อย่างละ ๑ ชุด ๑๖. หีบหรือเซฟเหล็กโบราณ (ใหญ่, เล็ก) ๒ หีบ ๑๗. กาน้ำ (สังกะสี) ๑ กา ๑๘. จานรองขนาดใหญ่ (กระเบื้องลายคราม) ๒ ใบ ๑๙. จานรองขนาดเล็ก (กระเบื้องลายคราม) ๓ ใบ ๒๐. ฝาถ้วย (กระเบื้องใหญ่, เล็กลายคราม) ๒ ฝา ๒๑. ถาดเคลือบ (ลาดลายรูปเทวดา) หลายขนาด จำนวน ๘ ชิ้น
๒. พระครูจิวาบุ วัดนาคูน (วัดเจติยหลวง)	๑. กาน้ำ ๑ ใบ ๒. หีบดงยา (หิน) โบราณ สีดำ ๒ ชิ้น
๓. พระอธิการมนตรี ธมมธโร (วัดปัยาราม)	๑. ถ้วยชุดสีชมพู รวม ๕ ใบ (มีฝาครอบ ๑ ใบ) ๒. คันฉ่องฝังมุก สีอึก
๔. พระครูสันติธรรมวัฒน์ (วัดเขียงมัน)	๑. ตาลปัตรรูปไก่และดาว (ที่ระลึกในการบำเพ็ญกุศล ฉลองพระชนมายุ ๖๐ พรรษาพระราชชายา เจ้าดารารัศมี พ.ศ. ๒๔๗๖)

หมายเหตุ* ลำดับที่ ๑ เป็นการให้ขอยืม

**ผู้แสดงเจตจำนง
จากวัด**

สิ่งของตามที่แสดงเจตจำนง

๕. พระปลัดพงษ์ศักดิ์
ธมมนนโท

๒. ถาดกระเบื้องเคลือบรูปดอกไม้ ๑ ถาด
๓. เหรียญเงินรูป ปัจฉัยถวายพระสงฆ์ ในงานถวาย
พระเพลิงพระศพพระราชชายาเจ้าดารารักษ์
๑. ถาดกระเบื้องเคลือบ ๔ ถาด
๒. ป้านน้ำชา ๑ ชุด
๓. ถ้วยของหวานสีน้ำตาลเงิน ๕ ใบ
๔. ถ้วยขวงหวานแก้วใส ๓ ใบ
๕. กระโถนสีขาวลายดอกกุหลาบ ๑ ใบ
๖. หอกประจำกุบช้าง ๑ ชิ้น
๗. ขวดแก้วใสสีเขียว ๑ ขวด
๘. กุบช้าง ๑ หลัง

**ผู้แสดงเจตจำนง
จากประชาชน**

สิ่งของตามที่แสดงเจตจำนง

๑. เจ้าวงศ์ศักดิ์ ณ เชียงใหม่

๑. กระเบื้องภาพฉาย ผลิตโดยกิจการเครื่องกระเบื้อง
แห่งราชสำนักกรุงเบอร์ลิน ภาพเจ้าหลวงเชียงใหม่
องค์ที่ ๖ และ ๗ และชชายา
๒. กระเบื้องภาพฉาย ภาพเจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๖
และชชายา
๓. กระเบื้องภาพฉาย ภาพเจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๗
และชชายา
๔. กระเบื้องภาพฉาย ภาพพระราชชายาและพระธิดา

๒. นางชนิดา ณ เชียงใหม่

๑. ถ้วยชามชุดสีชมพู ๗ ชิ้น มีฝาครอบ
๒. กระโถน สีชมพู ๒ ใบ

๓. เจ้าสมพงษ์ ณ เชียงใหม่

๑. โถและชาตั้ง เคยใช้ตกแต่งห้องรับแขกที่คุ้มเจดีย์แก้ว

๔. เจ้าพิมพ์ภา ณ เชียงใหม่

๑. ถาดเงินมีตรา อ.ด. (พระเจ้าอินทวิชยานนท์ : พระบิดา
และพระราชชายาเจ้าดารารักษ์)

๕. นายทินกร อัครวิเศษ

๒. ถ้วยชามชุด สีชมพู จำนวน ๑๐ ชิ้น

๑. โต้เตี้ย

๒. พระฉายาลักษณ์ในกรอบ และให้ยืมผ้าลินินอลุนดยา
ต่อด้วยเซิงตันคำ

๖. นายพงษ์กฤษณ์ รอดเจริญ

๑. เซิงขันคำ

ผู้แสดงเจตจำนง

๗. เจ้ากอแก้ว ประกายกาวิล
ณ เชียงใหม่

๘. นางวรางคณา วะโนภาษ

๙. เจ้าวิไลวรรณ ณ เชียงใหม่

๑๐. เจ้าเครือแก้ว ณ เชียงใหม่

๑๑. นางสมพันธ์ โชดนา

๑๒. คุณหญิงเจ้าระวีพันธ์ สุจริตกุล

๑๓. คุณเจ้าดารารัตน์ ณ ลำพูน

๑๔. นางกมลศ ณ เชียงใหม่
สินทรัพย์ประยูร

สิ่งของตามที่แสดงเจตจำนง

ชุดเครื่องแก้วเจียรระโนสินน้ำเงิน ประกอบด้วย

๑. ขวดน้ำหอม

๒. โถ มีฝาปิดใหญ่

๓. โถมีฝาปิดเล็ก

๑. โต๊ะข้างทรงฝรั่ง

๑. กระเบื้องเคลือบ (แบบกลม)

๑. เลื่อน สำหรับประทับเพื่อปลูกข้าวลักษณะเหมือนเรือ
จำนวน ๒ ลำ (ต้องซ่อมแซมมาก)

๒. กาน้ำเคลือบสีขาว จำนวน ๑ ใบ

๑. ซินซ่างพอนม่านมัยเชียงตา จำนวน ๒ ผืน

๒. ซามกระเบื้องใส่ผลไม้ลายยุโรป จำนวน ๑ ใบ

๓. ถ้วยน้ำชา พร้อมฝาปิด จำนวน ๒ ชุด

๔. ป้านน้ำชาสีน้ำตาลชลิบทอง ๑ ใบ

๕. พานกะไหล่ทอง ๑ ใบ ตรงกลางเป็นรูปดาว
มีอักษร อ.ด.ร.

๖. ขวดน้ำอบเงิน มีอักษรย่อ อ.ด.

๑. ซามสีชมพู (พร้อมฝา) ๖ ใบ

๒. ซามแก้ว (พร้อมฝา) ๕ ใบ

๓. ฉากไม้ประดับรูปโบราณ ๑ ฉาก (๔ ท่อน)

๔. เตี้ยงโบราณสีเสา

๕. กระโถน ขาว-น้ำเงิน ๓ ใบ

๑. เครื่องแก้วเจียรระโน สีชมพู ๖ ชิ้น พร้อมจุกและฝา

๒. ขวดแก้วใสเจียรระโน พร้อมจุก ๒ ใบ

๓. เครื่องพวง แก้วเจียรระโนขาว พร้อมจุก ๗ ชิ้น และ
ช้อน ๒ คัน

๑. แวนตา

๒. กระเป๋ากล้อลายปัก

๓. ดาบ

๔. สมุดตำราเสียงทนาย

๕. สไบคั้นทอง

๖. ประมวลภาพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชชายา
ในสมัยมีพระชนม์ชีพ

ผู้แสดงเจตจำนง

สิ่งของตามที่แสดงเจตจำนง

๑๕. คุณหญิงเดือนฉาย บุรณะศิลปิน	๑. โต๊ะเครื่องแป้ง
๑๖. คุณหญิงวิจิตรรา บุนนาค	๑. ตู้เสื้อผ้า ๑ ตู้
	๒. เขียนหมากนาคครบชุดมีกล่องพระรูปพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงวิลานาคณพิสิ
๑๗. นางตรีทิพ เพ็ญชาติ	๑. ซิ่นคำ (ทองแท้)
๑๘. นายศิริวัฒน์ บุนนาค	๑. เขียนหมากนาค
๑๙. นางอินทุกานต์ ศชเสนี ลีรสันต์	๑. ซิ่นคำ (ทองแท้)
๒๐. นางนวลสวาท เปาโรหิตย์	๑. พระฉายาลักษณ์พระราชชายาเจ้าดารารัศมี พร้อมกรอบไม้ฉลุ ลีไฉ็ก
๒๑. นางศิรินวล จีระมณีนัย	๑. ทียบบุหรีเงิน
	๒. เครื่องพวงเงิน เป็นเงิน (สำหรับแก้ว ๒ ใบ)
	๓. เขียนหมากเงิน ๑ ชุด เล็ก (๗ ชิ้น)
๒๒. นายวีรชัย - นางวัฒนา
ปัญญากานนท์	๑. ทียบเสียง ๓ ชิ้น
	๒. นาฬิกา ๑ เรือน
	๓. ตู้เซฟโบราณ ๑ ใบ
	๔. วิทยุ ๑ เครื่อง
	๕. แก้ว ๒ ตัว
๒๓. นางวราภรณ์ กลั่นทะกะสุวรรณ	๑. ถ้วยชุดสีชมพู จำนวน ๓ ใบ (ไม่มีฝาครอบ)
	๒. แก้วน้ำ (ขลิบทอง) พร้อมจานรองรวม ๒ ชุด
	๓. แก้วไวน์ ๖ ใบ สีม่วง เขียว เขียวอ่อน น้ำเงินเหลือง ชมพู
๒๔. นางบุญเอื้อ วงษ์สุวรรณ	๑. ถ้วยชามชุดสีชมพู รวม ๒๑ ชิ้น
๒๕. นางนงศรีภักษ์ เหลืองทองคำ	๑. ผ้าชีนอลุนดยา อาซิก โคม สีบานเย็น
๒๖. นางอัญชลี ศรีป่าซาง	๑. ผ้าชีนต้อดิน ต่อเอา โคมปนผ้ายสีเขียว ๑ ผืน (ของร่วมสมัย)
	๒. เสื้อผ้าไหมสีขาว ๑ ผืน (ของร่วมสมัย)
	๓. ซิมไหม ซิมเหม่ ๔ ผืน (ของร่วมสมัย)
	๔. ซิ่นยกดอกสันกำแพงไหมสีแดง ๑ ผืน ผ้ายสีเขียว ๑ ผืน (ของร่วมสมัย)
	๕. ซิ่นก้านไหมลำพูนสีม่วง ๑ ผืน (ของร่วมสมัย)
	๖. อลุนดยาไหมดินเงินสีชมพู ๑ ผืน (ของร่วมสมัย)

ผู้แสดงเจตจำนง

สิ่งของตามที่แสดงเจตจำนง

๒๓. นายบุญรัตน์ สดใส

๑. ทียบเหล็กโบราณ

๒. ถ้วยลายคราม ๑ ใบ

๒๔. นางอัมพร ระมิงค์วงศ์

๑. ผ้ายกลำพูนสีดำ ยกทอง

๒๕. นางवलลวี เสนาคำ

๑. โถลายคราม ๒ ใบ

๓๐. นายพิเชษฐ์ ตันดินามชัย

๑. ถ้วยสีฟ้า ๑ ใบ พร้อมฝาครอบ (ขอบหยัก)

๒. จานแบนสีฟ้า ๒ ใบ

๓. หนังสือประวัติพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ฉบับพิมพ์
อนุสรณ์ในงานทำบุญ ๑๐๐ วัน เจ้าแสงดาว
ณ เชียงใหม่

๔. ผ้าซิ่นตอตันต่อเอา สีม่วง ๑ ผืน (ของร่วมสมัย)

๕. ผ้าซิ่นตอตันต่อเอา สีเขียว ๑ ผืน (ของร่วมสมัย)

๓๑. นางโลภา เมืองกระจำง

๑. กรอบรูปมุกมิงขาข้าง เป็นรูปพระราชชายา
เจ้าดารารัศมี

๓๒. ครอบครัวท่านผู้หญิงฉัตรสุดา และ
นายวรงค์ วงศ์ทองศรี

๑. ชุดประดับโต๊ะเครื่องแป้ง ดรา อ.ค. ๑ ชุด

๒. ขวดน้ำหอมคริสตัล ฝาจุกเป็นเงิน

๓. ขวดน้ำหอมใหญ่ ลงลายทอง

๔. กระเป๋าเงิน

๕. กระเป๋าทอง

๓๓. ม.ร.ว.พัฒน์ฉัตร รัตพัฒน์

๑. โถแดงเครื่องเขิน ๑ ใบ

๒. ทียบเซฟเหล็ก เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ ๑ ใบ

๓. เข็มชิ้นดินจกคำ ของพระองค์เจ้าหญิงวิลานาคณพิสิ

๔. หวีสังพระเกศา ดรา อ.ค. เป็นงา

๕. ผ้าซิ่นยกทอง ๑ ผืน

๖. ผ้าซิ่น ๑ ผืน

๓๔. เจ้าบุญศรี ณ เชียงใหม่

๑. บัญชีรายชื่อบุรุมวงศ์ ณ เชียงใหม่

ต้นฉบับ จำนวน ๑ ม้วน

ฉบับคัดลอกใหม่ ๑ ม้วน

๓๕. เจ้าถวิล ณ เชียงใหม่

๑. ถ้วยสีฟ้า ๑ ใบ พร้อมฝาครอบ (ของร่วมสมัย)

๓๖. เจ้านภา ณ ลำปาง

๑. ถ้วยชุดสีชมพู ๑ ชุด มีฝาครอบ

๒. เฉพาะฝาครอบสีชมพู ลายใบบอน

๓๗. นายไสว - นางเทียมจันทร์ ศิริพินทุ์

๑. พระสัญญากร เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ ทำด้วยงาข้าง

๒. ผ้าคลุมหลังข้าง ใช้ในพิธีคือนับ ร.๗

(ของร่วมสมัย)

ผู้แสดงเจตจำนง

๓๘. นายดวงจันทร์-นางถนอม
เดชะเรืองศิลป์
๓๙. นางศรีนวล ศรีสุวรรณ
๔๐. นายนพดล ขวปอนด์
๔๑. นายสีกักตัญญู ณ เชียงใหม่
๔๒. เจ้าสมบุญ ณ เชียงใหม่
๔๓. เจ้าสุไร ศุภระจันทร์
๔๔. ท่านผู้หญิงยงสวดี บุรณะสัมฤทธิ์
อัมพรไพศาล
๔๕. นางศุภพร (ชนะนนท์) ไกรตนะ
๔๖. นางปฏิพร โพธิ์รังสิยากร
๔๗. ด.ญ. ศุภศิริ ไกรตนะ
๔๘. นางบุญเอื้อ สุภาแสน
๔๙. นางรุ่งกาล ชนะนนท์
๕๐. นายสาธิต ไสร์จประสพสันติ
๕๑. นางวรรณพร เพิ่มสวัสดิ์
๕๒. นางไมตรี ไอลถนันทกุล
๕๓. นายดาวฤทธิ์ ณ เชียงใหม่
๕๔. นางชูศรี (สิโรรส) บุญเลิศ
๕๕. นางสาวเพ็ญญา สิโรรส

สิ่งของตามที่แสดงเจตจำนง

๑. ขวดแก้วใสมีจุก (ของร่วมสมัย)
๒. โถขาว ลายดาชายสีฟ้า (ของร่วมสมัย)
๑. ตู้เตี้ย ๓ ลีนชัก
๒. เก้าอ้นั่งไม้-หวาย (ต้องซ่อมแซมทั้ง ๒ รายการ)
๑. เครื่องมือที่ใช้ในการปั้นต๋าย (ของร่วมสมัย)
๑. กล้องบุหรีไม้มะค่า มีอักษรย่อ อ.ด. จารึกบนฝากล่อง
๒. โต๊ะเครื่องแป้งมีกระจกพับได้ ๒ ข้าง
๑. บัญชีรายชื่อเจ้านายฝ่ายเหนือ ตระกูล ณ เชียงใหม่
(ต้นฉบับ ๑ ม้วน)
๑. แฉกเงิน ๒ ใบ
๑. เบี้ยโน (เบบี๋แกรนด์) ยี่ห้อโรบินสัน ๑ หลัง
๑. พานเงิน ๑๒ ราศี ๑ ใบ
๑. เขียนหมากเงิน ๑ ชุด
๑. สลุงเงิน ๑ ใบ
๑. ผ้าจีนใหม่ต๋อดิ้นต่อเฮว สีเขียว
๑. แฉกเงินลิขมพู ๑ คู่
๑. ชิ้นน่านผสมเงินแท้ ๑ ผืน
๒. ชิ้นดินจกสอดดินเงิน ๑ ผืน
๓. ชิ้นดินจกไหมแท้ ๑ ผืน
๑. สลุงทองเหลือง ๓ ใบ
๒. คนโท หรือน้ำตัน พร้อมขันเงิน ๒ ชุด
๓. กระโถนปากแคตร เครื่องเขิน ๑ ใบ
๑. กล่องเงิน ๑ กล่อง
๑. ภาพถ่ายนางละครในคุ้มเจ้าแก้ววารี
(ในกรอบไม้สีดำ)
๑. หีบไม้ใส่ผ้า
๒. ชิ้นหมากเครื่องเขิน ๑ ชุด (๓ ใบ)
๓. เส้นเงินใช้สำหรับทอชิ้น ๑ ใจ
๑. ชิ้นลรวงน้ำพระพักตร์เจ้าหลวงพุกทองศ์
๒. กี่ทอผ้า พร้อมอุปกรณ์ (กี่ทอผ้าที่เจ้ากษัตริย์
ณ เชียงใหม่ ทอผ้าถวายพระราชชายา
เจ้าดารารัศมี)

ผู้แสดงเจตจำนง

สิ่งของตามที่แสดงเจตจำนง

	๓. เครื่องมือการเกษตรของเจ้าชื่น สิโรรส
	๔. มีดพับเงิน (แจกเป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าอินทวิชยานนท์)
๕๖. นายธนาพงศ์ โสภากกร	๑. หมอนทก จำนวน ๔ ใบ
	๒. เต้าปูนเงิน
๕๗. นายสุริย์ ณ เชียงใหม่	๑. พระฉายาลักษณ์พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ประทับ ณ คุ่มเจ้าแก้วนวรรฐ์ พร้อมพระประยูรญาติ
	๒. พระฉายาลักษณ์พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ๑ ภาพ
	๓. โถลายคราม ๒ ใบ
๕๘. นางเขวาลักษณ์ อ่องจจริต	๑. ชิ่นเซียงตุ่งคำ (ทองแท้) สีเขียว ๑ ผืน
	๒. ชิ่นเซียงตุ่งคำ (ทองแท้) สีม่วงอ่อน ๑ ผืน
	๓. กระเป๋าย่านลิเกา ลานเป็นตราครุฑ ทั้งสองด้าน ๑ ใบ
๕๙. นายสุรชัย เก่งการคำ	๑. เปียโน (upright) ๑ หลัง

๖. พิธีเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์

นอกเหนือจากการเตรียมการสำหรับพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ ซึ่งกำหนดในวันพฤหัสบดีที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๒ โดยทั่วไปแล้ว ได้ทำหนังสือเมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๒ ขอพระราชทานพระวโรกาสเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เพื่อถวายรายงานความก้าวหน้าต่างๆ เรื่องและเพื่อกราบทูลเชิญเสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์ ซึ่งราชเลขาฯ ในการในพระองค์ได้ตอบมาเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๒ แจ้งว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าในวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. ณ พระตำหนักเลอดิส จึงได้นำคณะผู้ที่เกี่ยวข้องไปเข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายรายงานความก้าวหน้าต่างๆ โดยเฉพาะความพร้อมของการเตรียมพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์ ในวันนั้นได้ทรงมีรับสั่งเกี่ยวกับการเตรียมการเสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดในรายละเอียด เป็นต้นว่าทรงมีรับสั่งถามเรื่องฉลองพระองค์ว่าจะทรงอย่างไรดีจึงจะเหมาะสมกับงาน ทำเอาทุกคนที่ไปเข้าเฝ้าตกใจทั่วกันเพราะไม่มีใครเตรียมคำตอบไว้เลย นอกจากนั้นก็ได้กราบทูลด้วยว่าเนื่องจากบรรดาผู้ประสงค์จะบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ อันเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชชยานั้นมีมาเพิ่มเติมอีก นอกจากบางรายที่เป็นสิ่งของเล็กน้อยและเป็นสิ่งของร่วมสมัย ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงก็ไม่ได้จัดให้เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายแต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีไปแล้ว ก็ทรงโปรดรับสั่งให้เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายได้ในคราวนี้ด้วย นับเป็นพระกรุณาธิคุณล้นพ้นอย่างแท้จริง

ช่วงนั้นเริ่มย่างเข้าปลายฤดูฝนแล้ว จึงเป็นการเตรียมการขั้นท้ายสุดคือภูมิทัศน์รอบพระตำหนัก ได้แก่ การจัดหาต้นไม้ลงปลูก ทำสนามหญ้า รวมทั้งจัดปลูกกุหลาบจุฬาลงกรณ์ที่เตรียมเอาไว้แล้ว อาจารย์กรรณิการ์กับอาจารย์ศิริพันธ์ เป็นแม่งานหลังบ้านที่ตีเยียมอย่างเคย ผลงานที่แอบชื่นชมเจิบๆ

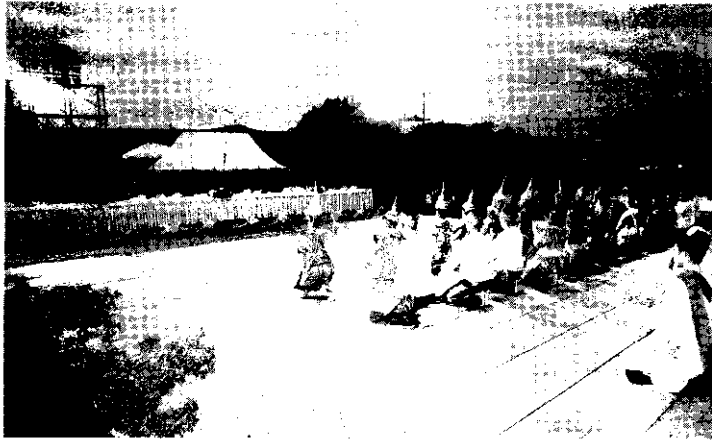

และดีใจที่สุดคือการวิงวาดันขมขนาดที่จะนำมาปลูกด้านหลังพระตำหนัก ด้วยหวังว่าจะงอกงามเลื้อยขึ้นจากชั้นล่างไปคลุมเรือนไม้โปร่งที่เป็นชานพระตำหนักที่ชั้นสองได้ ในที่สุดอาจารย์ทั้งสองก็หาต้นขมขนาดได้ แต่เป็นต้นขนาดเล็ก ซึ่งก็พยายามให้กำลังใจทั้งสองท่านว่าต้นขมขนาดที่ได้มานี้คงจะเป็นกลุ่มไม้เดียวกับต้นถั่วของแจ๊ค เพราะจะโตเร็วมากจนสูงทะลุชั้นท้องฟ้าได้ในเวลาไม่กี่วันและทันกำหนดเวลา เอาเข้าจริง ๆ ก็ไม่เป็นเช่นนั้น ในวันที่เสด็จเปิดพิพิธภัณฑ์นั้นต้นขมขนาดโตกว่าเมื่อแรกเอามาเพียงเล็กน้อย แต่งามจัดและเป็นพุ่มสวย จำได้ว่าเมื่อสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เสด็จออกที่ชานระเบียงด้านหลังพระตำหนัก ก็ได้กราบทูลให้ทรงทราบเรื่องต้นขมขนาด จึงทรงรับสั่งถามว่า “อยู่ที่ใดไม่เห็นเลย” จึงต้องกราบทูลว่าอยู่ที่โคนเสาชั้นล่างรวม ๓ ต้นที่ ๓ เสา พระองค์ท่านจึงเสด็จไปชะเง้อพระพักตร์จากระเบียงหลังเพื่อทอดพระเนตรลงไปข้างล่างพร้อมกับทรงรับสั่งว่า “อยู่นั่นเอง” (ขอหมายเหตุว่าในวันที่เขียนบันทึกย้อนหลังเหตุการณ์คือ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ นี้ มีรายงานว่าต้นขมขนาดได้เติบโตสูงขึ้นคลุมเรือนไม้โปร่งที่ชานระเบียงพระตำหนักชั้นบนแล้ว)

พวกเราขึ้นไปเชียงใหม่ล่วงหน้า ๑ วัน ยกเว้นบางคนที่มีหน้าที่เบื้องต้นก็ขึ้นไปก่อนหน้าใช้รถตู้ของมหาวิทยาลัยขึ้นไปกันเพื่อให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและขนข้าวของได้สะดวก เพราะค่าเครื่องบินแพงมาก (อันที่จริงทุกๆ ครั้งก็ทำอย่างนี้ ยกเว้นผู้ที่ทำหน้าที่อธิการบดี เพราะเขาไม่ยอมอ้างว่าเสียศักดิ์ศรี ยังต้องไม่สบายใจจนบัดนี้ว่าแท้จริงแล้วน่าจะเป็นความสุขทางใจไม่น้อยเหมือนกันถ้านั่งรถชมทิวทัศน์ไปเรื่อย ๆ แค่ ๗-๘ ชั่วโมง ไม่เห็นเป็นปัญหาสักทีและศรัทธาตรงไหนเลย ถ้าด้วยเหตุผลอย่างนั้นเป็นตัวของเราเองดีกว่าเป็นอธิการบดีมากนัก แต่ก็มีเหตุให้ต้องทำโน่นทำนี่ทุกครั้งไปที่ทำให้ไปรถกับเขาไม่ได้ทัน ทำให้ต้องเดินทางโดยเครื่องบิน)

เหมือนอย่างเคยกับทุกครั้ง เมื่อไปถึงก็ต้องขอให้ได้ไปเยี่ยมชมการเตรียมการต่างๆ เสียก่อนจะได้มั่นใจว่าทุกอย่างเรียบร้อย และที่อยากดูมากๆ ก็คือก่อนหน้านี้ได้ยินคำบอกเล่าถึงการเตรียมการบางอย่างของทางจังหวัดแล้วทันทันที ทางจังหวัดต้องมาเกี่ยวข้องกับโยธาธิการจังหวัดต้องมาประดับประดาตกแต่งพระตำหนักและไฟแสงสว่างเพราะเป็นพิธีทางราชการ ข้อที่ทันทันทีคือแผนที่จะเอาผ้าริ้วไปตกแต่งเป็นระบายรอบชายคาพระตำหนัก รวมทั้งติดธงผืนโตๆ คลุมหน้าพระตำหนัก ได้แจ้งไปล่วงหน้าผ่านผู้ที่เกี่ยวข้องไปว่าขอร้องไม่ให้ใครเข้ามายุ่งเลย ขอให้ไปตกแต่งเดินที่ประรำพิธีและอื่นๆ พระตำหนักจะต้องไม่มีสิ่งประดับใดๆ อีกด้วยความงามในตัวพระตำหนักเองนั้นมากเพียงพออยู่แล้ว ขอให้อาจารย์บัณฑิตดูแลเรื่องคอมพิวเตอร์พระตำหนักกับไฟสนามรอบพระตำหนัก นั้นงามมากพอและจะเป็นที่ทรงโปรดของพระราชชายาหากทรงมีญาณหยั่งรู้ได้แน่ๆ ที่สั่งแถมขอร้องไปนั้นได้ผลดีเพราะไม่มีผู้ใดกล้าเข้าไปแตะต้องพระตำหนักเลย พระตำหนักจึงงามมากในวันพิธี

เขาจัดงานให้เป็นวิหารรายได้เข้ากองทุนไปด้วย โดยจัดลานสำหรับพ่อนรำถวายไว้ในสนามใหญ่ของค่ายดารารัศมีด้านหน้าพระตำหนักและพระอนุสาวรีย์พระราชชายา จัดโต๊ะที่ประทับพร้อมเสวย

พระสุธารสไว้ด้านสุดของลาน ดังนั้นเมื่อเสด็จประทับทอดพระเนตรการพ้อนถวาก็จะมีพระตำหนักเป็นเสมือนฉากด้านหลังของการพ้อน โต้ะที่ประทับจัดเป็นแถวยาวสำหรับผู้ตามเสด็จและแขกรับเชิญ เข้าร่วมโต้ะเสวยพระสุธารส รอบลานพ้อนขนาดใหญ่ที่นั่นจัดโต้ะเก้าอี้เป็นชุดๆ รายรอบทั้งหมดหลายร้อยชุด โต้ะเก้าอี้แต่ละชุดมีราคาเป็นเงินบริจาคลมทบกองทุนฯ ตามความใกล้เคียงจากที่ประทับ ทราบว่า บัณฑิตชายหมดลวงหน้าจันต้องเสริมโต้ะ และทราบว่าในวันพิธีมีรายการแย่งโต้ะนั่งกันด้วย ผู้บริจาค รายใหญ่ได้รับเชิญให้ร่วมโต้ะเสวยพระสุธารส (เรื่องนี้ได้กราบทูลให้ทรงทราบล่วงหน้าแล้วและทรงโปรดเช่นนั้นด้วย)

งานนี้ทาง ดชด. ตื่นเต้นกันมากที่สุดเพราะเป็นงานใหญ่มาก เข้าใจว่าไม่มีพิธีการเช่นนี้บ่อยครั้งนัก คงต้องเกณฑ์เจ้าหน้าที่ ดชด. ทั้งหมดจากหลายหน่วยมาช่วย ทุกคนทำงานกันไม่เหนียวเลย ที่สังเกตว่า ผิดปกติ คือ มี ดชด. หญิงมาช่วยงานนี้มากกว่าที่เคยเห็น ที่จริงไม่เคยรู้เลยว่าหน่วย ดชด. มีตำรวจหญิงด้วย รวมทั้งครอบครัว ดชด. ก็มาช่วยด้วย

มีอย่างหนึ่งที่ได้ยินภายหลังว่าแอบมีการตกลงกันว่าจะแต่งตัวแบบล้านนาหรือชุดไทยดูเหมือน อาจารย์ศิรินันท์จะบอกให้รู้แต่ก็กระชั้นมาก จึงทำให้แต่งชุดสากลในวันนั้นกับผู้ว่าราชการจังหวัด (คุณประวิทย์ สีทโสภณ) เพียงสองคนจริงๆ นอกจากนั้นแต่งแบบล้านนาหรือชุดไทยทั้งนั้น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานวิรัชกิจหลายคนได้ใช้โอกาสนี้ขึ้นไปช่วยงานโดยเฉพาะต้อนรับแขกโดยทุกคนลาพักร้อนและออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดเอง ทั้งๆ ที่ห้ามแล้วว่าไปราชการไม่ได้เพราะโดยหน้าที่งานแล้วไม่เกี่ยวข้องกันเลย และยังมีอีกหลายคนที่แอบขึ้นไปช่วยงานโดยออกค่าใช้จ่ายกันเอง เท่าที่จำได้มีอาจารย์ แพทย์หญิงสุรางค์ สกุลรัตน์ กับ อาจารย์สุนทรี วิทยนาถไพศาล เป็นอาทิ

งานนี้มีการพิมพ์บัตรเชิญสวยงามมาก เพราะใช้เป็นบัตรกำกับโต้ะที่นั่ง ด้านหลังของบัตรได้พิมพ์ กำหนดการงานพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ไว้ด้วย โดยเขียนเป็นกลอนอย่างไพเราะและงดงามดังนี้

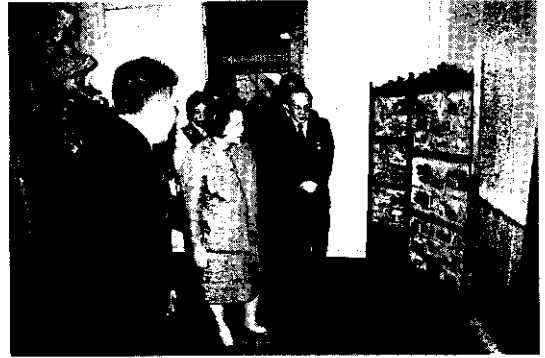
เก้าชั้นวาคมลฤทธิปีสี่สิบสอง
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
พระตำหนักดารารัถย์อูดมยศ
เฉลิมพระเกียรติคุณอันช้วน
แสดงเรื่องเครื่องใช้ในพระราชชายา
นิทรรศการพระภารกิจอันบวร
ทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์อันโอภาส
ชายพิชฌักของพื้นเมืองสารพัน
เพื่อระลึกปรีชาญาณอันล้ำเลิศ
พระราชชายาทดลองปลูกกระหล่ำปลี
แล้วเสด็จเยี่ยมกรายตามรายซุ้ม
งานบายศรีงานใบดองกรองมาลา
แล้วประทับทอดพระเนตรนาฏศิลป์
สืบสานงานนาฏศิลป์ดนตรีไทย
จะปิดฉากงานเปิดพิพิธภัณฑ์
ลอยถวายกราบพระบาทพระราชชายา
กลุ่มชาวเวียงเชียงใหม่โน้มใจภักดี
ชาวจุฬาฯ พร้อมร่วมรวมดวงใจ

คืนวันเฝ้าทูลละอองบพิตร
เสด็จในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์
ความจงรักภักดีปรากฏมีแปรผัน
พระจอมขวัญกษัตริยาจุฬาลงกรณ์
เจ้าดารารัถย์มีอนุสรณ์
พระเมตตาอาหารเสมอกัน
แล้วดำเนินชมภาคกลางสวนขวัญ
ทั้งไล่อ้าวแคบหมันก็มากมี
การเกษตรแผนใหม่เกิด ณ ที่นี้
ฝ้ายลำไยพันธุ์ดีแต่นั้นมา
จัดเป็นกลุ่มซุ้มดอกไม้ชายแพรวฟ้า
ขนมอร่อยเอมโอชาน่าชื่นใจ
ศิลป์ประจำคุ้มทั้งน้อยใหญ่
พระลอราชบำเรอไทให้ทัศน
ปล่อยโคลงลอยสู่สวรรค์กันเกิดหนา
ดารารัถย์มีพรานภาพากฟ้าไกล
ล้วนประจักษ์คุณความดีที่ยิ่งใหญ่
เทิดเอกองค์อัครราชินี ... นิรันดร

ร้อยกรองกำหนดการข้างต้นนี้ไม่ทราบว่ามีผู้ใดประพันธ์ จึงขอชื่นชมความสามารถในการร้อยกรองของผู้ประพันธ์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย อันที่จริงแล้วบทร้อยกรองนั้นประพันธ์ขึ้นตามกำหนดการฉบับเป็นทางการ แต่ก็ทำได้ลึกซึ้งมากกว่าโดยเฉพาะนิทรรศการกาดแลงและซุ้มร้านค้าของที่ระลึก ที่ฝ่ายจัดการได้กำหนดใช้สนามหญ้าที่สร้างขึ้นใหม่ด้านตะวันตกของพระตำหนักฯ ประดับประดาด้วยธงทิวและตุ๊กตาแบบเมืองเหนือ กาดแลงนั้นมีการแสดงการหุงหาอาหารจริงด้วย เห็นหุงต้มและย่างด้วยไม้พินจนควันโขมงทั่วไป ยามที่เสด็จทอดพระเนตรนิทรรศการนั้นเป็นเวลาที่เราเริ่มพลบค่ำ จึงไม่มีแดดจ้าแต่ก็ยังสว่าง และเห็นดวงอาทิตย์ค่อยๆ เคลื่อนลับยอดไม้ (ต้นมะขาม) เป็นฉากหลังของกาดแลง งดงามน่าประทับใจจริงๆ

เขียนบันทึกตอนนี้นำให้ลืมไปว่าควรใส่กำหนดการฉบับจริงเอาไว้ด้วย เพื่อการอ้างอิงในอนาคต สำหรับผู้ที่อยากทราบรายละเอียดทั้งหมด

กำหนดการ

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

เสด็จเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ จังหวัดเชียงใหม่

วันพฤหัสบดีที่ ๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

- เวลา ๑๖.๓๐ น.
- เสด็จถึงพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ (บริเวณหน้าพระอนุสาวรีย์)
 - อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เจ้านายฝ่ายเหนือ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๓ เฝ้ารับเสด็จ
 - ทรงวางพานพุ่มถวายสักการะพระอนุสาวรีย์พระราชชายาเจ้าดารารัศมี
 - เสด็จไปยังที่ประทับ
 - อธิการบดีกราบทูลรายงานการดำเนินการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ และเบิกผู้เข้าเฝ้าตามลำดับ
 - รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ธัชชัย ศุภผลศิริ) ทูลเกล้าฯ ถวายสูจิบัตรและหนังสือที่ระลึก
 - ผู้ถวายเงินสมทบกองทุนพระตำหนักดาราภิรมย์เข้ารับพระราชทานของที่ระลึก
 - ผู้สนับสนุนการจัดพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ เข้ารับพระราชทานของที่ระลึก
 - ผู้ถวายสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายาเจ้าดารารัศมีเข้ารับพระราชทานของที่ระลึก
 - ผู้แทนทีมชนะเลิศคอกอล์ฟการกุศล เข้ารับพระราชทานถ้วยรางวัล
 - เสด็จเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์
 - เสด็จขึ้นทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์
 - ทรงลงพระนามในสมุดเยี่ยม
 - เสด็จลงจากพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ ทอดพระเนตรกาตแลงและซุ้มร้านค้าของที่ระลึก
 - ประทับเสวยพระสุธารส และทอดพระเนตรการแสดง
 - ทรงลอยโคม
 - เสด็จกลับตามพระอภัยาคัย

บันทึกตอนนี้ต้องจดเป็นปฐมย้อนหลังไปเล็กน้อยว่าระหว่างที่เตรียมการกันอยู่นั้นราวๆ กลางเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๒ มหาวิทยาลัยได้รับหมายจากราชเลขาธิการกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธานปาฐกถาสีรินธร ของมหาวิทยาลัยในวันพฤหัสบดีที่ ๙ ธันวาคม เวลา ๑๔.๐๐ น. ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับกำหนดเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนัก

ดารารักรมย์ ทำเอาฝ่ายจัดเตรียมการกังวลเรื่องนี้มาก เพราะอธิการบดีเป็นฝ่ายกราบบังคมทูลทั้งสองรายการ และในทางปฏิบัติจะเข้าเฝ้ารับเสด็จฯ ได้เพียงรายการเดียว ทำให้ต้องตัดสินใจเลือก ซึ่งยากมาก ๆ ว่าจะทำอย่างไร ที่สุดแล้วก็นึกถึงท่านนายกสภามหาวิทยาลัยว่าคงต้องขอให้ท่านนำรับเสด็จฯ งานใดงานหนึ่ง ขอให้ใครต่อใครเป็นผู้ไปกราบเรียนแจ้งนายกสภาฯ ว่าท่านจะเลือกงานใด ก็ไม่มีใครกล้า จึงต้องไปกราบเรียนท่านด้วยตัวเอง และได้คำตอบที่ทำให้ต้องคิดมากเข้าไปอีกคือท่านตอบว่า อธิการบดีอยู่ที่ไหนท่านก็จะอยู่ด้วย ก็ขอให้ท่านไปรับเสด็จฯ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ที่เชียงใหม่ ท่านก็บอกว่า ถ้าอธิการบดีไม่ไปท่านก็จะไม่ไป ทั้ง ๆ ที่ท่านอยากไปเชียงใหม่มากคงจะเพราะอยากไปเยี่ยมชมพระตำหนักเมื่อบูรณะเสร็จแล้ว ฝ่ายเตรียมกำหนดการก็ทำงานต่อไม่ได้เนื่องจากต้องส่งกำหนดการฉบับจริงเข้าไปกราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ก่อน แต่แล้วในที่สุดทุกอย่างก็คลี่คลายไปได้เอง เพราะไม่กี่วันต่อมาท่านนายกสภาฯ ก็แจ้งว่าท่านไปเชียงใหม่ไม่ได้แล้วจึงขอยุ้รับเสด็จฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่จุฬาฯ ท่านบอกว่าท่านต้องไปร่วมงานสันนิบาตสโมสรที่รัฐบาลจัดถวายพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันนั้นตอนค่ำเช่นกัน จึงเป็นอันว่าอธิการบดีเป็นฝ่ายไปรับเสด็จฯ ที่เชียงใหม่ และท่านนายกสภาฯ คอยรับเสด็จฯ ที่จุฬาฯ

งานพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดารารักรมย์นั้นยิ่งใหญ่มากสมปรารถนาของผู้ที่ช่วยกันจัดเตรียมงาน มีรายการแสดงดี ๆ ถึง ๔ รายการ คือ

- วงโยธวาทิตของโรงเรียนดาราวิทยาลัยบรรเลงรับเสด็จฯ และในระหว่างการแสดง ซึ่งได้บรรเลงเพลงเจ้าดารารัศมีด้วย (หลายคนอาจไม่ทราบว่าเป็นวงโยธวาทิตจากโรงเรียนดาราวิทยาลัยมาบรรเลง เหตุผลก็คือโรงเรียนดาราวิทยาลัยนั้นกำเนิดขึ้นโดยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี)
- ละคร่ำ “พระลอ” ตามแบบฉบับของเดิม ซึ่งเป็นพระนิพนธ์ในพระราชชายาเจ้าดารารัศมี
- การแสดงภาพนิ่งพระประวัติพระราชชายาเจ้าดารารัศมี และ
- ฟ้อนเทียน โดยผู้แสดงจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ และกรมศิลปากร ประมาณ ๒๐๐ คน

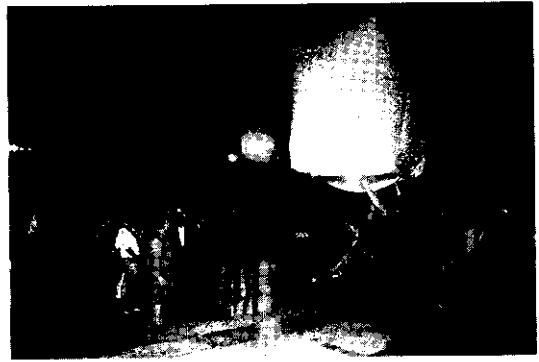
ก่อนพิธีเปิดนั้น สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ได้เสด็จพระดำเนินผ่านแปลงกุหลาบจุฬาลงกรณ์และได้ทรงชกถามรายละเอียดหลายประการ จึงได้นำเจ้าของไร่ที่ดูแลปลูกกุหลาบนี้ไว้ให้ได้เข้าเฝ้าถวายรายงานด้วย และเมื่อเสด็จพระดำเนินขึ้นเยี่ยมชมพระตำหนัก คุณทินกร อัครวิเศษ ซึ่งรับหน้าที่จัดตกแต่งและจัดแสดงนิทรรศการพิพิธภัณฑ์ได้เป็นผู้นำเสด็จฯ อาจารย์สุชาติดาถูกเกณฑ์ให้เป็นผู้ถวายสมุดลงนาม ต่อจากนั้นอธิการบดีได้นำเสด็จพระดำเนินลงทางด้านตะวันตกของพระตำหนักเพื่อทรงเยี่ยมชมนิทรรศการกลางแจ้ง ผู้คนที่มาแสดงในนิทรรศการต่างพากันถวายสิ่งของและอาหารหลายอย่าง แต่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงมีรับสั่งให้คุณข้าหลวงที่ติดตามเสด็จฯ ให้จ่ายเงินโดยทรงสั่งซื้อเพิ่มขึ้นหลายอย่าง ทำเอาพวกเราวิ่งหาตะกร้าที่จัดไว้สำหรับใช้ไปจ่ายของในกลางแจ้งแทบไม่ทัน

ทรงสั่งซื้อจันเต็มสองตะกร้าเป็นที่สำราญพระทัยยิ่ง แล้วจึงเสด็จไปประทับที่โตะเสวยพระสุธารสและประทับชมการแสดงต่อไป การแสดงวันนั้นได้พิพิธกรคนสำคัญที่สุดคนหนึ่ง ซึ่งเป็นอาสาสมัครอาวุโสคือท่านอาจารย์สุนีย์ ลินธุเดชะ ท่านอาจารย์สุนีย์ตั้งใจมากที่จะช่วยในงานนี้และทำหน้าที่ได้ดีเยี่ยม อันที่จริงท่านอาจารย์สุนีย์ติดตามเรื่องการบูรณะพระตำหนักฯ มาตลอดตั้งแต่แรก ถ้าท่านอาจารย์ว่างพอดีก็มักจะขึ้นไปเชียงใหม่เพื่อจัดการธุระต่างๆ กับอาจารย์กรรมการและอาจารย์ศิรินันท์ด้วยเสมอ อย่างเมื่อครั้งจะไปเตรียมการจัดแสดงซิมโฟนีออร์เคสตรา ก็เหมือนกัน มีเรื่องเล่าว่าท่านอาจารย์ไปพบว่ามีการประชาสัมพันธ์งานน้อยมาก แม้แต่ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ก็ไม่ได้ติดตั้งตามที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งทางสมาคมนิสิตเก่าฯ ภาคเหนือรับผิดชอบไปว่าจะช่วยจัดให้ ท่านอาจารย์จึงจัดการเสียเองโดยให้รถพาไปที่สถานีวิทยุ ๒-๓ แห่ง ซึ่งลงว่าเป็นท่านอาจารย์สุนีย์แล้วใครๆ ก็รู้จัก ดังนั้นพอท่านอาจารย์ไปถึงสถานีวิทยุก็ได้ออกอากาศโมรายการใดก็รายการหนึ่ง เป็นรายการสดบ้าง เทปไว้บ้าง รวมทั้งป้ายโฆษณา ท่านอาจารย์ก็ไปจัดการให้เรียบร้อย ยังจำได้ว่าท่านอาจารย์มาบอกว่า “พี่ทำทั้งหมดนั้นเสร็จในวันเดียว” ยังนึกในใจว่า “แน่นอนเพราะเป็นอาจารย์แม่ ถ้าเป็นเราหรือคนอื่นก็แห้งอย่างที่เป็นอยู่นั้นแหละ”

ทุกๆ อย่างในวันงานนั้นสมบูรณ์แบบมากที่สุด จนถึงจบการแสดงแล้ว จึงได้กราบทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เสด็จไปทรงลอยดวงโคมที่ทาง ดชด. ได้เตรียมไว้ ต่อจากนั้นทุกๆ คนก็ช่วยกันจุดและลอยดวงโคมตามโคมดวงใหญ่ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ จนดวงโคมเป็นร้อยๆ ดวงลอยสูงขึ้นสู่ท้องฟ้าเป็นทางยาวเสมือนหนึ่งเรียงลำดับจนลับตาไป จึงเสด็จพระดำเนินกลับ

นาที่นั้นเป็นช่วงเวลาารู้สึกตื่นตันใจมากที่สุด และสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นที่สุด ทั้งในส่วนของตัวเองและในส่วนที่คิดถึงชาวจุฬาฯ ทั้งหลายที่มาและไม่ได้มาร่วมพิธีนั้น ด้วยพระเมตตาและพระกรุณาธิคุณโดยแท้ที่ทำให้ทุกๆ อย่างสำเร็จด้วยดีตามเป้าหมายตามเวลาและลงตัวอย่างเหมาะสม

ทรงมีรับสั่งก่อนเสด็จประทับรถพระที่นั่งว่า “จัดได้ดีมาก นี่เป็นเพราะจุฬาฯ แท้ๆ ถ้าไม่ใช่จุฬาฯ คงไม่สำเร็จ” ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นนั้นจึงได้กราบถวายบังคมแทบพระบาท ณ ที่นั้น มีคุณหญิงแห้วตามมากราบถวายบังคมด้วย วาระที่ทำเช่นนี้แทนชาวจุฬาฯ ทั้งมวลคงไม่มีอีกแล้ว ที่เสียใจมากอย่างหนึ่งเนื่องจากตั้งใจจะทำการหนึ่งแล้วทำไม่ได้ ตั้งใจไว้มากกว่าเมื่อเสร็จการพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักแล้ว จะเร่งให้ชำระรายรับรายจ่าย รวบรวมทำเป็นรายงานความก้าวหน้าทั้งหมดเรื่องกองทุนพระตำหนักดาราภิรมย์ฯ เพื่อขอเข้าเฝ้าถวายรายงานสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ให้ทรงทราบ และตั้งใจมากกว่าจะขอพระราชทานพระกรุณาให้ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. รัชชชัย สุมิตร ผู้จะเข้ารับหน้าที่อธิการบดีต่อไปได้เข้าเฝ้าด้วย เพื่อจะทรงมีรับสั่งแนะนำประการใด แต่ท้ายสุดก็ขอพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งท่านรองศาสตราจารย์ ดร. รัชชชัย สุมิตร เป็นอธิการบดี รอล่วงรอเล่า จนเมื่อได้รับแจ้งจากเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่ามีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอธิการบดีนั้นก็ล่วงเข้ากลางเดือนมีนาคมเสียแล้ว และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศแล้วจนถึงต้นเดือนเมษายน จึงไม่มีโอกาสได้เข้าเฝ้าถวายรายงานและเบิกท่านอธิการบดีใหม่เข้าเฝ้าถวายพระพร ตามที่ตั้งใจไว้เนื่องจากหมดเวลาเสียก่อน

สำหรับพิพิธภัณฑ์นั้น หลังจากเสด็จพระดำเนินลงแล้ว ก็ได้เปิดให้ผู้มาร่วมงานเข้าชม ปรากฏว่าแออัดกันพอสมควร เพราะการเข้าชมจะได้อรุณสวัสดิ์ต้องมีการบรรยายประกอบ ทำเอาคณะผู้บรรยายเหนื่อยไปตามๆ กัน

ส่วนต่อไปนี้ขอแนะนำบทบรรยายประกอบนิทรรศการมาบันทึกไว้รวม ๗ รายการสำหรับอ้างอิง

หน้าห้องรับแขก

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตแล้ว พระราชชายา เจ้าดารารัศมียังคงประทับที่พระตำหนักสวนฝรั่งกังไส ในพระราชวังสวนดุสิตต่อมาอีกหลายปี แต่ความว่าเหวและความไม่สำราญในพระราชฤทัยคงทับทวีขึ้นเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ พระราชชายา จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตกราบบังคมทูลลาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นไปเชียงใหม่ เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตจึงเสด็จขึ้นไปเชียงใหม่ พร้อมกับเจ้าแก้วนวลรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๙ และองค์สุดท้ายโดยทางรถไฟ

พระราชชายาทรงกราบบังคมทูลลาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังความตอนหนึ่งว่า

“ตัวข้าพระพุทธเจ้าต้องนับว่าตัวคนเดียวแท้ ๆ ลูกก็ไม่มี พี่น้องที่พอจะอาศัยได้ ก็อยู่ห่างไกลกัน เวลาคลุ้มขึ้นมา คิดไปไหนก็ไม่สำเร็จ

เวลานี้เป็นโอกาสอันดีที่เจ้าแก้วนวลรัฐลงมา ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน กราบถวายบังคมลาขึ้นไปเชียงใหม่ พร้อมกับเจ้าแก้วนวลรัฐชั่วคราว พอจะได้เปลี่ยน อิริยาบถเสียอีกสักครั้งหนึ่ง

ข้าพระพุทธเจ้าได้ลามาอยู่เป็นข้าตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงจนตลอดมา ถึงได้ฝ่าล่องธูลิพระบาทเกือบ ๓๐ ปีแล้ว ยังไม่เคยทำเสื่อมเสียเกียรติยศ ซึ่งได้ทรงพระมหากรุณาชูปย้อมมาเลย และทั้งแน่ใจว่า แลเชื่อใจว่าตนเองคงจะไม่ ประพฤติในสิ่งเสื่อมเสียให้ชุนเคืองมาถึงได้ฝ่าล่องธูลิพระบาทเป็นอันขาด”

ตั้งแต่บัดนั้น พระราชชายา ก็ได้เสด็จกลับคืนเป็นศรีเมืองเชียงใหม่ตลอดจนสิ้นพระชนม์ชีพ พระราชชายา ทรงมีพระตำหนักหรือคุ้มที่ประทับอยู่ ๔ แห่ง คือ

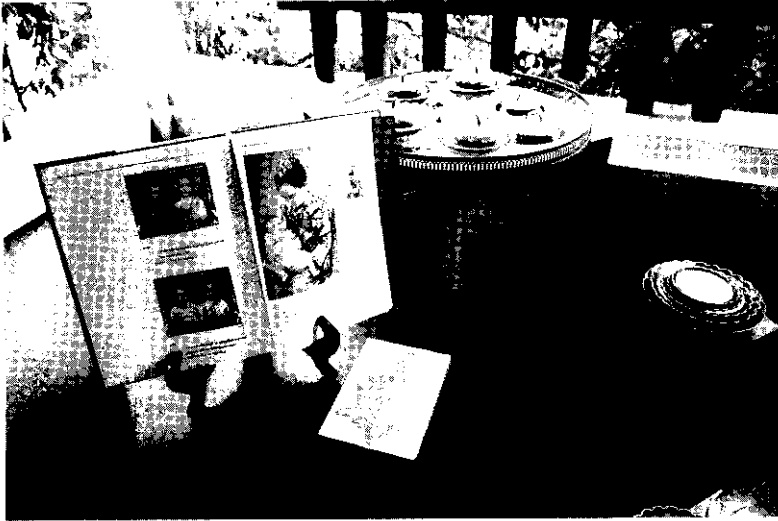
๑. ตำหนักที่เจดีย์แก้ว หรือ “คุ้มเจดีย์แก้ว” ซึ่งเจ้าแก้วนวลรัฐ พระเชษฐาสั่งสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นที่ประทับเมื่อแรกเสด็จคืนนครเชียงใหม่ ปัจจุบันเป็นสถานกงสุลอเมริกันประจำเชียงใหม่

๒. ตำหนักที่ถนนห้วยแก้ว หรือ “คุ้มรินแก้ว” เป็นตำหนักที่พระราชชายา เสด็จมาประทับเป็นครั้งสุดท้ายและสิ้นพระชนม์ที่นี่

๓. ตำหนักบนดอยสุเทพ หรือ “ตำหนักพระราชชายา” สำหรับประทับในฤดูร้อน ภายหลังทรงถวายเป็นสมบัติของพระบรมธาตุดอยสุเทพ ตำหนักนี้สร้างด้วยไม้จึงได้ทรุดโทรมผุพังไปตามกาลเวลา และถูกรื้อถอนไปแล้ว

๔. ตำหนักที่อำเภอแม่ริม หรือ “พระตำหนักดารากิรมย์” แห่งนี้ ซึ่งมีเนื้อที่ ๗๐ ไร่เศษ พระราชชายา ทรงโปรดพระตำหนักแห่งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ห้องรับแขก

ห้องรับแขกที่ท่านเห็นอยู่นี้เป็นห้องที่จำลองมาจากห้องรับแขกที่คุ้มเจดีย์แก้ว

สิ่งที่จัดแสดงในห้องนี้คือ ชุดรับแขกจำลอง และหมอนอิงซึ่งทำขึ้นใหม่ โปรดสังเกตรูปแบบและสีของหมอน ซึ่งเป็นตราดารารัศมี มีแจกันกระเบื้องเคลือบจากประเทศอิตาลีซึ่งนำมาจากห้องรับแขกเดิมที่คุ้มเจดีย์แก้ว

ในห้องนี้จัดแสดงสิ่งของมีค่าควรเมือง คือ กระเบื้องภาพฉาย ซึ่งเดิมเป็นส่วนพระองค์พระราชชายาเจ้าดารารัศมี และตกทอดถึงเจ้าแก้วนารี จักรวรรดิของกระเบื้องเดิมคงมีอย่างน้อย ๖ แผ่น เพราะเลขลำดับด้านหลังมีถึงเลข ๖ ปัจจุบันเหลือเพียง ๔ แผ่น ผิวด้านหน้าของกระเบื้องโค้งนูน ส่วนด้านหลังแบน กระเบื้องด้านหน้าเป็นภาพวาดสี กรอบทองคำแท้

กระเบื้องภาพฉายทั้ง ๔ แผ่น เรียงลำดับดังนี้

แผ่นใหญ่ที่สุดเป็นภาพรวม จากซ้ายไปขวาคือ แม่เจ้าทิพเกสร ชายาของพระเจ้าอินทวิชยานนท์

เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๗ พระเจ้าอินทวิชยานนท์

เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๖ พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงษ์

แม่เจ้าอุสาห์ ชายาของพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงษ์

กระเบื้องภาพฉายแผ่นเล็ก ด้านซ้ายมือของท่าน หมายเลขลำดับ ๔ เป็นภาพฉายเจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๖ พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงษ์ และแม่เจ้าอุสาห์ ผู้เป็นชายา (ท่านดาท่านยายของพระราชชายา)

กระเบื้องภาพฉายแผ่นเล็ก ด้านขวามือของท่าน เป็นภาพฉายเจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๗ พระเจ้าอินทวิชยานนท์ และแม่เจ้าทิพเกสร ผู้เป็นชายา (ท่านพ่อท่านแม่ของพระราชชายา)

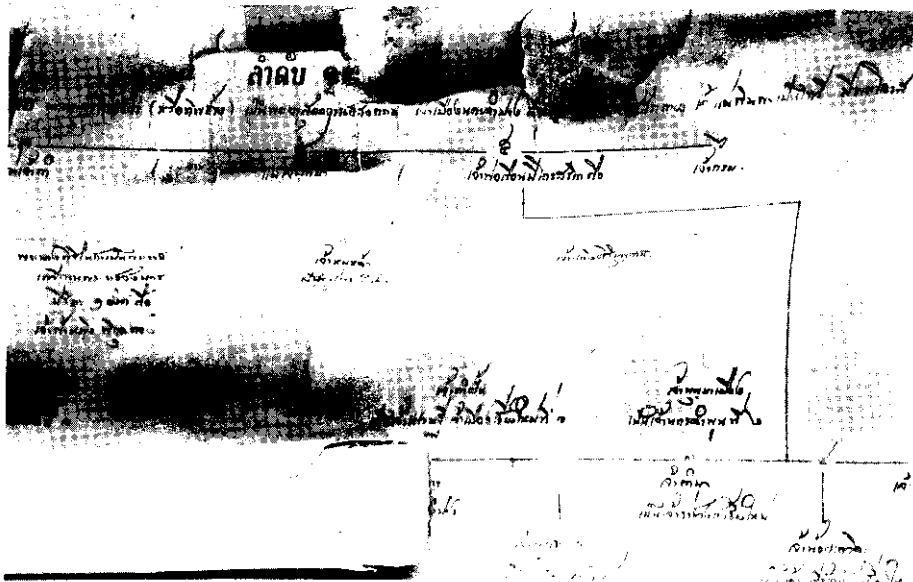
กระเบื้องภาพฉายชิ้นสำคัญที่สุด คือ กระเบื้องภาพฉายของคักกลาง พระรูปพระราชชายาเจ้าดารารัศมี พร้อมด้วยพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าหญิงวิมลนาคนพิลี (นาค-นะ-พิ-ลี) พระราชธิดา ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

กระเบื้องภาพฉายชุดนี้มีหลักฐานแสดงว่าผลิตในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรป ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๔๐ โดยบริษัทคริสต ผลิตเครื่องกระเบื้องแห่งราชสำนักกรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี

ดังนั้น กระเบื้องภาพฉายชุดนี้มีอายุถึง ๑๐๐ ปีเศษ

หลังจากที่พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงมีพระประสูติกาลพระองค์เจ้าหญิงวิมลนาคนพิลีแล้ว ทรงได้รับพระเกียรติยศสูงชันตามโบราณราชประเพณีจากฐานเจ้าจอมเป็นเจ้าจอมมารดา ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสร้างตราปฐมจุลจอมเกล้าสำหรับพระราชทานแก่ผู้เข้ารับราชการฝ่ายใน พระราชชายา ทรงได้รับพระราชทานด้วยเป็นรุ่นแรก พร้อมกับพระมเหสีและพระราชธิดา รวมทั้งหมด ๑๕ พระองค์เท่านั้น และในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ก่อนที่จะเสด็จไปเยี่ยมเยียนนครเชียงใหม่เป็นครั้งแรก ทรงได้รับการสถาปนาพระอิสริยยศขึ้นเป็น “พระราชชายา” อันเป็นตำแหน่งพระมเหสีเทวีพระองค์หนึ่ง และเป็นตำแหน่งใหม่ที่เพิ่งจะมีการสถาปนาขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยนั้น และตำแหน่ง “พระราชชายา” ก็มีเพียงพระองค์เดียวเท่านั้นคือ พระราชชายาเจ้าดารารัศมี

ในท้องนี้ มีเอกสารสำคัญของแผ่นดิน ๒ ชุด คือ แผนภูมิปฐมวงศ์ อันแสดงถึงสายสกุล ณ เชียงใหม่ และรายนามของพระประยูรญาติทั้งหมด ซึ่งพระราชชายา รับผิดชอบนำอักษรณฉบับนี้ทึกลงขึ้นเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีค่ายัง

ห้องบรรทม

ขณะนี้ท่านผู้ชมกำลังอยู่ในห้องบรรทม ฉากที่เห็นด้านซ้ายมือนี้เป็นฉากเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ของล้านนา บันทึกเรื่องราวของเจ้าหลวงองค์ต่างๆ รวมทั้งเจ้านครศรีธรรมราช และพระบรมราชจักรีวงศ์หลายพระองค์ที่เสด็จเยือนเชียงใหม่

ตู้ต่างๆ ที่จัดแสดงล้วนเป็นตู้ส่วนพระองค์ และเตียงนอนที่ท่านเห็นอยู่นี้เป็นเตียงร่วมสมัยของแม่เจ้าจามรี ชายาเจ้าแก้ววรัญ ผู้ครองนครเชียงใหม่องค์สุดท้าย รูปแบบเป็นเตียงสี่เสา สวดลายที่ท่านเห็นเดิมเขาระองบุด้วยงาช้าง แต่ปัจจุบันใช้สีทองแทน

โต๊ะหัวเตียง แต่เดิมเป็นที่วางพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โต๊ะวางกระโถนลายกุหลาบสีชมพูอันเป็นของใช้ส่วนพระองค์ และยังมีโคมไฟหนึ่งสำหรับทรงใช้เวลาเสด็จประพาสได้จัดแสดงไว้ที่ห้องทรงพระสำราญ

ในห้องนี้ยังมีสิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์อยู่หลายชิ้น ทุกชิ้นจะมีอักษรย่อ อ.ด. อันเป็นตราประจำพระองค์ อ. คือ อินทวิชยานนท์ พระบิดา และ ด. คือ ดารารักษ์ ในตู้กระจกห้องแต่งพระองค์มีหวีสวางพระเกศาทำด้วยงาช้าง ขวดน้ำหอมรูปหัวใจ ขูดประดับวางโต๊ะเครื่องแป้ง ขวดน้ำหอมเจียรไน ขวดน้ำหอมใหญ่ลงลายทอง นอกจากนั้นในตู้ยังมีกระเป๋าสตางค์ทั้งใหญ่และเล็กที่ทรงใช้ กระเป๋าลูกปัดตรงกลางตู้คือ กระเป๋าที่ทรงปักเพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับสอนข้าหลวง และพระประยูรญาติรุ่นเยาว์ กระเป๋าย่านลิเภาในตู้ ซึ่งสานเป็นตราครุฑทั้งสองด้าน มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี ได้จัดแสดงไว้ด้วย

นอกจากนั้น ยังมีพระฉายาลักษณ์ของพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าหญิงวิมลนาคนพิสิ หรือเสด็จเจ้านาย พระธิดาพระองค์เดียวที่ประสูติเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๒ แต่เป็นที่น่าเศร้าที่พระเจ้าลูกเธอพระองค์นี้ประชวรสิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๕ เมื่อพระชนมายุ ๓ ชั้นษาเศษ

ติดกับห้องบรรทมเป็นห้องแต่งพระองค์ ขณะที่แต่งพระองค์ในห้องนี้ จะทอดพระเนตรสวนเจ้าสหายที่ทรงปลูกดอกไม้หอมนานาชนิดไว้ หน้าต่างเป็นบานเปิดไม้ลูกฟัก เป็นเกล็ดไม้ที่เปิดได้ผนังห้องทุกด้านของห้องแต่งพระองค์เป็นบานเลื่อนให้ลมโกรกเข้าจึงเป็นห้องที่เย็นสบาย

ห้องทรงพระสำราญ หรือห้องอเนกประสงค์

ห้องนี้เป็นห้องอเนกประสงค์ที่พระราชชายา ประทับรับแขกส่วนพระองค์ ทรงสอนงาน บายศรี งานฝีมือการปักเลื่อม บางครั้งเสด็จออกกระเบียงหลังเพื่อทรงทำกับข้าวด้วยพระองค์เอง

พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงใฝ่พระทัยในเรื่องการละคร ดนตรี ทั้งของล้านนาและของ ภาคกลาง เมื่อเสด็จกลับมาเชียงใหม่ครั้งแรก ได้ทรงนำละครเรื่องพระลอ สาวเครือฟ้า และอิเหนา มาฝึกซ้อมให้คณะละครร่ำของเจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์เจ้าหลวงองค์ที่ ๘ แสดงให้ชาวเชียงใหม่ได้เห็นศิลปะการละครร่ำของกรุงเทพฯ มาแล้ว เมื่อพระราชชายา เสด็จกลับคืนนครเชียงใหม่ครั้งสุดท้ายนี้ นอกจากจะทรงนำละครร่ำกรุงเทพฯ มาดัดแปลงให้เข้ากับทางเหนือแล้ว ยังทรงฟื้นฟูให้ลูกหลาน เจ้านายฝ่ายเหนือได้ฝึกซ้อมพ็อนต่างๆ เช่น พ็อนเล็บ พ็อนเทียน พ็อนม่านแม่แล้ พ็อนมีมุด พ็อนม่านม้วยเชียงดา

ที่พระตำหนักพระราชชายา ในบริเวณพระราชฐานชั้นในมีการเรียนดนตรีไทยกันอย่างจริงจัง มีครูเข้ามาสอนเป็นประจำ พระราชชายา โปรดทางเครื่องสาย ทรงเครื่องดนตรีได้ทุกประเภท แต่จะโปรดทรงจะเข้เป็นหลัก จะเข้ที่ทรงใช้ประจำนั้นได้ประทานชื่อว่า จะเข้อุณาภรณ์ นอกจากนั้นพระตำหนักแห่งนี้ยังเป็นตำหนักแห่งแรกที่ใช้เครื่องดนตรีฝรั่งบรรเลงเพลงไทยมี ซอฝรั่ง ออร์แกนลม และเปียโน ในห้องนี้จึงได้จัดแสดงเปียโนที่ทรงซื้อมาจากห้างโรบินสัน และเปียโนที่ทรงซื้อประทานเจ้าแก้วมงคล ณ เชียงใหม่

พระตำหนักดารารัศมีในสมัยที่พระราชชายา ยังทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่นั้น ทรงปลูก ดอกไม้หอมที่ใช้ปรุงน้ำอบ และดอกไม้ที่ใช้ร้อยมาลัยนานาชนิด ทรงสอนให้ข้าหลวงในพระตำหนัก และผู้สนใจในงานช่างฝีมือร้อยมาลัย จัดพุ่มดอกไม้ ร้อยดาชาย เย็บแบบ ทรงอนุรักษ์งานบายศรี งานใบดองของเดิมไว้ ทรงผลมผลงานงานช่างฝีมือในราชสำนักวังหลวงกับงานฝีมือศิลปวัฒนธรรม ของล้านนาได้อย่างดียิ่ง

ข้าวของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ที่แสดงในห้องนี้มีหลายชิ้นที่น่าสนใจ อาทิ เขียนหมากนาค ๒ ชุด ผากล่องนาคในเขียนหมากกล่องหนึ่งเป็นรูป “เสด็จเจ้าน้อย” ที่ไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อน และมีถ้วยชามชุดสีชมพู สีฟ้า ซึ่งเป็นของใช้ส่วนพระองค์จัดแสดงด้วย

นอกจากนั้น สิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์อื่นๆ ยังมีกระโถนสีชมพู พานกะไหล่ทอง ถาดเงิน และกล่องไม้แกะประดับขนาด มีคราสัญลักษณ์ อ.ด.

ห้องแสดงพระกรณียกิจ

ห้องแสดงพระกรณียกิจนี้เดิมเป็นห้องประทับของพระนัคตา ๒ พระองค์ คือ หม่อมเจ้าหญิงฉัตรสุดา ฉัตรชัย และหม่อมเจ้าหญิงภัทรสุดา ฉัตรชัย พระธิดาในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน และเจ้าลดาคำ พระนัคตาของพระราชชายา

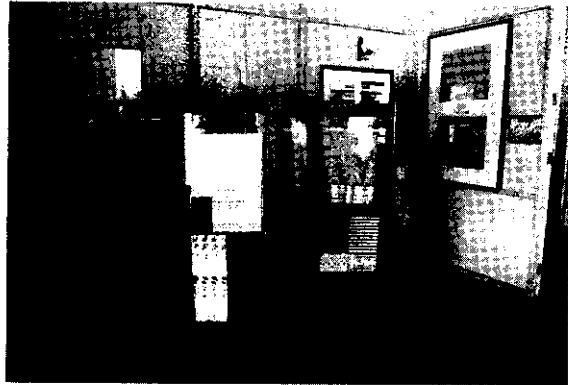
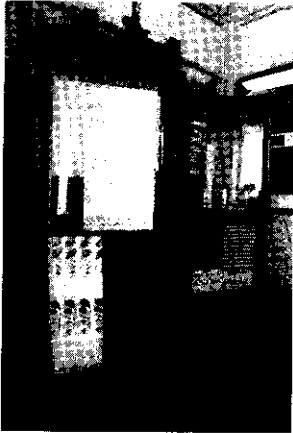
ห้องนี้จัดแสดงแผนภูมิสายปฐมวงศ์ แสดงให้เห็นว่าพระราชชายา ทรงอุบัติในสกุล ณ เชียงใหม่ เป็นหน่อเนื้อเชื้อพระเจ้าผู้ครองนครทั้งสองฝ่าย

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ประเพณีการต้อนรับอากันตกะ ผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่ประทับใจประทับใจแก่ผู้มาเยือนและผู้ได้พบเห็นเป็นอย่างมาก ประเพณีการต้อนรับแบบล้านนา นับได้ว่ามีส่วนช่วยเชิดหน้าชูตาประเทศไทยเป็นอย่างมาก

ใครจะทราบได้บ้างว่าแบบอย่างประเพณีอันดีงามซึ่งเป็นต้นแบบในการต้อนรับบุคคลสำคัญของเชียงใหม่ในกาลต่อมานั้น พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงเป็นผู้มีส่วนริเริ่มและกำหนด ทรงให้คำปรึกษา ดูแล และทรงกำกับการณ์มาตั้งแต่ครั้งที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระราชินีนาถ เสด็จเลียบมณฑลภาคพายัพ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ พระราชชายา ทรงเป็นประธานจัดกระบวนบายศรีทูนพระขวัญ ซึ่งมีเจ้าหลวงและเจ้านายเชียงใหม่ทั้ง ชายหญิงทรงพื่อนำกระบวนแห่บายศรี ทรงเป็นที่ปรึกษาการจัดริ้วขบวนเสด็จสู่นครเชียงใหม่ ทรงเป็นประธานจัดการแสดงถวายทอดพระเนตรพระราชพิธีต่างๆ และแบบแผนปฏิบัติที่ได้ทรง ริเริ่มไว้นั้นถือเป็นต้นแบบในปัจจุบัน

พระราชชายา ทรงทำนุบำรุงพุทธศาสนา ได้ทรงเริ่มบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวออารามและ ปุณนิยสถานที่ย่านทรุดโทรมหลายแห่ง อาทิ พระบรมธาตุวิหาร ลานโบลถันดอยสุเทพ วัดชัยมงคล วิหารวัดขุนเส วิหารวัดชีเหล็ก วิหารพระบรมธาตุจอมทอง

ห้องแสดงเครื่องแต่งกาย

ห้องนี้เดิมเป็นห้องนอนของเจ้าลดาคำ พระนัดดาของพระราชชายา และเป็นที่พักพิงของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เมื่อยามที่เสด็จขึ้นมาที่เชียงใหม่

ระหว่างที่เจ้าจอมมารดาตารารัศมีทรงใช้ชีวิตในพระบรมมหาราชวัง ทรงโปรดให้พระประยูรญาติที่เป็นสตรีในราชสกุลฝ่ายเหนือ และข้าหลวงที่เป็นชาวเหนือแต่งกายตามขนบธรรมเนียมของชาวเหนือ คือ นุ่งผ้าขึ้นพื้นเมือง สวมเสื้อแขนกระบอก หมอลโบายเฉียง และไว้ผมยาวเกล้าเป็นมวยแบบพื้นเมือง ท่ามกลางพระราชวงศ์ฝ่ายในที่นุ่งโจงกระเบนกันทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อทรงเผยแพร่ให้ชาววังได้ตระหนักว่า กุลสตรีชาวเหนือมิได้ต่ำต้อยหรือด้อยความเจริญแต่อย่างใด

พระราชชายา ทรงเป็นผู้นำในด้านการแต่งกายของกุลสตรีภาคเหนือ ทรงเป็นผู้นำในการผสมผสานวัฒนธรรมการแต่งกายของราชสำนักวังหลวง คือ การนุ่งโจงกระเบนและหมอลโบาย แฟชั่นการแต่งกายยอดนิยมในยุคที่เมืองไทยได้รับอิทธิพลของฝรั่งนั้น กุลสตรีไทยในราชสำนักนิยมสวมเสื้อทรงฝรั่ง นุ่งโจงกระเบน แต่จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่า พระราชชายา ทรงฉลองพระองค์รูปแบบต่าง ๆ กันดังนี้

๑. ฉลองพระองค์ที่ทรงอยู่เกือบตลอดเวลาคือ ผ้าขึ้นใหม่ หรือผ้าฝ้ายต่อติดต่อเอว ลายขวาง และเสื้อคอกลมแขนกระบอกแบบพื้นเมืองเชียงใหม่ จนได้รับการยกย่องกล่าวขวัญโดยทั่วกันว่า ทรงรักษาวัฒนธรรมล้านนาไว้อย่างเหนียวแน่นด้วยความภูมิพระทัยอย่างยิ่ง

๒. บางครั้งทรงฉลองพระองค์ด้วยเสื้อทรงฝรั่ง แขนหมูแฮม แต่ชิ้นนั้นจะทรงขึ้นใหม่คำ หมายถึง ผ้าขึ้นที่ทอด้วยดินเงินดินทองชนิดพิเศษทั้งผืน หรือบางผืนมีเฉพาะเชิง ที่รู้จักกันว่า เป็นขึ้นดินจกดินเงินดินทองแบบเชียงใหม่ ใช้ดินเงินควั่นกับเส้นด้าย หรือริคเส้นเงินเป็นแผ่นเล็กๆ แทนเส้นด้าย ใช้ทอหรือจกเป็นลวดลาย

ในห้องนี้มีเชิงขึ้นจกค่าอยู่หลายผืน ทั้งที่เป็นเชิงขึ้นของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี และเชิงขึ้นจกค่าของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงวิมลนาคนพิไล

๓. ในบรรดาภาพฉายของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีที่นิยมนำมาลัทธิการบูชา มีอยู่ชุดหนึ่งที่เรียกว่า ภาพถือพัดหรือพัดจีบพัดคลี่ คือ ทรงถือพัดประทับบนพระเก้าอี้งามสง่า ทรงเกล้าผมอย่างญี่ปุ่น ผ้าซิ่นที่ทรงสวมเป็นผ้าลุนดยา อฉิก หรือภาพอื่นที่ทรงฉายกับข้าราชการบริพาร เมื่อครั้งประทับอยู่กรุงเทพฯ ข้าราชการบริพารเหล่านั้นก็สวมซิ่นลุนดยา อฉิก เช่นกัน

๔. ผ้าลุนดยา อฉิก เป็นผ้าในราชสำนักอมรปุระและมณฑลพายัพ นิยมนุ่งกันทั้งหญิงและชาย ผ้าลุนดยาลายวิจิตรนี้เป็นที่นิยมมากในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ลวดลายดังกล่าวนี้เกิดจากเทคนิคการทอแบบเกาะหรือล้วงตลอดทั้งผืน เป็นรูปเกลียวคลื่นซ้อนกันหลายชั้นพาดขวางตลอดทั้งผืน มีทั้งที่เป็นสีเดียวและหลากสี กล่าวกันว่าลวดลายงดงามนี้อาจหมายถึง เขาสัตตบริภัณฑ์ที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุ ลวดลายประกอบอื่นๆ นั้นหมายถึง คลื่นในทะเล สัตินคร ผ้าลุนดยา อฉิกทอด้วยไหมทั้งผืน ลวดลายและดอกดวงมักเป็นต้นเงินแทรกอยู่อย่างพอเหมาะ ความวิจิตรบรรจงลับซับซ้อนด้วยวิธีการทอด้วยเทคนิคต่างๆ ที่ต้องอาศัยความสามารถและความชำนาญอย่างสูงนี้ จึงได้ชื่อลุนดยา อฉิก ซึ่งมีความหมายว่า ผ้าที่ทอด้วยกระสวยร้อยอัน

ผ้าซิ่นที่จัดแสดงในท้องนี้ มีซิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเชียงใหม่โดยแท้ ที่เรียกว่า ซิ่นคา หรือซิ่นต่อตีนต่อเอว ตัวซิ่นมีทั้งที่เป็นฝ้ายและไหมสีเดียวกันตลอดผืน ช่วงกลางของตัวซิ่นจะเป็นผ้าลายทางขวางพาดตัว มีขนาดของลายเท่าๆ กัน ไม่ซับซ้อน เนื่องจากตัวซิ่นมีขนาดสั้นจึงต่อตีนต่อเอวด้วยผ้าพื้นสีแดง สีดำ หรือสีน้ำตาล ให้มีความยาวพอเหมาะกับส่วนสูงของผู้สวม ด้วยวิธีการดังกล่าวจึงเป็นที่มาของซิ่นนี้ และหากจะใช้ในโอกาสพิเศษจะใช้ตีนจกมาต่อเชิง ก็จะมีเรียกขานซิ่นประเภทนี้ตามชื่อจกนั้นๆ เช่น ผ้าซิ่นตีนจกแม่แจ่ม เป็นต้น

ผ้าซิ่นอีกชุดหนึ่งที่จัดแสดงคือ ซิ่นซิมเหม่ หรือซิ่นเหม่ ซิมเหม่คือ การออกเสียงคำว่า เชียงใหม่ของชาวพม่า ซิ่นซิมเหม่จึงหมายถึง ซิ่นเชียงใหม่นั่นเอง ซิ่นซิมเหม่สั่งทอจากโรงงานเมืองอินเลเพื่อนำมาจำหน่ายให้คนเชียงใหม่เป็นสินค้านำเข้าหรือเป็นของนอกสำหรับคนเชียงใหม่

ในอดีต แสดงความสัมพันธ์ด้านการค้าระหว่างสองเมือง ชินซิมเหม่ทอดด้วยไหมเส้นละเอียดตลอดทั้งผืน มีลักษณะใกล้เคียงกับซินดาหรือซินต๋อตันต่อเอาของเชียงใหม่

ผ้าชิ้นชุดที่สำคัญและน่าชมอีกชุดหนึ่ง คือ ผ้าชิ้นยกดอก ซึ่งต้องเป็นผ้าที่อาศัยฝีมือชั้นสูงในการทอ ผู้ประดิษฐ์คิดค้นต้องอาศัยความวิริยะและจินตนาการอย่างสูง ผ้ายกดอกที่ได้รับค่านิยมและเป็นที่แพร่หลาย ในปัจจุบันนี้ถือเป็นพระกรณียกิจหนึ่งที่พระราชชายา ได้ประทานแก่ชาวล้านนาได้อย่างน่าชื่นชม โดยมีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่าเมื่อพระองค์ทรงพบว่า ผ้าชิ้นยกดอกทั้งผืนมีเหลืออยู่เพียงผืนเดียว คือ ผ้าชิ้นยกดอกไหมทองของแม่เจ้าเทพไกรสรที่พระราชชายา ทรงได้รับไว้เป็นมรดก จึงได้ใช้ชิ้นไหมผืนนั้นเป็นตัวอย่าง

พระราชชายา ได้ทรงรวบรวมช่างผู้ชำนาญในการทอผ้าชิ้นดินจกที่โรงกึ่งในพระตำหนัก รวมทั้งฝึกสอนให้ผู้ทอสนใจด้วย ชิ้นดินจกนี้เป็นการฝีมือชั้นศิลปะสมัยโบราณ โดยเก็บดอกด้วยมือที่ละดอกและทอพร้อมกันไป เจ้านายสมัยโบราณใช้ไหมทองเป็นไหมยืน ทำริ้วที่ผืนขึ้นแล้วต่อด้วยดินจกยกดอกด้วยไหมทองบนพื้นสีแดง

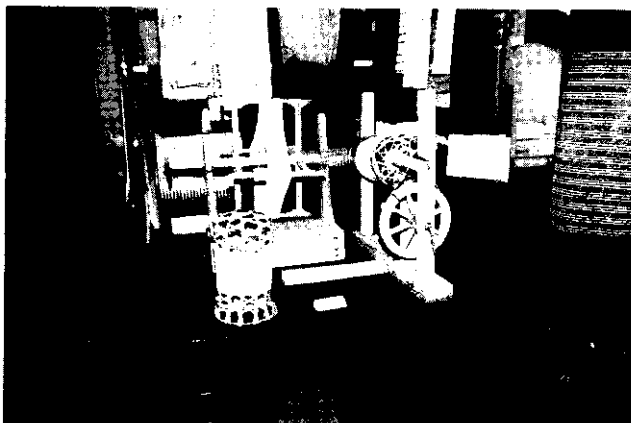
เจ้าศรีอริแก้ว ณ เชียงใหม่ ข้าหลวงของพระราชชายา เล่าว่า

“เคยเห็นการทอผ้าที่โรงกึ่งในพระอุปถัมภ์ตั้งก็หลายหลัง ทอชิ้นยกเป็นผ้าไหมยกดอกทั้งผืนและดินจก ตลอดจนผ้ายกดอกด้วยไหมทองและไหมเงิน พระราชชายา จะทรงควบคุมการย้อม การทอ ตลอดจนการให้สีและลวดลาย”

โรงทอผ้าพระราชชายา ที่ทรงสร้างขึ้นในยุคแรก ได้ผลิตผลงานที่แสดงพระปรีชาญาณของพระราชชายา ในการประดิษฐ์คิดค้นลวดลายการทอผ้ายกดอกเหล่านี้ ลายของผ้ายกลำพูนที่แสดงในท้องนี้ เป็นประจักษ์พยานของการเป็นต้นแบบการสืบสานผ้ายกต่าง ๆ ที่ทอให้อยู่ในปัจจุบัน

ในท้องนี้ ยังมีผ้าอีก ๒ ชุด คือ ชิ้นน่าน ซึ่งเป็นชิ้นที่มีลวดลายละเอียดและงามมาก ลวดลายขิดจะเป็นลายขนาดเล็ก ซึ่งจะนิยมต่อดินจกที่เป็นลวดลายจกด้วยดินทองเช่นกัน

ชิ้นไหมคำอีกชุดหนึ่งที่จัดแสดงในท้องนี้ เป็นชิ้นไหมคำจากราชสำนักเมืองชินแห่งเชียงตุง เป็นผ้าที่งดงามวิจิตรยิ่ง

ภาพงานพระเมรุ

พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงดำรงพระชนม์ชีพอย่างสงบสุข ณ พระตำหนักดาราภิรมย์ จนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงเริ่มประชวรด้วยโรคพระปี่ปลาสะพิการ ซึ่งเคยประชวรมา ครึ่งหนึ่งแล้ว และพระอาการก็ทรงกับทรุดเรื่อยมาจนสิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ณ คุ้มรินแก้ว สิริรวมพระชนมายุได้ ๖๐ ปี ๓ เดือน ๑๓ วัน

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งพระราชโทรเลขแสดงความเสียใจมายัง เจ้าแก้วนารีรัฐ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดงานออกพระเมรุพระราชทาน เพลิงพระศพพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในวันที่ ๒๑-๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗ โดยโปรดเกล้า โปรดกระหม่อมให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เป็นผู้แทนพระองค์เสด็จเป็น ประธาน

พระอัฐิส่วนหนึ่งบรรจุในพระโกศ ณ ลุสานพระราชวงศ์เชียงใหม่ วัดสวนดอก และอีก ส่วนหนึ่งได้อัญเชิญไปบรรจุไว้ในสถูป ณ ลุสานหลวงวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร ซึ่งบรรจุพระอังคารพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงวิมลนาคนพิลี พระธิดาซึ่งสิ้นพระชนม์ก่อน พระมารดาประมาณ ๔๐ ปีก่อนล่วงหน้านั้นแล้ว

มีข้อมูลที่น่าสนใจและควรได้รับการบันทึกไว้เกี่ยวกับการเงินกองทุนพระตำหนักดารารัถมัยฯ อาจารย์ศิริพันธ์ รายงานว่า เมื่อ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ นั้นกองทุนฯ มีเงินทุนอยู่ประมาณ ๑.๕๖ ล้านบาท และในงานพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์นั้นมีรายได้จากการจำหน่ายบัตร ๑๗๗,๕๐๐ บาท และจากการจำหน่ายอาหารกล่อง ๙,๘๐๐ บาท มีรายรับจากการบริจาคสมทบกองทุน ๗๒๑,๓๐๗ บาท ดังนี้

- บริษัทเชื้อเพลิงการบินกรุงเทพฯ	๔๐๐,๐๐๐.- บาท
- มูลนิธิเจ้าพ่อหลวง	๑๐๐,๐๐๐.- บาท
- ชมรมธนาคราฯ	๑๐,๐๐๐.- บาท
- คุณไมตรี โอสถานันตกุล	๑๐,๘๐๗.- บาท
- คุณรัศมี รัศมีธรรมนาค	๑๐,๐๐๐.- บาท
- คุณกนกพร อรรถคราภรณ์	๒,๐๐๐.- บาท
- คุณหญิงอัมพร สุคนธมาน	๓,๐๐๐.- บาท
- คุณสมพันธ์ โชตนา	๕๐๐.- บาท
- เจ้ายายเครือแก้ว ณ เชียงใหม่	๕,๐๐๐.- บาท
- ดร. ประวิตร นิลสุวรรณากุล	๑๐,๐๐๐.- บาท
- เจ้าวงศ์ศักดิ์ ณ เชียงใหม่	๑๐,๐๐๐.- บาท
- คุณวิลาวรรณ อาสนจินดา	๑๐,๐๐๐.- บาท
- คุณหญิงเดือนฉาย บุรณศิลป์	๑๐,๐๐๐.- บาท
- คุณหญิงระวีพันธุ์ สุจริตกุล	๑๐,๐๐๐.- บาท
- เจ้าไชยสุริวงศ์	๑๐,๐๐๐.- บาท
- คุณเจ้าดารารัตน์ ณ ลำพูน	๑๐,๐๐๐.- บาท
- ท่านผู้หญิง ยศวัต อัมพรไพศาล	๑๐,๐๐๐.- บาท
- กลุ่มผู้ทำของที่ระลึกจำหน่าย	๑๐๐,๐๐๐.- บาท

นอกจากนั้นบริษัทเชื้อเพลิงการบิน ได้บริจาคอีก ๑๐๐,๐๐๐ บาท ช่วยค่าใช้จ่ายในการจัดงาน และคุณพิมพ์ใจ เหล่าจินดา บริจาค ๑๐๐,๐๐๐ บาท จัดทำขบวนจำลองรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงเป็นองค์ประธานจัดขบวนทูลพระขวัญ (ขบวนดังกล่าวนี้จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์) และมีรายได้จากการจำหน่ายหนังสืออีก ๑๐๒,๕๐๐ บาท นำเข้าสมทบไว้ในกองทุนฯ

พิพิธภัณฑ์พระตำหนักดารารัถมัยได้เริ่มเปิดให้สาธารณชนเข้าชม ตั้งแต่วันถัดจากวันพิธีเปิด คือตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ ปรากฏว่าผู้คนหลังไหลเข้าชมพิพิธภัณฑ์เป็นจำนวนมากจริงๆ ขนาดที่ว่าต้องจัดเข้าทีละกลุ่มๆ ละ ๑๕-๒๐ คน เพื่อความปลอดภัยในการดูแลรักษาสิ่งของที่แสดง ในวันแรกเข้าใจว่าคงเป็นเพราะเพิ่งเปิด และมีการกระจายข่าวกว้างขวางทั่วไปทั้งทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ แต่ต่อมาก็ยังคงเนืองแน่นไม่แพ้กัน แสดงว่าผู้คนสนใจกันมาก โดยเฉพาะการฟื้นฟูพระตำหนักให้กลับ

มีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่ง ส่วนการที่ผู้คนได้ร่วมเป็นเจ้าของด้วยการบริจาคและชำระค่าเข้าชมนั้น เริ่มต้นหลังจากเปิดแล้ว ๗ วัน (ช่วงแรกเปิดให้เข้าชมฟรี) ทราบว่าจนถึงปัจจุบันมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ ๔-๕ หมื่นบาทเสมอ และได้กลายเป็นจุดท่องเที่ยวในเชียงใหม่เพิ่มขึ้นอีกจุดหนึ่ง โดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยวก็ได้จัดเข้าเพิ่มส่วนของ package tour ไว้ด้วยหลายรายการ

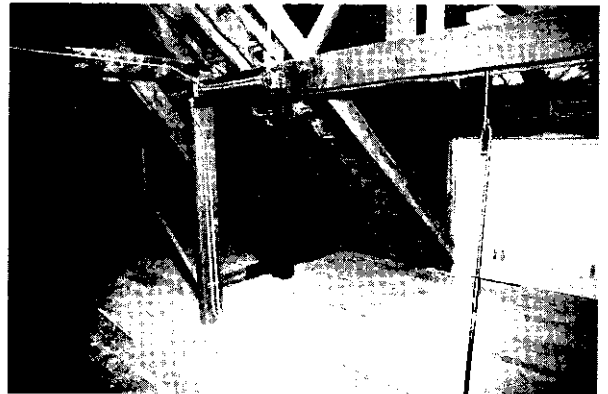
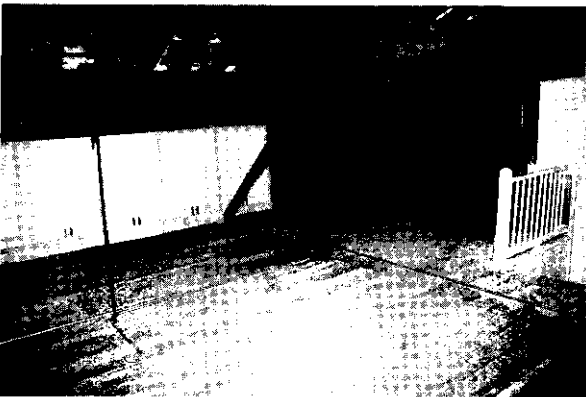
ในวันเสาร์ที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๒ ได้ชวนหลายคนเข้าไปเยี่ยมพระตำหนักและไปให้กำลังใจมัคคุเทศก์อาสาสมัคร จึงได้พบว่าอาสาสมัครนั้นไม่ได้พักและไม่ได้ทานอาหารกลางวันเพราะมีผู้คนเข้าชมมากมายตลอดเวลา วันนั้นมีบางคนเริ่มหมดเสียง จึงเข้าไปช่วยกันรับแขกบ้าง ให้ข้อมูลบ้าง แนะนำบ้าง ขณะที่กำลังชุลมุนที่บันไดทางขึ้นพระตำหนักเพื่อกันให้ผู้ชมเข้าไปชมเพียงกลุ่มละ ๑๐-๑๕ คนนั้นก็ได้ยินเสียงทักทาย เจ้าของเสียงคืออาจารย์จรัสศักดิ์ (รองศาสตราจารย์ ทันตแพทย์ ดร.จรัสศักดิ์ นพคุณ ต่อมาเป็นรองอธิการบดีด้านวิชาการ) ไปเที่ยวเชียงใหม่กับภรรยาและญาติผู้ใหญ่ ได้ข่าวเรื่องพระตำหนักจึงแวะเข้าไปเยี่ยมชม ทำให้รู้สึกตื่นเต้นเพราะไม่คาดว่าจะมีชาวจุฬาฯ แวะไปที่นั่นในวันนั้น

จบจากงานพิธีเปิดแล้วจึงเดินทางกลับกรุงเทพฯ ในวันอาทิตย์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๒ ด้วยความรู้สึกปิติในใจที่สุดที่ทำการนี้สำเร็จทันเวลาตามที่ตั้งใจและได้รายงานสภามหาวิทยาลัยไว้ ก่อนกลับได้เข้ากราบสักการะพระอนุสาวรีย์พระราชชายา พร้อมกับอธิษฐานทูลให้ทรงทราบว่าการทุกอย่างในขั้นต้นได้ลุล่วงแล้ว หวังว่าเป็นที่พอพระทัยทุกประการ การใดที่ขาดตกบกพร่องหรือไม่เหมาะสมก็จะได้แก้ไขปรับปรุงต่อไป ส่วนสวนเจ้าสายนั่นต้องยกเป็นขั้นที่สอง และต้องเจรจาขออาคารคืนจาก ดชด. ด้วย หากเป็นที่ทรงโปรดแล้ว ก็ขอประทานพรคุ้มครองชาวจุฬาฯ ทุกคนให้เป็นสุขสวัสดิ์ทั่วกัน ขอที่เคยทรงและโปรดอย่างยั้งนั้นจะได้พยายามสืบเสาะหาเพื่อนำกลับมาถวายไว้ ณ พระตำหนักนี้ต่อไป

กลิ่นหอมของดอกมะลิและความสดชื่นสดใสของพระตำหนักในขณะนั้น เสมือนแจ้งให้รู้ว่าเป็นที่ทรงโปรดและพอพระทัยยิ่งแล้ว

พิพิธภัณฑ์พระตำหนักดารารัถย์ก่อนการบูรณะ

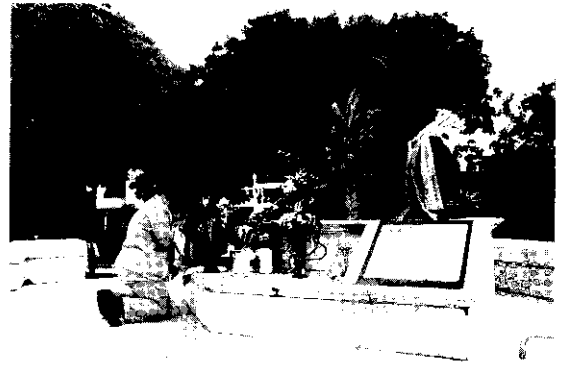
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จทอดพระเนตรการแสดงของวงซิมโฟนีอออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในวันเสาร์ที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ เวลา ๑๙.๓๐ น. ณ โรงละครใหญ่ กาดเธียเตอร์ ชั้น ๕ กาดสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จทอดพระเนตรพระตำหนักดารากริมย์ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จเปิดพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดารากริมย์ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรความก้าวหน้าในการบูรณะพระตำหนักดารารัถิรมย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงรับสิ่งของเครื่องใช้อันเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายาเจ้าดารารัศมี และพระราชทานของที่ระลึกแก่ผู้น้อมเกล้าฯ ถวายสิ่งของดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ คุ้มรินแก้ว จังหวัดเชียงใหม่

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [๕๕๐๒-๑๕๓/๑.๐๐๐(๒)]
โทร. ๐-๒๒๑๕-๑๕๕๑-๒ ต่อ ๑๑-๑๕, ๐-๒๒๑๘-๓๕๕๗, ๐-๒๒๑๘-๓๕๖๓
นางศรีนทิพย์ นิมิตรมงคล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ธันวาคม ๒๕๕๘
<http://www.cuprint.chula.ac.th>